

ROMEO

W I L L I A M
S H A K E S P E A R E

JULIUS
CAESAR

THE TRAGEDY
OF
JULIUS CAESAR

NAKLADATELSTVÍ ROMEO

Přeložil Jiří Josek

*Tato kniha
vychází za finanční podpory
Ministerstva kultury České republiky.*

Translation, Preface, and Commentary © Jiří Josek, 2001

ISBN 80-902639-8-4

PŘEDMLUVA

Julius Caesar představuje v Shakespearově tvorbě výrazný mezník. Po dvou historických tetralogiích, v nichž autor převážně volným, kronikářským způsobem zobrazil velké úseky anglických dějin, završuje své úsilí o historické drama hrou ze starověkého Říma, která je pro svou sevřenou dramatickou výstavbu a jednotící myšlenku zároveň považována za předehtu k velkolepé řadě jeho vrcholných tragédií. Hra byla napsaná pravděpodobně v roce 1599 a je dost možné, že v létě téhož roku tragédie o muži s ambicemi světovládce otevírala nově vybudované divadlo *The Globe* (*Zeměkoule* či *Svět*). Patří k prvním Shakespearovým hrám, ve kterých renesanční víru v člověka a jeho schopnosti vystřídala barokní skepse, provázená pocity rozpolcenosti a tajemné hrůzy. I samo téma je zlomové: **Julius Caesar** pojednává o konci staré a zrodu nové epochy.

Ať se Shakespearovy hry odehrávají kdekoli a v kterémkoli čase, vždy je ve středu autorova zájmu především jeho současnost. Podle ní kreslí své postavy a kraje a k ní chce promlouvat. V zemi, kde přímému zobrazení bránila cenzura, mohl reagovat na poměry nejaktuálněji a nejbezprostředněji právě hrou, kterou ze všech svých dosavadních historických dramát umístil časově i místně nejdál.

V Anglii v posledním roce 16. století vládla šestašedesátiletá královna Alžběta I., jež po sobě nezanechala přímého následníka. Její nástup na trůn vytrhl zemi na dlouhá léta z předešlého chaosu, ale hrozilo, že po královnině smrti se chaos a rozvrat do Anglie vrátí. Otázky násilného převzetí moci, politické morálky, etiky a společenské odpovědnosti byly na pořadu dne. Paralela s údělem Julia Caesara, který byl ve jménu demokratických idejí zabit a po jehož smrti v zemi zavládla občanská válka, se nabízela – pro Shakespeara tím spíše, že osou příběhu byl konflikt dvou výrazných osobností, jejichž role v celé věci nebyla jednoznačná a po staletí se o ni vedly spory.

Shakespeare při psaní své hry jako z hlavního pramene vycházel z Plútarchových *Srovnávacích životopisů*, které jako *Životy vznešených Řeků a Římanů* z Amyotova francouzského překladu přeložil do angličtiny sir Thomas North.

Plútarchovy *Životopisy* jsou už samy o sobě textem uměleckým, s barvitě vyličenými událostmi i postavami, s řadou pozoruhodných psychologických

kých postřehů a anekdotických detailů, což při divadelní adaptaci látky umožňovalo Shakespeareovi držet se na řadě míst Plútarchova textu dosti věrně. Nicméně právě kombinací téměř doslovných citací, drobných podnětů, které domyslel, rozvinul a dramaticky přetvořil, a míst, která pojal zcela podle své vlastní invence a fantazie, vytvořil stylově a ideově jednotné drama, jež dodnes udivuje svou divadelní působivostí, jasno-zřívou politickou aktuálností a strohou krásou jazyka.

Shakespeare zpracoval z Plútarcha především životopisy Caesara, Bruta a Antonia. U málokteré látky, kterou kdy zdramatizoval, se mu podařilo vytěžit z dějin tolik podnětů pro výsostně divadelní ztvárnění. Jdou tu za sebou: davová scéna oslavy Caesarova vítězství; triumfální průvod při luperkáliích; bouřlivá noc předznamenávající Caesarův pád a doprovázející tajná ujednávání spiklenců; portréty manželek Caesara a Bruta, jež shodně, a přece každá jinak prožívají své děsivé obavy; dva rozhodující dějové zvraty: rituálně pojatý atentát na Caesara, jehož nástrojem jsou dýky a meče, a brzy nato chytře demagogická a stejně vražedná Antoniova řeč nad Caesarovým tělem, která vyvolá vzpouru římského lidu; přípravy války, prováděné hádkami a spory; vystoupení Caesarova ducha; sám boj plný tragických nedorozumění; sebevražda tří hrdých Římanů a v úplném závěru hořká pointa, když se moci ujímá člověk, který až do této chvíle zůstával v pozadí. To vše nabízí podívanou, jež by mohla být až příliš zahlcující a tíživá, kdyby jí autor nedal na jedné straně pevný řád a na straně druhé ji nenaplnil místy jímavé lidskosti, která zbrzdí překotný děj a nabídne divákovi možnost reflektovat to, čeho je účasten.

Pevné struktury hry autor dociluje mimo jiné promyšlenou prací s časem a prostorem. Historické události čtyř let (45 př. n. l. – 42 př. n. l.) zhustil ve své hře tak, že vyvolávají dojem, jako by se odehrály v průběhu několika málo dní. Současně ale drobnými zmínkami o plynutí času docílil toho, že v pozadí probíhá čas reálný, takže dramatický spád děje nenarušuje psychologickou prokreslenost postav. Podobně elastický je i prostor hry. Ostrými střihy překonává autor vzdálenosti mezi Římem, kde došlo k zabití Caesara, a maloasijskými Sardami a makedonskými Filippami, kde se ve dvou bitvách utkala Brutova a Cassiova vojska s vojsky triumvirů. Přibližuje se tak klasickým požadavkům jednoty místa a času, aniž narušuje dějovou pestrost.

Shakespeare vycítil v historické látce téma rezonující s dobou a výsostně tvůrčím způsobem ho zpracoval tak, že promlouvalo aktuálně nejen k jeho současníkům, ale mluví k nám dodnes. Předvádí ho totiž na postavách, které se v mnohém mohou lišit od svých historických předloh, ale o to jsou životnější a reálnější. Více než historická přesnost zajímá totiž autora

umělecká pravdivost. Oč je Caesar oproti Plútarchovu zpodobení méně monumentální, o to je nám lidsky bližší. Shakespeare ho pojímá jako stárnoucího ješitného muže, pověřivého a nemocného, jenž si nicméně udržuje bystrost úsudku a přirozenou autoritu. Proti němu, a přitom jemu nejbližší staví šlechtěného idealistu Bruta, který se účastní atentátu v zájmu „obecného dobra“, z obav, že Caesar by po chystané korunovaci mohl v touze po neomezené vládě ohrozit demokratický řád v zemi. Jak sám říká, raději než Caesarovo tělo by zabil Caesarova ducha. Až po činu samém si ale uvědomuje, jakého tragického omylu se dopustil. Z pozice vrcholné mravní autority, kterou zastával před atentátem, nastupuje cestu pozvolného pádu. Vidí, že násilným činem nejen zatížil své svědomí, ale že se jeho dobrý úmysl zvrtil v popření sebe sama. Caesarův duch přežívá, snaha po udržení řádu vede k občanské válce a jeho mravní autorita, která ostatní dříve mobilizovala k činu, je teď naopak brzdou. Cassius, jenž na začátku hry využívá Brutovy nadosobní principálnosti ke svým osobním cílům, se v dalším průběhu naopak podřizuje Brutovým mylným rozhodnutím, právě z úcty k člověku, který ho morálně přesahuje. Tak jako Caesar a Brutus patří k sobě coby představitelé starého světa lidské pospolitosti, plného předsudků, pověr, ale také velkých, i když v té době už dost možná pošetilých ideálů, spojuje je i to, že jsou obklopeni lidmi malými, sledujícími spíše svůj vlastní prospěch. Cassius i Antonius jsou ale až příliš připoutáni ke svým vzorům, příliš citově labilní, příliš zaujatí, než aby byli důstojnými nástupci těch, o jejichž pád se zasloužili. Octavius, který se svou poslední řečí nad Brutovým tělem ujímá moci v zemi s podobně sebevědomou samozřejmostí, jako to činí Fortinbras nad tělem Hamleta, stejně ušlechtilého člověka, který byl přespříliš dobrý pro tento svět, končí hru velebnou notou míru a smíření. Někteří diváci si ovšem uvědomí, že tento klidný tón poněkud zaskřípe. Jsou to ti, kteří vědí, jak se osudy Říma dále vyvíjely, byli to ti, kteří si v Shakespeareově době končící feudální éry dokázali ztotožnit nenápadného, ale ambiciózního Octavia s příslušníky dravé, chladně kalkulující generace nastupující anglické buržoazie, a konec konců jsou to i ti, kteří věděli a vědí, že se historie až příliš často opakuje.

Julius Caesar je politické drama napsané z větší části klasicky hutným, mužným veršem, ve kterém se Shakespeareovi podařilo postihnout věčný dějinný paradox. Čím vznešenější jsou záměry těch, kteří se odhodlají vzít vládu věcí veřejných do svých rukou, tím hůře je lze uskutečnit. Morálka se totiž vždy dostává do rozporu s praktickou politikou, jejímž předmětem nejsou abstraktní ideje, ale živí, nevypočitatelní lidé.

JIŘÍ JOSEK

JULIUS
CAESAR

JULIUS
CAESAR

DRAMATIS PERSONAE

JULIUS CAESAR		
OCTAVIUS CAESAR	}	triumvirs after the death of Julius Caesar
MARCUS ANTONIUS		
M. AEMILIUS LEPIDUS		
CICERO	}	senators
PUBLIUS		
POPILIUS LENA		
MARCUS BRUTUS	}	conspirators against Julius Caesar
CASSIUS		
CASCA		
TREBONIUS		
LIGARIUS		
DECIUS BRUTUS		
METELLUS CIMBER		
CINNA	}	tribunes
FLAVIUS		
MARULLUS		
ARTEMIDORUS, a Sophist of Cnidos		
SOOTHSAYER		
CINNA, a Poet		
ANOTHER POET		
LUCILIUS	}	friends to Brutus and Cassius
TITINIUS		
MESSALA		
YOUNG CATO		
VOLUMNIUS	}	servants to Brutus
VARRO		
CLITUS		
CLAUDIUS		
STRATO		
LUCIUS		
DARDANIUS		
PINDARUS, Servant to Cassius		
CALPURNIA, Wife to Caesar		
PORTIA, Wife to Brutus		
Senators, citizens (a Cobbler, a Carpenter), guards, attendants, soldiers.		

Scene: Rome; the fields of Sardis; the fields of Philippi.

O S O B Y

JULIUS CAESAR		
OCTAVIUS CAESAR	}	triumvirové po smrti Julia Caesara
MARCUS ANTONIUS		
M. AEMILIUS LEPIDUS		
CICERO	}	senátoři
PUBLIUS		
POPILIUS LENA		
MARCUS BRUTUS	}	spiklenci proti Juliu Caesarovi
CASSIUS		
CASCA		
TREBONIUS		
LIGARIUS		
DECIUS BRUTUS		
METELLUS CIMBER		
CINNA	}	tribunové
FLAVIUS		
MARULLUS		
ARTEMIDORUS, sofista z Knidu		
VĚŠTEC		
CINNA, básník		
JINÝ BÁSNÍK		
LUCILIUS	}	Brutovi a Cassiovi přátelé
TITINIUS		
MESSALA		
MLADÝ CATO		
VOLUMNIUS	}	Brutovi sloužící
VARRO		
CLITUS		
CLAUDIUS		
STRATO		
LUCIUS		
DARDANIUS		
PINDARUS, Cassiův sluha		
CALPURNIA, Caesarova manželka		
PORCIA, Brutova manželka		
Senátoři, občané (Švec, Truhlář), stráže, sloužící, vojáci.		

Místa děje: Řím; pole u Sard; pole u Filippi.

ACT I.

SCENE 1.

ROME. A STREET.

Enter Flavius, Marullus, and certain commoners.

- FLAVIUS Hence! Home, you idle creatures get you home:
Is this a holiday? What! Know you not,
Being mechanical, you ought not walk
Upon a labouring day without the sign
Of your profession? Speak, what trade art thou? 5
1. COMMON. Why, sir, a carpenter.
- MARULLUS Where is thy leather apron and thy rule?
What dost thou with thy best apparel on?
You, sir, what trade are you?
2. COMMON. Truly, sir, in respect of a fine workman, I am but, 10
as you would say, a cobbler.
- MARULLUS But what trade art thou? Answer me directly.
2. COMMON. A trade, sir, that, I hope, I may use with a safe
conscience; which is, indeed, sir, a mender of bad soles.
- MARULLUS What trade, thou knave? Thou naughty knave, what trade?
2. COMMON. Nay, I beseech you, sir, be not out with me: yet,
if you be out, sir, I can mend you.
- MARULLUS What meanest thou by that? Mend me, thou saucy
fellow!
2. COMMON. Why, sir, cobble you. 20
- FLAVIUS Thou art a cobbler, art thou?
2. COMMON. Truly, sir, all that I live by is with the awl:
I meddle with no tradesman's matters, nor women's
matters, but with awl. I am, indeed, sir, a surgeon
to old shoes; when they are in great danger, 25
I recover them. As proper men as ever trod upon
neat's leather have gone upon my handiwork.
- FLAVIUS But wherefore art not in thy shop today?
Why dost thou lead these men about the streets?

JEDNÁNÍ I.

SCÉNA 1.

ŘÍM. NA ULICI.

Vystoupí Flavius, Marullus a římsí občané.

- FLAVIUS Zpátky! Práce vám stojí! Běžte domů!
Copak je svátek? Dost! Vy nevíte,
že ve všední den byste neměli
po městě chodit bez označení
své živnosti? Ty, pověz, co jsi zač? 5
1. OBČAN Tesař jsem, pane.
- MARULLUS A kde máš zástěru a úhelník?
A proč ses oblék do svátečního?
Co děláš ty?
2. OBČAN Přiznám se vám, pane, flikuju to, jak se dá, 10
a dělám, abych tak řek, samý boty.
- MARULLUS Tak nestyď se a řekni, čím se živíš?
2. OBČAN Já se za svou práci stydět nemusím, i když se mi
do ní každéj obnovává.
- MARULLUS Tvé řemeslo, ty mameluku! Mluv! 15
2. OBČAN Řeknu vám to, pane, než řeknete švec.
Má živnost je totiž – samej podraz.
- MARULLUS Jsi nějak drzý, chlape zatracená!
Mě chceš podrazit?
2. OBČAN Jen vaše boty, pane. 20
- FLAVIUS Tak ty jsi obuvník?
2. OBČAN Jenom švec. Mý šídlo je má zbraň. Každéj zákazník
je můj pán a každá panna je moje zákaznice,
když má díru v botě. Jsem felčarem starejch křápů.
Když nejsou ve svý kůži, rád jim nastavím svoji. 25
I ten nejznalejší člověk, co nosí boty, už pošlapal
práci mých rukou.
- FLAVIUS Tak proč jsi opustil svůj verpánek
a vytáhl ty lidi do ulic?

2. COMMON.	Truly, sir, to wear out their shoes, to get myself into more work. But, indeed, sir, we make holiday, to see Caesar and to rejoice in his triumph.	30
MARULLUS	Wherefore rejoice? What conquest brings he home? What tributaries follow him to Rome, To grace in captive bonds his chariot-wheels? You blocks, you stones, you worse than senseless things! O you hard hearts, you cruel men of Rome, Knew you not Pompey? Many a time and oft Have you climb'd up to walls and battlements, To towers and windows, yea, to chimney-tops, Your infants in your arms, and there have sat The livelong day, with patient expectation, To see great Pompey pass the streets of Rome: And when you saw his chariot but appear, Have you not made an universal shout, That Tiber trembled underneath her banks, To hear the replication of your sounds Made in her concave shores? And do you now put on your best attire? And do you now cull out a holiday? And do you now strew flowers in his way That comes in triumph over Pompey's blood? Be gone! Run to your houses, fall upon your knees, Pray to the gods to intermit the plague That needs must light on this ingratitude.	35 40 45 50 55
FLAVIUS	Go, go, good countrymen, and, for this fault, Assemble all the poor men of your sort; Draw them to Tiber banks, and weep your tears Into the channel, till the lowest stream Do kiss the most exalted shores of all. <i>Exeunt all the commoners.</i> See whether their basest metal be not moved; They vanish tongue-tied in their guiltiness. Go you down that way towards the Capitol; This way will I. Disrobe the images, If you do find them deck'd with ceremonies.	60 65
MARULLUS	May we do so? You know it is the feast of Lupercal.	
FLAVIUS	It is no matter; let no images Be hung with Caesar's trophies. I'll about,	70

2. OBČAN	Aby prošoupali podrážky a já měl kšeft. Ale hlavně, pane, abysme pozdravili Caesara a radovali se z jeho vítězství.	30
MARULLUS	Z čeho se radujete? Co z něj máte? Přinesl Římu kořist? Přivádí zajatce z dobytého území? Vrtáci, tupci, zbedněná chátro, máte moc krátkou paměť! Nevíte už, kdo býval Pompeius? Jak často jste se k jeho uvítání hrnuli do oken, do ulic, i na komín jste lezli – s děcky v náručí – a tam jste vyčkávali celý den, až vjede do ulic Říma velký Pompeius. A když se v dálce průvod objevil, vypukli jste v tak nespoutaný jásot, až Tibera se v hloubi začla třást, jak duněla jí z podemletých břehů ozvěna vašich hlasů. Teď jste si oblékli to nejlepší a udělali jste si volný den? Teď chcete květinami sypat cestu tomu, kdo pokořil Pompeiův rod? Zmizte! Táhněte domů! Modlete se k bohům, ať chvíli pozdrží morovou ránu, kterou se trestá takovýhle nevděk!	35 40 45 50 55
FLAVIUS	Občané, jděte! Napravte svou chybu! Seberte dělný lid a společně sejděte k břehům Tibery. Tam roňte kající slzy, dokud z vyschlé strouhy se voda nevzedme až po okraj. <i>Odejdou všichni občané.</i> Viděls? Na tyhle stačí jenom dupnout a chovají se hned jak stádo ovcí. Ty se dej vlevo směrem na Kapitol, já půjdu vpravo. Všechny ozdoby, kterými ověncili sochy, strhej.	60 65
MARULLUS	A smí se to? Víš, že se dneska světlí Lupercus.	
FLAVIUS	To je mi jedno. Strhej hlavně pocty patřící Caesarovi. A já zatím	70

And drive away the vulgar from the streets.
So do you too, where you perceive them thick.
These growing feathers pluck'd from Caesar's wing
Will make him fly an ordinary pitch,
Who else would soar above the view of men 75
And keep us all in servile fearfulness.

Exeunt.

SCENE 2.
A PUBLIC PLACE.

Flourish. Enter Caesar, Antony, for the course; Calpurnia, Portia, Decius Brutus, Cicero, Brutus, Cassius, and Casca; a great crowd following, among them a Soothsayer.

CAESAR Calpurnia!
CASCA Peace, ho! Caesar speaks.
CAESAR Calpurnia!
CALPURNIA Here, my lord.
CAESAR Stand you directly in Antonius' way,
When he doth run his course. Antonius!
ANTONY Caesar, my lord? 5
CAESAR Forget not, in your speed, Antonius,
To touch Calpurnia; for our elders say,
The barren, touched in this holy chase,
Shake off their sterile curse.
ANTONY I shall remember:
When Caesar says 'do this,' it is perform'd. 10
CAESAR Set on; and leave no ceremony out.
(Flourish)
SOOTHSAYER Caesar!
CAESAR Ha! Who calls?
CASCA Bid every noise be still; peace yet again!
CAESAR Who is it in the press that calls on me? 15
I hear a tongue, shriller than all the music,
Cry 'Caesar!' Speak; Caesar is turn'd to hear.
SOOTHSAYER Beware the ides of March.
CAESAR What man is that?

vyženu z ulic tuhle sebranku.
Kdybys nějaké potkal, žeň je taky.
Když Caesarovi brka přistřihnem,
udržíme ho trochu při zemi,
jinak se bude vznášet k nebesům 75
a z nás udělá ustrašené sluhý.

Odejdou.

SCÉNA 2.
VEŘEJNÉ PROSTRANSTVÍ.

Fanfára. Vystoupí Caesar, Antonius jako běžec; Calpurnia, Porcia, Decius Brutus, Cicero, Brutus, Cassius a Casca; za nimi zástup občanů, mezi nimi Věštec.

CAESAR Calpurnie!
CASCA Ticho! Caesar promluví!
CAESAR Calpurnie!
CALPURNIA Tady jsem, muži.
CAESAR Vstoupíš do dráhy Antoniovi,
až kolem poběží! Ty, Antonie!
ANTONIUS Co žádá Caesar? 5
CAESAR Až poběžíš, nezapomeň se dotknout
Calpurnie. Dle staré pověsti
ta, jíž se dotkne luperkální běžec,
ztrácí svou neplodnost.
ANTONIUS Udělám to.
Co Caesar přeje si, je vykonáno. 10
CAESAR Jdem dál, jak žádá dnešní rituál.
(Fanfára)
VĚŠTEC Caesare!
CAESAR Kdo to byl?
CASCA Tak buďte chvíli zticha! Mlčte! Klid!
CAESAR Kdo z vás v tom davu mě teď oslovil? 15
Slyšel jsem hlas, jenž jako polnice
překřičel všechny. Mluv! Caesar tě slyší.
VĚŠTEC Id březnových se střež!
CAESAR Kdo to byl?

BRUTUS	A soothsayer bids you beware the ides of March.	
CAESAR	Set him before me; let me see his face.	20
CASSIUS	Fellow, come from the throng; look upon Caesar.	
CAESAR	What say'st thou to me now? Speak once again.	
SOOTHSAYER	Beware the ides of March.	
CAESAR	He is a dreamer. Let us leave him. Pass. <i>Sennet. Exeunt all except Brutus and Cassius.</i>	
CASSIUS	Will you go see the order of the course?	25
BRUTUS	Not I.	
CASSIUS	I pray you, do.	
BRUTUS	I am not gamesome: I do lack some part Of that quick spirit that is in Antony. Let me not hinder, Cassius, your desires; I'll leave you.	30
CASSIUS	Brutus, I do observe you now of late: I have not from your eyes that gentleness And show of love as I was wont to have. You bear too stubborn and too strange a hand Over your friend that loves you.	35
BRUTUS	<p style="text-align: right;">Cassius,</p> Be not deceived: if I have veil'd my look, I turn the trouble of my countenance Merely upon myself. Vexed I am Of late with passions of some difference, Conceptions only proper to myself, Which give some soil perhaps to my behaviors; But let not therefore my good friends be grieved – Among which number, Cassius, be you one – Nor construe any further my neglect, Than that poor Brutus, with himself at war, Forgets the shows of love to other men.	40 45
CASSIUS	Then, Brutus, I have much mistook your passion; By means whereof this breast of mine hath buried Thoughts of great value, worthy cogitations. Tell me, good Brutus, can you see your face?	50
BRUTUS	No, Cassius; for the eye sees not itself, But by reflection, by some other things.	
CASSIUS	'Tis just. And it is very much lamented, Brutus, That you have no such mirrors as will turn	55

BRUTUS	Nějaký věštec vás chce varovat.	
CAESAR	Rád bych s ním mluvil. Přivolej ho sem!	20
CASSIUS	Ty tam! Pojd' sem a předstup před Caesara!	
CAESAR	Cos na mě volal? Zopakuj mi to!	
VĚŠTEC	Id březnových se střež!	
CAESAR	Vždyť je to blázen. Nechme ho být. Jdeme. <i>Znělka. Odejdou všichni kromě Bruta a Cassia.</i>	
CASSIUS	Brute, ty nejdeš na tu veselici?	25
BRUTUS	Ne, nejdu.	
CASSIUS	Měl bys tam jít.	
BRUTUS	To není pro mě. Neumím se bavit tak nenuceně jako Antonius. Na mě se neohlížej, Cassie, jdi sám.	30
CASSIUS	V poslední době jsi se změnil, Brute. Bývaly časy, kdy jsi na mě hleděl dost přátelsky a kdy's mě míval rád. Teď se mi vyhýbáš a nápadně jsi ke mně ochladl.	35
BRUTUS	<p style="text-align: right;">To se ti zdá,</p> Cassie. Ne! Mám-li na čele mrak, příčinou toho zachmuření jsem já sám. Nějakou dobu se teď ve mně svářejí všelijaké pocity, kterým se marně snažím přijít na kloub, takže se možná chovám podivně. Ale mých přátel se to netýká, a proto ani tebe, Cassie. Má odtažitost má ten prostý důvod, že Brutus, který válčí se sebou, se k jiným nechová tak, jak by měl.	40 45
CASSIUS	Já jsem si vykládal tvé chování jinak a nechával si pro sebe myšlenky, které stojí za úvahu. Pověz mi, Brute, vidíš svoji tvář?	50
BRUTUS	Ne, Cassie. Sám sebe můžu vidět jen v odrazu něčeho jiného.	
CASSIUS	Přesně tak. A právě proto všichni naříkají, že Brutus nevyšimá si zrcadel,	55

	Your hidden worthiness into your eye, That you might see your shadow. I have heard, Where many of the best respect in Rome, Except immortal Caesar, speaking of Brutus And groaning underneath this age's yoke, Have wish'd that noble Brutus had his eyes.	60
BRUTUS	Into what dangers would you lead me, Cassius, That you would have me seek into myself For that which is not in me?	65
CASSIUS	Therefore, good Brutus, be prepared to hear; And since you know you cannot see yourself So well as by reflection, I, your glass, Will modestly discover to yourself That of yourself which you yet know not of. And be not jealous on me, gentle Brutus: Were I a common laughter, or did use To stale with ordinary oaths my love To every new protester; if you know That I do fawn on men and hug them hard And after scandal them, or if you know That I profess myself in banqueting To all the rout, then hold me dangerous. <i>(Flourish, and shout)</i>	70 75
BRUTUS	What means this shouting? I do fear, the people Choose Caesar for their king.	
CASSIUS	Ay, do you fear it? Then must I think you would not have it so.	80
BRUTUS	I would not, Cassius; yet I love him well. But wherefore do you hold me here so long? What is it that you would impart to me? If it be aught toward the general good, Set honour in one eye and death i' the other, And I will look on both indifferently, For let the gods so speed me as I love The name of honour more than I fear death.	85
CASSIUS	I know that virtue to be in you, Brutus, As well as I do know your outward favour. Well, honour is the subject of my story. I cannot tell what you and other men Think of this life; but, for my single self, I had as lief not be as live to be In awe of such a thing as I myself.	90 95

	v nichž uviděl by svoji vlastní ctnost, jako ji vidí druzí. Slyšel jsem nejlepší muže Říma bédovat – až na Caesara ovšem –, že si, Brute, dnes, kdy nás tolik dusí těžká doba, neuvědomuješ svou vlastní cenu.	60
BRUTUS	Do čeho mě chceš zaplést, Cassie, že ponoukáš mě, abych v sobě hledal, co ve mně není?	65
CASSIUS	Řeknu ti to, jestli mě vyslechněš. Protože člověk poznává sám sebe jen v odrazu těch druhých, dovol mi, abych byl zrcadlem, v němž uvidíš, co v tobě je a o čem ty sám nevíš. A netvař se tak podezíravě. Kdybych byl hloupý žvanil, rozdával přísahy věrnosti všem na potkání, jak si kdo přijde, kdybych každého přátelsky objímal a za zády ho ostouzel, kdybys mě, Brute, znal co kamarádíčka všech opilců a dobrou kopu, pak mi klidně nevěř. <i>(Fanfára a provolávání slávy)</i>	70 75
BRUTUS	Co je to za křik? Mám strach, že lid zvolil Caesara králem.	
CASSIUS	Řekl jsi: mám strach? Znamená to, že si to nepřeješ?	80
BRUTUS	Nepřeju, Cassie. I když ho mám rád. Co jsi to ale po mně vlastně chtěl? Povídej, proč jsi mě tak dlouho zdržel? Je-li to v zájmu obecného blaha, ať mi to přinese čest nebo smrt, půjdu do toho stejně odhodlaně. Kéž bohové mi o to více přejí, oč víc je pro mě čest než vlastní život.	85
CASSIUS	Znám tvoji povahu právě tak dobře, jako znám tvoji vnější podobu. Vždyť o cti především jsem hodlal mluvit. Nevím, jak si svůj život představuješ, pokud mám ale mluvit za sebe, já raději bych nechtěl vůbec být, než abych sloužil sobě rovnému.	90 95

I was born free as Caesar; so were you;
 We both have fed as well, and we can both
 Endure the winter's cold as well as he:
 For once, upon a raw and gusty day, 100
 The troubled Tiber chafing with her shores,
 Caesar said to me 'Darest thou, Cassius, now
 Leap in with me into this angry flood,
 And swim to yonder point?' Upon the word,
 Accoutred as I was, I plunged in 105
 And bade him follow; so indeed he did.
 The torrent roar'd, and we did buffet it
 With lusty sinews, throwing it aside
 And stemming it with hearts of controversy;
 But ere we could arrive the point proposed, 110
 Caesar cried 'Help me, Cassius, or I sink!'
 I, as Aeneas, our great ancestor,
 Did from the flames of Troy upon his shoulder
 The old Anchises bear, so from the waves of Tiber
 Did I the tired Caesar. And this man 115
 Is now become a god, and Cassius is
 A wretched creature and must bend his body,
 If Caesar carelessly but nod on him.
 He had a fever when he was in Spain,
 And when the fit was on him, I did mark 120
 How he did shake; 'tis true, this god did shake;
 His coward lips did from their colour fly,
 And that same eye whose bend doth awe the world
 Did lose his lustre; I did hear him groan;
 Ay, and that tongue of his that bade the Romans 125
 Mark him and write his speeches in their books,
 Alas, it cried 'Give me some drink, Titinius,'
 As a sick girl. Ye gods, it doth amaze me
 A man of such a feeble temper should
 So get the start of the majestic world 130
 And bear the palm alone.

(Shout. Flourish)

BRUTUS Another general shout!
 I do believe that these applauses are
 For some new honours that are heap'd on Caesar.

CASSIUS Why, man, he doth bestride the narrow world
 Like a Colossus, and we petty men 135
 Walk under his huge legs and peep about
 To find ourselves dishonourable graves.

Oč horší jsem než Caesar? A oč ty?
 Nejíme to co on? A když je mráz,
 není nám stejně zima jako jemu?
 Jednou – v ošklivý den, kdy prudký vítr 100
 rozoral Tiberu brázdami vln –
 mě Caesar vyzval, jestli bych si trouf
 s ním vstoupit do těch rozbouřených vod
 a kamsi doplavat. Já na to kýv.
 Hned skočil jsem i v šatech do řeky 105
 a volal na něj. Pak tam vlez i on.
 Proud řval a my ho oba zdolávali
 s velikou chutí záběry svých paží.
 Srdnatě jsme se drali kupředu,
 však než jsme doplávali na to místo, 110
 Caesar vykřik: „Cassie, pomoc, topím se!“
 Já jako Aeneas, náš velký předek,
 když z trojských plamenů na bedrech vynes
 starého Anchise, z vod Tiberu
 jsem vytáhl chudáka Caesara. 115
 Ten chudák je dnes víc než bůh, a já
 jak bídný otrok musím na kolena,
 když pán si usmyslí mi pokynout.
 Jednou měl horkost, když jel do Španěl,
 a viděl jsem, jak při té teplotě 120
 se celý třás. Vážně, náš bůh se třás!
 Pysky měl strachy celé zmodralé
 a jeho zrak, před nímž se krčí svět,
 dočista vyhas. Slyšel jsem ho brečet.
 Ano! A jazyk, zvyklý poroučet 125
 a předpisovat Římu, co se patří,
 teď naříkal: „Podej mi vodu, Titinie!“
 Jak ukňouraná holka! Připustíme,
 aby se právě tenhle slaboch vznesl
 na nejmocnější místo na světě 130
 a sklízel slávu sám?

(Provolávání slávy. Fanfára)

BRUTUS Už zase křičí!
 Nejspíš ten nový jásot přivítal
 nějakou novou poctu Caesarovi.

CASSIUS Však právě! Rozkročil se nad světem
 jak mocný kolos. A my lidičky 135
 motáme se mu pod nohama s přáním
 urvat si ze života aspoň bídný hrob.

Men at some time are masters of their fates:
 The fault, dear Brutus, is not in our stars,
 But in ourselves, that we are underlings. 140
 Brutus and Caesar: what should be in that 'Caesar'?
 Why should that name be sounded more than yours?
 Write them together, yours is as fair a name;
 Sound them, it doth become the mouth as well;
 Weigh them, it is as heavy; conjure with 'em, 145
 Brutus will start a spirit as soon as Caesar.
 Now, in the names of all the gods at once,
 Upon what meat doth this our Caesar feed,
 That he is grown so great? Age, thou art shamed!
 Rome, thou hast lost the breed of noble bloods! 150
 When went there by an age, since the great flood,
 But it was famed with more than with one man?
 When could they say till now, that talk'd of Rome,
 That her wide walls encompass'd but one man?
 Now is it Rome indeed and room enough, 155
 When there is in it but one only man.
 O, you and I have heard our fathers say,
 There was a Brutus once that would have brook'd
 The eternal devil to keep his state in Rome
 As easily as a king. 160

BRUTUS That you do love me, I am nothing jealous;
 What you would work me to, I have some aim:
 How I have thought of this and of these times,
 I shall recount hereafter; for this present,
 I would not, so with love I might entreat you, 165
 Be any further moved. What you have said
 I will consider; what you have to say
 I will with patience hear, and find a time
 Both meet to hear and answer such high things.
 Till then, my noble friend, chew upon this: 170
 Brutus had rather be a villager
 Than to repute himself a son of Rome
 Under these hard conditions as this time
 Is like to lay upon us.

CASSIUS I am glad that my weak words 175
 Have struck but thus much show of fire from Brutus.

BRUTUS The games are done and Caesar is returning.

Pravý muž odpovídá za svůj osud.
 Ta chyba, Brute, není ve hvězdách,
 je pouze v nás, že jsme tak malincí. 140
 „Brutus“ a „Caesar“! Proč se jméno „Caesar“
 ozývá častěji než jméno „Brutus“?
 Obě je napiš. Tvé je stejně pěkné.
 Vyslov je. Tvé zní stejně dobře. Zvaž je.
 Tvé stejně váží. Zaklínej se jimi. 145
 „Brutus“ má magickou moc jako „Caesar“.
 Při bozích, kteří sedí na Olympu,
 co asi jí náš božský Caesar, že nám
 náhle tak vyrost? Říme, ty se styd!
 Už v tobě vyhynula vznešenost. 150
 Kdy od potopy stalo se, že stát
 všech Římanů stál jenom na jednom?
 Kdy dřív se mohlo stát, že v městě Řím
 by zbylo slávy leda pro jednoho?
 Teď vidím, jak moc nemocný je Řím, 155
 když veškerou moc má v něm pouze jeden.
 Otcové tobě i mně vyprávěli
 o jistém Brutovi, jenž by se smířil
 spíš s tím, že v Římě bude vládnout ďábel,
 než aby mu tu vládl král. 160

BRUTUS Nepochybují o tvém přátelství.
 Co bys ode mne chtěl, se domýšlím.
 Svůj názor na tu věc a všechno kolem
 ti sdělím později. Pro tuto chvíli
 se nechci – věřím, že mě pochopíš – 165
 o tom víc bavit. Cos mi pověděl,
 si promyslím. Co mi chceš ještě říct,
 vyslechnu pozorně, až přijde čas
 poradit se a řešit naši věc.
 Zatím, můj příteli, vez aspoň toto: 170
 Brutus by raději žil mimo Řím,
 než honosil se, že je synem Říma,
 za podmíněk, jež tahle doba nám
 teď hrozí přinést.

CASSIUS Jsem rád, že moje chabá řeč tě, Brute, 175
 alespoň trochu rozohnila.

BRUTUS Je konec her a Caesar už se vrací.

CASSIUS	As they pass by, pluck Casca by the sleeve; And he will, after his sour fashion, tell you What hath proceeded worthy note today.	180
	<i>Re-enter Caesar and his train.</i>	
BRUTUS	I will do so. But, look you, Cassius, The angry spot doth glow on Caesar's brow, And all the rest look like a chidden train: Calpurnia's cheek is pale; and Cicero Looks with such ferret and such fiery eyes	185
	As we have seen him in the Capitol, Being cross'd in conference by some senators.	
CASSIUS	Casca will tell us what the matter is.	
CAESAR	Antonius!	
ANTONY	Caesar?	
CAESAR	Let me have men about me that are fat; Sleek-headed men and such as sleep o' nights. Yond Cassius has a lean and hungry look; He thinks too much: such men are dangerous.	190
ANTONY	Fear him not, Caesar; he's not dangerous; He is a noble Roman and well given.	195
CAESAR	Would he were fatter! But I fear him not: Yet if my name were liable to fear, I do not know the man I should avoid So soon as that spare Cassius. He reads much; He is a great observer and he looks	200
	Quite through the deeds of men. He loves no plays, As thou dost, Antony; he hears no music; Seldom he smiles, and smiles in such a sort As if he mock'd himself and scorn'd his spirit That could be moved to smile at any thing.	205
	Such men as he be never at heart's ease Whiles they behold a greater than themselves, And therefore are they very dangerous. I rather tell thee what is to be fear'd Than what I fear; for always I am Caesar.	210
	Come on my right hand, for this ear is deaf, And tell me truly what thou think'st of him.	
	<i>Senet. Exeunt Caesar and all his train, but Casca.</i>	
CASCA	You pull'd me by the cloak; would you speak with me?	
BRUTUS	Ay, Casca; tell us what hath chanced today, That Caesar looks so sad.	215

CASSIUS	Až přijdou sem, chyt' Casku za rukáv, a on ti kysele, jak umí, řekne, co zajímavého se tam dnes dělo.	180
	<i>Vystoupí Caesar s průvodem.</i>	
BRUTUS	Zeptám se ho. Vidiš to, Cassie? Caesar se nějak podezřele mračí a celý průvod jde jak opařený. Calpurnia je bledá, Cicero zas brunátný a metá z očí blesky, jak známe ho, když na Kapitolu ho rozčílí nějaký senátor.	185
CASSIUS	Casca nám řekne, co se přihodilo.	
CAESAR	Antonie!	
ANTONIUS	Caesare?	
CAESAR	Pouštějte ke mně radši tlustochy, ulízané a dobře vyspané. Cassius málo spí a je jak lunt. Moc přemýšlí. Na něho dávej pozor!	190
ANTONIUS	Klid, Caesare. Ten není nebezpečný. Vždycky byl oddaný a věrný Římu.	195
CAESAR	Kéž by byl tlustší! Nemám z něho strach. Kdyby se ale Caesar uměl bát a chtěl se svého strachu zbavit, první by táh mi z cesty Cassius. Moc čte. Ve všem se vyzná, co se kolem děje, a nic mu neujde. Divadlem pohrdá, Antonie, a nebaví ho hudba. Zřídka se zasměje, a když se směje, tak posměšně, jak by se vysmíval sám sobě, že mu něco stálo za smích.	200
	Lidi jak on jsou vždycky celí nesví, když vidí, že je někdo přerůstá, a musíme si na ně dávat pozor! Povídám ti tu, čeho bych se bál, kdybych se bál. Však Caesar nemá strach. Pojď napravo, na levé neslyším, a řekni mi, co ty si o něm myslíš.	205
	<i>Znělka. Odejde Caesar s doprovodem, zůstává Casca.</i>	
CASCA	Vý se mnou chcete mluvit? O co jde?	
BRUTUS	Chcem, Casko, slyšet, co se stalo, že se Caesar tak mračí.	215

CASCA Why, you were with him, were you not?
 BRUTUS I should not then ask Casca what had chanced.
 CASCA Why, there was a crown offered him; and being offered him, he put it by with the back of his hand, thus; and then the people fell a-shouting. 220
 BRUTUS What was the second noise for?
 CASCA Why, for that too.
 CASSIUS They shouted thrice: what was the last cry for?
 CASCA Why, for that too.
 BRUTUS Was the crown offered him thrice? 225
 CASCA Ay, marry, was't, and he put it by thrice, every time gentler than other, and at every putting-by mine honest neighbours shouted.
 CASSIUS Who offered him the crown?
 CASCA Why, Antony. 230
 BRUTUS Tell us the manner of it, gentle Casca.
 CASCA I can as well be hanged as tell the manner of it: it was mere foolery; I did not mark it. I saw Mark Antony offer him a crown; – yet 'twas not a crown neither, 'twas one of these coronets; – and, as I told you, he put it by once; but, for all that, to my thinking, he would fain have had it. Then he offered it to him again; then he put it by again; but, to my thinking, he was very loath to lay his fingers off it. And then he offered it the third time; he put it the third time by; and still as he refused it, the rabblement hooted and clapped their chapped hands and threw up their sweaty night-caps and uttered such a deal of stinking breath because Caesar refused the crown that it had almost choked Caesar; for he swounded and fell down at it. And for mine own part, I durst not laugh, for fear of opening my lips and receiving the bad air. 245
 CASSIUS But, soft, I pray you; what, did Caesar swound?
 CASCA He fell down in the market-place, and foamed at mouth, and was speechless. 250
 BRUTUS 'Tis very like; he hath the falling sickness.
 CASSIUS No, Caesar hath it not; but you and I, And honest Casca, we have the falling sickness.

CASCA Viděli jste to sami, nebo ne?
 BRUTUS To bych se neptal na to, co se stalo.
 CASCA Nabízeli mu korunu. A jak ji nabízeli, Caesar ji hřbetem ruky takhle odstrčil. A davy zajásaly. 220
 BRUTUS A proč křičeli podruhé?
 CASCA Pro stejnou věc.
 CASSIUS Křičeli třikrát. Pročpak potřetí?
 CASCA Zase pro totéž.
 BRUTUS To mu ji nabízeli třikrát? 225
 CASCA Ano, třikrát. A třikrát ji odmítl. Pokaždé ale o poznání mírněji. A při každém odmítnutí spustili naši dobří Římané povyk.
 CASSIUS Kdo mu ji podával?
 CASCA Antonius přece. 230
 BRUTUS A jakým způsobem se to událo?
 CASCA O způsobech se tady nedá mluvit. Byla to fraška, až mi byla hanba. Jak jsem říkal, Marcus Antonius mu nabídl korunu. Vlastně spíš nežli koruna to byla obyčejná čelenka. A Caesar ji odsunul stranou. Jenže – jak já to vidím – byl by si ji tuze rád ponechal. Pak mu ji nabídl podruhé, a on ji zase vrátil, jenže – jak já to vidím – moc nerad ji pouštěl z prstů. Antonius ji nabídl potřetí. Napotřetí ji Caesarovi podává a potřetí se jí Caesar vzdal. A jak ji odmítl, dav začal vřestět a plácát rukama a do vzduchu házet propocené čepice, a jak řvali z plných plic, z hub jim šel tak strašidelný smrad, že se Caesar málem zalknul. Aspoň omdlel a padl k zemi. A pokud jde o mne, já se bál i smát, abych se toho puchu nenalokal. 245
 CASSIUS Co to říkáš? Opravdu tam omdlel?
 CASCA Sek sebou přímo na tržišti. Měl pěnu u úst a dočista ztratil řeč. 250
 BRUTUS To může být. Má přece padoucnici.
 CASSIUS Ne, Caesar nepad, ale ty a já a tady Casca máme padoucnici.

- CASCA I know not what you mean by that; but, I am sure, 255
Caesar fell down. If the tag-rag people did not
clap him and hiss him, according as he pleased and
displeased them, as they use to do the players in
the theatre, I am no true man.
- BRUTUS What said he when he came unto himself? 260
- CASCA Marry, before he fell down, when he perceived the
common herd was glad he refused the crown, he
plucked me ope his doublet and offered them his
throat to cut. An I had been a man of any occupation,
if I would not have taken him at a word, 265
I would I might go to hell among the rogues. And so
he fell. When he came to himself again, he said,
If he had done or said any thing amiss, he desired
their worships to think it was his infirmity. Three
or four wenches, where I stood, cried 'Alas, good 270
soul!' and forgave him with all their hearts; but
there's no heed to be taken of them; if Caesar had
stabbed their mothers, they would have done no less.
- BRUTUS And after that, he came, thus sad, away?
- CASCA Ay. 275
- CASSIUS Did Cicero say any thing?
- CASCA Ay, he spoke Greek.
- CASSIUS To what effect?
- CASCA Nay, an I tell you that, I'll ne'er look you i' the face
again. But those that understood him smiled 280
at one another and shook their heads; but, for mine
own part, it was Greek to me. I could tell you more
news too: Marullus and Flavius, for pulling scarfs off
Caesar's images, are put to silence. Fare you well.
There was more foolery yet, if I could remember it. 285
- CASSIUS Will you sup with me tonight, Casca?
- CASCA No, I am promised forth.
- CASSIUS Will you dine with me tomorrow?
- CASCA Ay, if I be alive and your mind hold and your dinner
worth the eating. 290
- CASSIUS Good. I will expect you.
- CASCA Do so. Farewell, both.
Exit.

- CASCA Tomu jsem nerozuměl. Jisté je, že Caesar upad. 255
A ta chamrad' kolem plácala a hned zas pískala,
když je Caesar jako herec na divadle chvíli uváděl
v nadšení a chvíli dováděl k zuřivosti. Tak to bylo,
jinak jsem lhář a žvanil.
- BRUTUS Co řekl, když se probral k vědomí? 260
- CASCA Co řek? Ještě než měl ten záchvat, když viděl,
jak je lid rád, že odmítá korunu, jako mladík
odhalil krk a vybízel je, ať ho podřežou.
Já být od řemesla, ať se propadnu, jestli
bych ho tam v tu ránu nevzal za slovo. 265
Potom upad. A když zas přišel k sobě,
prohlásil, že pokud se snad choval divně,
ať mu to vzácný lid odpustí a laskavě to přičte jeho
postižení. Pár ženských vedle mě začalo hned
bédovat: „Chudáček Caesar!“ A milerády mu 270
všecko všecičko odpustily. Takové ale nejde brát
vážně. Odpustily by mu, i kdyby Caesar k smrti
ubodal jejich matky.
- BRUTUS A proto odešel tak zachmuřený?
- CASCA Jo. 275
- CASSIUS Cicero taky mluvil?
- CASCA Mluvil, ale nic neřekl.
- CASSIUS V jakém smyslu?
- CASCA Podle mě ta jeho řeč žádný smysl neměla. Ale ti,
co tam nějaký našli, se potutelně smáli a mrkali 280
na sebe. Jenže, jak já to vidím, říkal samé nesmysly.
Mám i další novinky. Tribunové Marullus a Flavius
byli umlčeni za to, že z Caesarových soch strhávali
ozdoby. Poroučím se. Podobných šaškáren tam byla
ještě spousta. 285
- CASSIUS Nechtěl bys dneska ke mně na večeři?
- CASCA Ne, už něco mám.
- CASSIUS Tak se stav třeba zítra na oběd.
- CASCA Dobře. Budu-li živ a zdrav, bude-li ten oběd k jídlu
a ty si to mezitím nerozmyslíš, rád přijdu. 290
- CASSIUS Platí. Čekám tě.
- CASCA Díky. Sbohem. Oba.
Odejde.

BRUTUS	What a blunt fellow is this grown to be! He was quick mettle when he went to school.	
CASSIUS	So is he now in execution Of any bold or noble enterprise, However he puts on this tardy form. This rudeness is a sauce to his good wit, Which gives men stomach to digest his words With better appetite.	295 300
BRUTUS	And so it is. For this time I will leave you. tomorrow, if you please to speak with me, I will come home to you; or, if you will, Come home to me, and I will wait for you.	
CASSIUS	I will do so: till then, think of the world. <i>Exit Brutus.</i> Well, Brutus, thou art noble; yet, I see, Thy honourable metal may be wrought From that it is disposed: therefore it is meet That noble minds keep ever with their likes; For who so firm that cannot be seduced? Caesar doth bear me hard; but he loves Brutus. If I were Brutus now and he were Cassius, He should not humour me. I will this night, In several hands, in at his windows throw, As if they came from several citizens, Writings all tending to the great opinion That Rome holds of his name; wherein obscurely Caesar's ambition shall be glanced at. And after this let Caesar seat him sure; For we will shake him, or worse days endure.	305 310 315 320
	<i>Exit.</i>	

SCENE 3.
ROME. A STREET.

Thunder and lightning. Enter from opposite sides, Casca, with his sword drawn, and Cicero.

CICERO	Good even, Casca: brought you Caesar home? Why are you breathless? And why stare you so?
CASCA	Are not you moved, when all the sway of earth Shakes like a thing unfirm? O Cicero,

BRUTUS	Odkdy je z něho takovýhle morous? Ve škole patřival k těm nejbystřejším.	
CASSIUS	Bystrý je dál a bystře chopí se každého vznešeného úkolu. To je jen póza, tahle prostořekost. Hrubostí navykl si kořenit své moudré postřehy, tak aby byly pro lidi stravitelnější.	295 300
BRUTUS	Asi máš pravdu. Teď už radši půjdu. Jestli chceš ale se mnou mluvit, zítra se stavím u tebe, anebo, chceš-li, navštiv ty mě a probereme to.	
CASSIUS	Zastavím se. Zatím to promysli. <i>Odejde Brutus.</i> Tak, spravedlivý Brute, vidím, že i ryzí kov je možné použít k falešné hře. Proto by vždycky měli poctivci držet jenom s poctivci. Kdo je tak pevný, aby nepodleh? Caesar mě nesnáší, Bruta má rád. Já teď být Brutem a on Cassiem, nedám se zlákat. Ještě dnešní noc mu hodím do okna pár dopisů, každý z nich psaný jinou rukou, ale všechny ve stejném tónu: jak si Řím velice Bruta váží, přičemž zlehka se otřu o zpuštěného Caesara. Caesare, brzy se vše rozhodne. Buď setřeseš tě, nebo padneme.	305 310 315 320
	<i>Odejde.</i>	

SCÉNA 3.
ŘÍM. NA ULICI.

Hromy a blesky. Vystoupí z protějších stran Casca s vytaženým mečem a Cicero.

CICERO	Zdravím tě, Casco. Jdeš od Caesara? Co se tak díváš? Proč nic neříkáš?
CASCA	Ty nemáš strach, když celá země se otřásá v základech? Ach, Cicero!

	I have seen tempests, when the scolding winds Have rived the knotty oaks, and I have seen The ambitious ocean swell and rage and foam, To be exalted with the threatening clouds: But never till tonight, never till now, Did I go through a tempest dropping fire. 10 Either there is a civil strife in heaven, Or else the world, too saucy with the gods, Incenses them to send destruction.	5
CICERO	Why, saw you any thing more wonderful?	
CASCA	A common slave – you know him well by sight – Held up his left hand, which did flame and burn Like twenty torches join'd, and yet his hand, Not sensible of fire, remain'd unscorch'd. Besides – I ha' not since put up my sword – Against the Capitol I met a lion, 20 Who glared upon me, and went surly by, Without annoying me. And there were drawn Upon a heap a hundred ghastly women, Transformed with their fear; who swore they saw Men all in fire walk up and down the streets. 25 And yesterday the bird of night did sit Even at noon-day upon the market-place, Hooting and shrieking. When these prodigies Do so conjointly meet, let not men say 'These are their reasons; they are natural;' 30 For, I believe, they are portentous things Unto the climate that they point upon.	15
CICERO	Indeed, it is a strange-disposed time: But men may construe things after their fashion, Clean from the purpose of the things themselves. 35 Come Caesar to the Capitol tomorrow?	
CASCA	He doth; for he did bid Antonius Send word to you he would be there tomorrow.	
CICERO	Good night then, Casca: this disturbed sky Is not to walk in.	
CASCA	Farewell, Cicero. 40 <i>Exit Cicero.</i> <i>Enter Cassius.</i>	
CASSIUS	Who's there?	
CASCA	A Roman.	

	Zažil jsem bouřky, kdy se ve vichru kácely mocné duby. Viděl jsem, jak zpupný oceán prskal a pěnil a vypínal se k hrozícímu nebi. Ale až dnešní noc, až dnes jsem kráčel bouřkou, při které z mraků lil se oheň. 10 Buď v nebi vypukla občanská válka, anebo svět tak bohy rozzlobil, že rozhodli se nadobro ho zničit.	5
CICERO	Viděls i jiné zvláštní úkazy?	
CASCA	Jeden otrok – i ty ho musíš znát – zved levou ruku, a ta rázem vzplála jak dvacet pochodní, ale ta ruka, přestože hořela, zůstala celá. Potom – a proto mám tasený meč – jsem u Kapitolu narazil na lva. 20 Jen po mně kouknul a šel klidně dál, aniž mi ublížil. Hned za rohem jsem potkal zástup vyděšených žen, bledých jak smrt, jež právě viděly ohnivé muže chodit po ulici. 25 A včera v pravé poledne se zjevil najednou na tržišti sýček. Seděl tam, houkal, křičel. Tyhle divy když se násobí, ať nikdo neříká: „Za tím nic není! To je normální!“ 30 Podle mě jsou to jasná znamení, že se tu na nás chystá něco zlého.	15
CICERO	Zdá se, že vskutku nastal divný čas. Lidé si ale mnohdy různé jevy vysvětlují v opačném významu. Co Caesar? Přijde zítra do senátu?	
CASCA	Přijde. Nařídil Antoniovi, aby ti vzkázal, že tam jistě bude.	
CICERO	Dobrou noc, Casco. V tomhle nečasě je nejlíp doma.	
CASCA	Sbohem, Cicero. 40 <i>Odejde Cicero.</i> <i>Vystoupí Cassius.</i>	
CASSIUS	Kdo je to?	
CASCA	Říman.	

CASSIUS	Casca, by your voice.	
CASCA	Your ear is good. Cassius, what night is this!	
CASSIUS	A very pleasing night to honest men.	
CASCA	Who ever knew the heavens menace so?	
CASSIUS	Those that have known the earth so full of faults. 45 For my part, I have walk'd about the streets, Submitting me unto the perilous night, And, thus unbraced, Casca, as you see, Have bared my bosom to the thunder-stone; And when the cross blue lightning seem'd to open 50 The breast of heaven, I did present myself Even in the aim and very flash of it.	
CASCA	But wherefore did you so much tempt the heavens? It is the part of men to fear and tremble, When the most mighty gods by tokens send 55 Such dreadful heralds to astonish us.	
CASSIUS	You are dull, Casca, and those sparks of life That should be in a Roman you do want, Or else you use not. You look pale and gaze And put on fear and cast yourself in wonder, 60 To see the strange impatience of the heavens; But if you would consider the true cause Why all these fires, why all these gliding ghosts, Why birds and beasts from quality and kind, Why old men, fools, and children calculate, 65 Why all these things change from their ordinance Their natures and preformed faculties To monstrous quality – why, you shall find That heaven hath infused them with these spirits, To make them instruments of fear and warning 70 Unto some monstrous state. Now could I, Casca, name to thee a man Most like this dreadful night, That thunders, lightens, opens graves, and roars As doth the lion in the Capitol, 75 A man no mightier than thyself or me In personal action, yet prodigious grown And fearful, as these strange eruptions are.	
CASCA	'Tis Caesar that you mean; is it not, Cassius?	
CASSIUS	Let it be who it is: for Romans now 80 Have thews and limbs like to their ancestors;	

CASSIUS	Casca podle hlasu.	
CASCA	Máš dobrý sluch, Cassie. To je noc!	
CASSIUS	Pro slušné lidi velmi příjemná.	
CASCA	Viděl kdy někdo hrozivější nebe?	
CASSIUS	Ten ne, kdo ví, jak hrozivý je svět. 45 Já alespoň se toulal ulicemi a strašně se z té spouště radoval. Šel jsem tak rozhalený, jak mě vidíš, a nastavoval bleskům holou hrud'. A když ohnivá čára roztrhala 50 na kusy nebe, nekrytý jsem stál a čekal, až i do mě udeří.	
CASCA	Proč, prosím tě, chceš bohy pokoušet? Člověk by se měl raději třást strachy, když nejmocnější božstva pouští na nás 55 tuhletu hrůzu, při níž tuhne krev.	
CASSIUS	Jsi baba, Casco. Což ten oheň v těle, jímž plane každý Říman, v tobě zhas či skomírá? Jsi bledý jako smrt a strach ti kouká z očí. Zděšen zíráš, 60 jak rozzlobila se dnes nebesa. Když ale uvážíš ten pravý důvod, proč srší oheň, straší duchové, proč divá zvíř tak nenadále zkrotla, proč starcům, bláznům, dětem naslouchá se, 65 proč všechno, co kdy mívalo svůj řád, svůj účel, smysl, změnilo se náhle v obludný paskvil, potom pochopíš, že samo nebe tímhle běsněním nás varuje, že brzy na nás přijde 70 nějaká strašná pohroma. Mohl bych ti jmenovat člověka stejného jak ta noc: též bouří, běsní, hromuje a řve na Kapitolu jako vztekly lev. 75 A i když síly nemá o nic víc než já či ty, jde z něho větší strach, než jaký vzbuzuje ta dnešní čina.	
CASCA	Určitě máš na mysli Caesara.	
CASSIUS	Ať je to kdokoli, Římané mají 80 dnes pěsti stejně tvrdé jako kdysi.	

	But, woe the while! Our fathers' minds are dead, And we are govern'd with our mothers' spirits; Our yoke and sufferance show us womanish.	
CASCA	Indeed, they say the senators tomorrow Mean to establish Caesar as a king; And he shall wear his crown by sea and land, In every place, save here in Italy.	85
CASSIUS	I know where I will wear this dagger then; Cassius from bondage will deliver Cassius: Therein, ye gods, you make the weak most strong; Therein, ye gods, you tyrants do defeat. Nor stony tower, nor walls of beaten brass, Nor airless dungeon, nor strong links of iron, Can be retentive to the strength of spirit; But life, being weary of these worldly bars, Never lacks power to dismiss itself. If I know this, know all the world besides, That part of tyranny that I do bear I can shake off at pleasure. <i>(Thunder still)</i>	90 95
CASCA	So can I: So every bondman in his own hand bears The power to cancel his captivity.	100
CASSIUS	And why should Caesar be a tyrant then? Poor man! I know he would not be a wolf, But that he sees the Romans are but sheep; He were no lion, were not Romans hinds. Those that with haste will make a mighty fire Begin it with weak straws. What trash is Rome, What rubbish and what offal, when it serves For the base matter to illuminate So vile a thing as Caesar! But, O grief, Where hast thou led me? I perhaps speak this Before a willing bondman; then I know My answer must be made. But I am arm'd, And dangers are to me indifferent.	105 110 115
CASCA	You speak to Casca, and to such a man That is no fleering tell-tale. Hold, my hand: Be factious for redress of all these griefs, And I will set this foot of mine as far As who goes farthest.	

	Ale co s tím, když duch otců je pryč a nám teď vládne slabost našich matek. Jsme skety, snášíme-li tenhle útisk.	
CASCA	Máš pravdu. Slyšel jsem, že v senátě už zítra prohlásí Caesara králem a ve všech zemích kromě Itálie bude smět hrdě nosit korunu.	85
CASSIUS	Pak vím, kam svoji dýku obrátím. Cassia z pout vyseká Cassius. Tím dali bozi slabým síly dost. Tím vzali bozi triumf tyranům. Žádná věž z kamene, masivní mříž, smrdutá kobka, žádné okovy, nezastaví odhodlaného ducha. A život sytý pozemského jha má vždycky možnost vymanit se z něho. Před celým světem můžu prohlásit, že svůj díl nesvobody setřesu, kdykoli se mi zachce. <i>(Další brom)</i>	90 95
CASCA	Stejně já. Vždyť každý otrok ve svých rukou má moc vyvázat se z nevolnických pout.	100
CASSIUS	Tak proč má Caesar zůstat tyranem? Chudák! Jen proto může on být vlk, že Římané jsou stádo tupých ovcí. Proto je lev, že my jsme plaché srny. Když chceš, aby ti oheň mocně vzplál, na podpal vezmi slámu. Řím teď kles na smetí, na plevy, když sloužit má tomu, aby se v jeho záři skvěl ten zatracený Caesar! Zoufalství, až kam's mě zavedlo? Možná tu mluvím před tím, kdo je rád otrok. Jestli ano, následky unesu. Mám ale zbraň a na nebezpečí se neohlížím.	105 115
CASCA	Hovoříš s Caskou. Ten je dalek toho, aby byl sprostý špicl. Zde je ruka. Budeš-li vědět, jak zlo odstranit, já povedu své kroky stejnou cestou, a nejdál ze všech.	

CASSIUS	There's a bargain made. Now know you, Casca, I have moved already Some certain of the noblest-minded Romans To undergo with me an enterprise Of honourable-dangerous consequence; And I do know, by this, they stay for me In Pompey's porch: for now, this fearful night, There is no stir or walking in the streets; And the complexion of the element In favour's like the work we have in hand, Most bloody, fiery, and most terrible.	120 125 130
CASCA	Stand close awhile, for here comes one in haste.	
CASSIUS	'Tis Cinna; I do know him by his gait; He is a friend. <i>Enter Cinna.</i>	
	Cinna, where haste you so?	
CINNA	To find out you. Who's that? Metellus Cimber?	
CASSIUS	No, it is Casca; one incorporate To our attempts. Am I not stay'd for, Cinna?	135
CINNA	I am glad on't. What a fearful night is this! There's two or three of us have seen strange sights.	
CASSIUS	Am I not stay'd for? Tell me.	
CINNA	Yes, you are. O Cassius, if you could But win the noble Brutus to our party –	140
CASSIUS	Be you content. Good Cinna, take this paper, And look you lay it in the praetor's chair, Where Brutus may but find it; and throw this In at his window; set this up with wax Upon old Brutus' statue: all this done, Repair to Pompey's porch, where you shall find us. Is Decius Brutus and Trebonius there?	145
CINNA	All but Metellus Cimber; and he's gone To seek you at your house. Well, I will hie, And so bestow these papers as you bade me.	150
CASSIUS	That done, repair to Pompey's theatre. <i>Exit Cinna.</i> Come, Casca, you and I will yet ere day See Brutus at his house. Three parts of him	

CASSIUS	Na tohle si plácnem. Tak tedy, Casco, podařilo se mi několik vzácných mužů přesvědčit k činu, jenž bude sice nebezpečný, však neutrpí při něm naše čest. Teď právě na mě všichni čekají v divadle. V tomhle strašidelném čase se sotva najde někdo v ulicích, když na sebe noc vzala podobu skutku, jež chystáme a který je nanejvýš děsivý a krvavý.	120 125 130
CASCA	Dej pozor, Cassie, někdo sem jde.	
CASSIUS	To je Cinna. Poznám ho podle chůze. Patří k nám. <i>Vystoupí Cinna.</i>	
	Cinno, kam tak pospícháš?	
CINNA	Hledám tě. Kdo je to? Metellus Cimber?	
CASSIUS	Ne, to je Casca. Zrovna jsem ho získal pro naši věc. Už na mě čekají?	135
CINNA	Moc rád tě vidím. To je děsná noc! Prý byly vidět samé strašné věci.	
CASSIUS	Čekají na mě? Pověz!	
CINNA	Čekají. Cassie, kéž by se ti podařilo na naši stranu získat taky Bruta –	140
CASSIUS	Buď bez obav. Vezmeš si tenhle list a položíš ho na přetorské křeslo, aby ho Brutus našel. Tenhle mu hod' do okna. Tenhle list přilep voskem na jeho sochu a potom se vrať do Pompeiovy síně v divadle. Decius Brutus a Trebonius přišli?	145
CINNA	Až na Metella Cimbra, který šel pro tebe domů, jsou tam všichni. Já teď půjdu s těmi listy, cos mi dal.	150
CASSIUS	A pak se vrať za námi do divadla. <i>Odejde Cinna.</i> Pojď, Casco, ještě před úsvitem zajdem společně za Brutem. Je ze tří čtvrtin	

Is ours already, and the man entire 155
 Upon the next encounter yields him ours.

CASCA O, he sits high in all the people's hearts:
 And that which would appear offence in us,
 His countenance, like richest alchemy,
 Will change to virtue and to worthiness. 160

CASSIUS Him and his worth and our great need of him
 You have right well conceited. Let us go,
 For it is after midnight; and ere day
 We will awake him and be sure of him.

Exeunt.

na naší straně. Po poslední zteči 155
 bude náš docela, tím jsem si jist.

CASCA Jeho si všichni lidi považují.
 To, co by od nás brali za podlost,
 on jako alchymista zázračně
 promění v ctnost a ryzí dobrotu. 160

CASSIUS Má velkou cenu, potřebujeme ho,
 to jsi řekl zcela přesně. Půjdeme.
 Půl noci už je pryč. Než přijde den,
 vzbudíme ho a pojistíme si ho.

Odejdou.

ACT II.

SCENE 1.

ROME. BRUTUS' ORCHARD.

Enter Brutus.

BRUTUS What, Lucius, ho!
I cannot, by the progress of the stars,
Give guess how near to day. Lucius, I say!
I would it were my fault to sleep so soundly.
When, Lucius, when? Awake, I say! What, Lucius! 5

Enter Lucius.

LUCIUS Call'd you, my lord?
BRUTUS Get me a taper in my study, Lucius:
When it is lighted, come and call me here.
LUCIUS I will, my lord.

Exit.

BRUTUS It must be by his death: and for my part, 10
I know no personal cause to spurn at him,
But for the general. He would be crown'd:
How that might change his nature, there's the question.
It is the bright day that brings forth the adder;
And that craves wary walking. Crown him? – that; – 15
And then, I grant, we put a sting in him,
That at his will he may do danger with.
The abuse of greatness is, when it disjoins
Remorse from power; and, to speak truth of Caesar,
I have not known when his affections sway'd 20
More than his reason. But 'tis a common proof,
That lowliness is young ambition's ladder,
Whereto the climber-upward turns his face;
But when he once attains the upmost round,
He then unto the ladder turns his back, 25
Looks in the clouds, scorning the base degrees
By which he did ascend. So Caesar may.
Then, lest he may, prevent. And, since the quarrel
Will bear no colour for the thing he is,

JEDNÁNÍ II.

SCÉNA 1.

ŘÍM. BRUTOVA ZAHRADA.

Vystoupí Brutus.

BRUTUS Lucie, vstávej!
Nepoznám podle postavení hvězd,
jak daleko je ráno. Lucie!
Kéž by se na mě mohl někdo zlobit,
jak tvrdě spím! Lucie, slyšíš? Vstaň! 5

Vystoupí Lucius.

LUCIUS Volal jste, pane?
BRUTUS Odnos mi do pracovny svíci, chlapče,
a zavolej mě, až ji zapálíš.
LUCIUS Jak přejete si, pane.

Odejde.

BRUTUS Budem ho muset zabít. Osobně 10
necítím vůči němu žádnou zášť,
ale jde o víc. Má z něho být král.
Co když to změní jeho povahu?
Až když je pěkně, vylézají zmije 15
a hrozí nebezpečí. Caesar králem?
Dát mu tím žihadlo, jímž bude s to
kdykoli kohokoli k smrti uštknout?
Velikost zvrtně se vždy tam, kde moc
ohluchne k svědomí. I když je pravda, 20
že u Caesara nikdy nepřevládly
vášně nad rozumem. Však rovněž platí,
že pokora je žebřík šplhavců.
Vždy stoupají s pokorou na očích,
a když jsou nahoře v oblačných výškách, 25
odkopnou pokoru a s pohrdáním
shlížejí na ubohé příčle, po nichž
se vydrápali. Caesar má ty sklony.
To nelze připustit. Co skrývá, nevím.
Však už jen z toho, co je zjevné, vím,

	Fashion it thus; that what he is, augmented, Would run to these and these extremities; And therefore think him as a serpent's egg Which, hatch'd, would, as his kind, grow mischievous, And kill him in the shell. <i>Re-enter Lucius.</i>	30
LUCIUS	The taper burneth in your closet, sir. Searching the window for a flint, I found This paper, thus seal'd up; and, I am sure, It did not lie there when I went to bed. <i>(Gives him the letter)</i>	35
BRUTUS	Get you to bed again; it is not day. Is not tomorrow, boy, the ides of March?	40
LUCIUS	I know not, sir.	
BRUTUS	Look in the calendar, and bring me word.	
LUCIUS	I will, sir. <i>Exit.</i>	
BRUTUS	The exhalations whizzing in the air Give so much light that I may read by them. <i>(Opens the letter and reads)</i> 'Brutus, thou sleep'st; awake, and see thyself. Shall Rome, &c. Speak, strike, redress! Brutus, thou sleep'st; awake!' Such instigations have been often dropp'd Where I have took them up. 'Shall Rome, &c.' Thus must I piece it out: Shall Rome stand under one man's awe? What, Rome? My ancestors did from the streets of Rome The Tarquin drive, when he was call'd a king. 'Speak, strike, redress!' Am I entreated To speak and strike? O Rome, I make thee promise, If the redress will follow, thou receivest Thy full petition at the hand of Brutus! <i>Re-enter Lucius.</i>	45 50 55
LUCIUS	Sir, March is wasted fourteen days. <i>(Knocking within)</i>	
BRUTUS	'Tis good. Go to the gate; somebody knocks. <i>Exit Lucius.</i> Since Cassius first did whet me against Caesar, I have not slept.	60

	že velký Caesar chce být ještě větší, a mohl by nám přerůst přes hlavu. Berme ho tedy jako hadí vejce ukrývající zmiji, již je třeba zašlápnout ještě v zárodku. <i>Vrátí se Lucius.</i>	30
LUCIUS	V pracovně, pane, máte už tu svíci. Když jsem u okna hledal křesadlo, našel jsem tenhle list. Víím určitě, že než jsem šel spát, nic tam nebylo. <i>(Dává mu dopis)</i>	35
BRUTUS	Běž spát. Je ještě noc. Není už zítra patnáctého? Den březnových id?	40
LUCIUS	Já nevím, pane.	
BRUTUS	Podívej se mi do kalendáře.	
LUCIUS	Ano, pane. <i>Odejde.</i>	
BRUTUS	Těch meteorů svištících teď nocí je tolik, že se při nich dá i číst. <i>(Otevře dopis a čte)</i> „Spíš, Brute! Vzbud' se, vstaň a prohlédni! Copak má Řím –“ tři tečky. „Promluv! Udeř! Naprav!“ „Probud' se, Brute! Vstaň!“ Takových výzev jsem už našel spoustu na různých místech. „Copak má Řím –“ tři tečky. Dopovím to sám. Copak má Řím se před jediným třást? Řím, odkud moji předci vyhnali Tarquinia, když prohlásil se králem? „Promluv! Udeř! Naprav!“ Mě žádají o nápravu. Ach, Říme, slibuji ti, že bude-li to stačit k nápravě, svou vlastní rukou splním tvoji prosbu! <i>Vrátí se Lucius.</i>	45 50 55
LUCIUS	Pane, zítra je patnáctého března. <i>(Klepání za scénou)</i>	
BRUTUS	Díky. Jdi otevřít. Někdo k nám jde. <i>Odejde Lucius.</i> Od chvíle, kdy Cassius poprvé promluvil proti Caesarovi, nespím.	60

	Between the acting of a dreadful thing And the first motion, all the interim is Like a phantasma, or a hideous dream: 65 The genius and the mortal instruments Are then in council; and the state of man, Like to a little kingdom, suffers then The nature of an insurrection.	
	<i>Re-enter Lucius.</i>	
LUCIUS	Sir, 'tis your brother Cassius at the door, Who doth desire to see you. 70	
BRUTUS	Is he alone?	
LUCIUS	No, sir, there are more with him.	
BRUTUS	Do you know them?	
LUCIUS	No, sir; their hats are pluck'd about their ears, And half their faces buried in their cloaks, That by no means I may discover them 75 By any mark of favour.	
BRUTUS	Let 'em enter.	
	<i>Exit Lucius.</i>	
	They are the faction. O conspiracy, Shamest thou to show thy dangerous brow by night, When evils are most free? O, then by day Where wilt thou find a cavern dark enough 80 To mask thy monstrous visage? Seek none, conspiracy; Hide it in smiles and affability: For if thou path, thy native semblance on, Not Erebus itself were dim enough To hide thee from prevention. 85	
	<i>Enter the conspirators, Cassius, Casca, Decius, Cinna, Metellus Cimber, and Trebonius.</i>	
CASSIUS	I think we are too bold upon your rest: Good morrow, Brutus; do we trouble you?	
BRUTUS	I have been up this hour, awake all night. Know I these men that come along with you?	
CASSIUS	Yes, every man of them, and no man here 90 But honours you; and every one doth wish You had but that opinion of yourself Which every noble Roman bears of you. This is Trebonius.	
BRUTUS	He is welcome hither.	

	Od úmyslu hrůzný čin vykonat po naplnění toho úmyslu je život jak zlý sen, jak noční můra. 65 Duše se v nitru hádá s tělesností a poměry v tom malém království nazvaném člověk upadají tak, že hrozí přerůst v rozvrat.	
	<i>Vrátí se Lucius.</i>	
LUCIUS	Váš švagr Cassius je u dveří a rád by s vámi mluvil. 70	
BRUTUS	Přišel sám?	
LUCIUS	Ne, pane, je jich víc.	
BRUTUS	A kdo tam je?	
LUCIUS	Jsou všichni zahaleni do plášťů a obličejů mají zakryté, takže se vůbec nedá rozeznat, o koho jde. 75	
BRUTUS	Zaved' je dovnitř, chlapče.	
	<i>Odejde Lucius.</i>	
	Spiklenci přišli. Proč se, podvratnictví, i za noci, jež přeje zločinu, obáváš odkrýt čelo? Kam se schováš, do jaké díry skryješ hnusný zjev, 80 až bude jasný den? Ne, neskrývej se! Maskuj se úsměvy a laskavostí. Vždyť kdybys vyšlo v pravé podobě, nebude ani peklo černé dost, aby tě skrylo před vyzrazením. 85	
	<i>Vystoupí spiklenci Cassius, Casca, Decius, Cinna, Metellus Cimber a Trebonius.</i>	
CASSIUS	Omlouváme se za svou troufalost. Dobrého jitra. Vzbudili jsme tě?	
BRUTUS	Už jsem byl na nohou. Vůbec jsem nespál. Ty pány, kteří přišli s tebou, znám?	
CASSIUS	Každého z nich. A každý z nich tě ctí. 90 A každý z nich by rád, abys ty měl o sobě stejně dobré mínění, co o tobě má každý dobrý Říman. Tohle je Trebonius.	
BRUTUS	Je mi vítán.	

CASSIUS	This, Decius Brutus.	
BRUTUS	He is welcome too.	95
CASSIUS	This, Casca; this, Cinna; and this, Metellus Cimber.	
BRUTUS	They are all welcome. What watchful cares do interpose themselves Betwixt your eyes and night?	
CASSIUS	Shall I entreat a word? <i>(Brutus and Cassius whisper)</i>	100
DECIUS	Here lies the east: doth not the day break here?	
CASCA	No.	
CINNA	O, pardon, sir, it doth; and yon gray lines That fret the clouds are messengers of day.	
CASCA	You shall confess that you are both deceived. Here, as I point my sword, the sun arises, Which is a great way growing on the south, Weighing the youthful season of the year. Some two months hence up higher toward the north He first presents his fire; and the high east Stands, as the Capitol, directly here.	105 110
BRUTUS	Give me your hands all over, one by one.	
CASSIUS	And let us swear our resolution.	
BRUTUS	No, not an oath. If not the face of men, The sufferance of our souls, the time's abuse – If these be motives weak, break off betimes, And every man hence to his idle bed; So let high-sighted tyranny range on, Till each man drop by lottery. But if these, As I am sure they do, bear fire enough To kindle cowards and to steel with valour The melting spirits of women, then, countrymen, What need we any spur but our own cause, To prick us to redress? What other bond Than secret Romans, that have spoke the word, And will not palter? And what other oath Than honesty to honesty engaged, That this shall be, or we will fall for it? Swear priests and cowards and men cautelous, Old feeble carrions and such suffering souls That welcome wrongs; unto bad causes swear Such creatures as men doubt; but do not stain	115 120 125 130

CASSIUS	Zde Decius Brutus.	
BRUTUS	I jeho vítám.	95
CASSIUS	Zde Casca, Cinna a Metellus Cimber.	
BRUTUS	Všechny rád vidím. Však jaké starosti se vetřely mezi váš zrak a noc?	
CASSIUS	Mohl bych na slovíčko? <i>(Brutus a Cassius si šeptají)</i>	100
DECIUS	Tamhle je východ. Že by svítalo?	
CASCA	Ne.	
CINNA	Jak to že ne? Ty šedé šmouhy kolem oblaků zvěstují nám příchod jitra.	
CASCA	Páni, jste oba na omylu. Tamhle, kam ukazují mečem, vyjde slunce. Je v tomhle raném ročním období ještě dost odkloněné směrem k jihu. Tak za dva měsíce se posune o kus dál k východu, a pravý východ je směrem na Kapitol, přesně tamhle.	105 110
BRUTUS	Teď podejte mi ruku. Každý z vás.	
CASSIUS	A přísahou se všichni zavažte!	
BRUTUS	Ne přísahou! Ten, pro nějž závazkem není pláč vlastní duše, zlořád doby, kdo snese potupu, má ještě možnost vrátit se zavčas do své postele. Ať nechá celou zemi napospas rozmarům tyranie. Jestli však – jak jsem si jist – v těch pánech je dost ohně, co rozpálí i zbabělce a ženy zakalí odvahou, pak, Římané, co jiného než pouze naše věc nás pohne k nápravě? Nač dalších slov, když Říman Římanovi slovo dal a nevezme ho zpět? Nač přísahat, když poctivě tu prohlašuje čest, že zvítězíme, nebo zahynem? Přisáhá zrádce nebo podvodník, ubohý slaboch nebo trpitel, jenž trpí rád. Čím víc kdo přísahá, tím míň se mu dá věřit. Nepošpiňme	115 120 125 130

	The even virtue of our enterprise, Nor the insuppressive mettle of our spirits, To think that or our cause or our performance Did need an oath; when every drop of blood That every Roman bears, and nobly bears, Is guilty of a several bastardy, If he do break the smallest particle Of any promise that hath pass'd from him.	135 140
CASSIUS	But what of Cicero? Shall we sound him? I think he will stand very strong with us.	
CASCA	Let us not leave him out.	
CINNA	No, by no means.	
METELLUS	O, let us have him, for his silver hairs Will purchase us a good opinion And buy men's voices to commend our deeds. It shall be said, his judgment ruled our hands; Our youths and wildness shall no whit appear, But all be buried in his gravity.	145 150
BRUTUS	O, name him not; let us not break with him; For he will never follow any thing That other men begin.	150
CASSIUS	Then leave him out.	
CASCA	Indeed he is not fit.	
DECIUS	Shall no man else be touch'd but only Caesar?	
CASSIUS	Decius, well urged. I think it is not meet, Mark Antony, so well beloved of Caesar, Should outlive Caesar: we shall find of him A shrewd contriver; and, you know, his means, If he improve them, may well stretch so far As to annoy us all; which to prevent, Let Antony and Caesar fall together.	155 160
BRUTUS	Our course will seem too bloody, Caius Cassius, To cut the head off and then hack the limbs, Like wrath in death and envy afterwards; For Antony is but a limb of Caesar. Let us be sacrificers, but not butchers, Caius. We all stand up against the spirit of Caesar; And in the spirit of men there is no blood. O, that we then could come by Caesar's spirit, And not dismember Caesar! But, alas, Caesar must bleed for it! And, gentle friends,	165 170

	svůj ryzí úmysl napravit Řím, jak svědomí nám velí, tím, že si své odhodlání budem dokazovat nějakou přísahou. Vždyť hrdá krev, jež Římanovi v žilách kolotá, by zparchantěla v odpudivou břečku, kdyby se slibu, který jednou dal, měl být i jenom stínem zpronevěřit.	135 140
CASSIUS	Co Cicero? Měl by jít taky s námi? Řek bych, že bude velmi ochoten.	
CASCA	Určitě patří k nám.	
CINNA	Taky si myslím.	
METELLUS	Bude se hodit. Stříbro jeho vlasů nám zaplatí veřejné mínění a koupí podporu pro naši věc. Bude se zdát, že právě on nás vedl, když prudkost mládí chytře přikryjem hábitem jeho ctěné vážnosti.	145 150
BRUTUS	Ne, jeho ne. Je nespolehlivý. Nepustil by se nikdy do ničeho, co nezačal on sám.	150
CASSIUS	Nechme ho stranou.	
CASCA	Jistě, nechme ho být.	
DECIUS	Jiných se nedotknem, jen Caesara?	
CASSIUS	Správně, Decie. Nedomnívám se, že Antonius, jehož Caesar má tak rád, by Caesara měl přežít. Má vliv, je mazaný a zákeřný, a až mu otrne, mohl by nám ošklivě zatopit. A proto ať Antonius a Caesar padnou spolu.	155 160
BRUTUS	Já nechci tolik krve, Cassie, Useknout hlavu a s ní taky údy? Proč k popravě přidávat nenávisť? Antonius je částí Caesara. Chystáme oběť, a ne řezničinu. Chceme povstat proti Caesarovu duchu a v lidském duchu přece není krev. Kéž bychom mohli ducha odstranit a tělo nechat žít! Naneštěstí smrt je jediný způsob. Přátelé,	165 170

	Let's kill him boldly, but not wrathfully; Let's carve him as a dish fit for the gods, Not hew him as a carcass fit for hounds. And let our hearts, as subtle masters do, Stir up their servants to an act of rage, And after seem to chide 'em. This shall make Our purpose necessary and not envious; Which so appearing to the common eyes, We shall be call'd purgers, not murderers. And for Mark Antony, think not of him; For he can do no more than Caesar's arm When Caesar's head is off.	175
CASSIUS	Yet I fear him; For in the ingrafted love he bears to Caesar –	
BRUTUS	Alas, good Cassius, do not think of him: If he love Caesar, all that he can do Is to himself, take thought and die for Caesar. And that were much he should; for he is given To sports, to wildness and much company.	185
TREBONIUS	There is no fear in him; let him not die; For he will live, and laugh at this hereafter. <i>(Clock strikes)</i>	190
BRUTUS	Peace! Count the clock.	
CASSIUS	The clock hath stricken three.	
TREBONIUS	'Tis time to part.	
CASSIUS	But it is doubtful yet, Whether Caesar will come forth today, or no; For he is superstitious grown of late, Quite from the main opinion he held once Of fantasy, of dreams and ceremonies. It may be, these apparent prodigies, The unaccustom'd terror of this night, And the persuasion of his augurers, May hold him from the Capitol today.	195 200
DECIUS	Never fear that: if he be so resolved, I can o'ersway him; for he loves to hear That unicorns may be betray'd with trees, And bears with glasses, elephants with holes, Lions with toils and men with flatterers; But when I tell him he hates flatterers, He says he does, being then most flattered.	205

	zabme ho chabře, ale bez hněvu. Náš nůž ať upraví ho v obětinu, ne rozřeže jak shnilé maso pro psy. Ať naše srdce je jak lstivý pán, který své sluhý vede k násilnostem a pak jim vyhubuje. Tak náš čin se bude jevit nezbytný – ne krutý, a jestli to tak lidé pochopí, nazvou nás spasiteli, a ne vrahy. Na Marka Antonia zapomeňte. Co Caesarova ruka zmůže, když je Caesar bez hlavy?	175
CASSIUS	Já se ho bojím. Tak velice na Caesarovi lpí –	
BRUTUS	Prosím tě, bratře, neměj z něho strach. Když má rád Caesara, nezmůže víc než truchlit pro něj tak, až z toho zemře. Však o tom pochybuji. Víím, jak rád má sport a zábavu a společnost.	185
TREBONIUS	Není se čeho bát. Nechme ho žít. Jednou mu tohle všechno bude k smíchu. <i>(Odbíjejí hodiny)</i>	190
BRUTUS	Tiše. Kolik je?	
CASSIUS	Odbily už tři.	
TREBONIUS	Musíme jít.	
CASSIUS	Doposud není jisté, jestli se Caesar dneska ukáže. Zdá se, že propad pověrčivosti a na rozdíl od dřívějšíka teď věří na znamení, na sny a proroctví. Jen aby mu ty zvláštní úkazy a neobvyklé hrůzy dnešní noci anebo rady jeho hadačů nezabránily přijít na Kapitól.	195 200
DECIUS	To neměj strach. A bude-li se zdráhat, já víím, jak na něj. Moc rád vypráví, jak ptáci chytají se do sítí, hlodavci na špek, sloni do nástrah, lvi do želez a lidí na lichotky. A když mu řeknu, jak on nenávidí lichotníky, moc mu tím zalichotím.	205

	Let me work; For I can give his humour the true bent, And I will bring him to the Capitol.	210
CASSIUS	Nay, we will all of us be there to fetch him.	
BRUTUS	By the eighth hour: is that the uttermost?	
CINNA	Be that the uttermost, and fail not then.	
METELLUS	Caius Ligarius doth bear Caesar hard, Who rated him for speaking well of Pompey; I wonder none of you have thought of him.	215
BRUTUS	Now, good Metellus, go along by him. He loves me well, and I have given him reasons; Send him but hither, and I'll fashion him.	220
CASSIUS	The morning comes upon 's: we'll leave you, Brutus. And, friends, disperse yourselves; but all remember What you have said, and show yourselves true Romans.	
BRUTUS	Good gentlemen, look fresh and merrily; Let not our looks put on our purposes, But bear it as our Roman actors do, With untired spirits and formal constancy. And so good morrow to you every one.	225
	<i>Exeunt all but Brutus.</i>	
	Boy! Lucius! Fast asleep? It is no matter; Enjoy the honey-heavy dew of slumber. Thou hast no figures nor no fantasies, Which busy care draws in the brains of men; Therefore thou sleep'st so sound.	230
	<i>Enter Portia.</i>	
PORTIA	Brutus, my lord!	
BRUTUS	Portia, what mean you? Wherefore rise you now? It is not for your health thus to commit Your weak condition to the raw cold morning.	235
PORTIA	Nor for yours neither. You've ungently, Brutus, Stole from my bed; and yesternight, at supper, You suddenly arose, and walk'd about, Musing and sighing, with your arms across, And when I ask'd you what the matter was, You stared upon me with ungentle looks; I urged you further; then you scratch'd your head, And too impatiently stamp'd with your foot; Yet I insisted, yet you answer'd not, But, with an angry wafture of your hand,	240 245

	Nechte mě jednat. Buďte si jisti, že mě poslechne a vypraví se se mnou na Kapitol.	210
CASSIUS	Ne, dojdeme si pro něj všichni.	
BRUTUS	Do osmi hodin. Později to nejde.	
CINNA	Tak nejpozději v osm všichni tam.	
METELLUS	Ligarius Caesara nenávidí, upadl v nemilost za chválu Pompeia. Divím se, že jste na něj zapomněli.	215
BRUTUS	Metelle, ihned za ním doběhni. Bude stát při mně. Je mi zavázán. Pošli ho za mnou. Já s ním promluvíím.	220
CASSIUS	Začíná svítat. Musíme už jít. Vraťte se domů, ale dodržte své slovo jako praví Římané.	
BRUTUS	Pánové, jen se tvařte vesele. Ať nejsou poznat naše úmysly. Sehrajeme to jako římsští herci, procítěně a s velkou bravurou. Přeji vám dobré jitro. Zatím sbohem.	225
	<i>Odejdou všichni kromě Bruta.</i>	
	Lucie! Spí jak dudek. Dobře děláš. Tvé sny jsou jako sladká medovina. Neznáš ty příšery a mátohy, které sny kreslí v mysli dospělých. Proto tak dobře spíš.	230
	<i>Vystoupí Porcia.</i>	
PORCIA	Manželi, Brute!	
BRUTUS	Porcie, copak je? Proč jsi už vstala? To není zdravé, abys křehké tělo vystavovala sychravému ránu.	235
PORCIA	Dělám jen to co ty. Jak zloděj, Brute, ses vykrad z postele, a včera večer vstals od jídla a začal přecházet, mumlal sis, vzdychal jako šílený. Já se tě zeptám, co to s tebou je, a ty ses na mě jen zle podíval. Já naléhám, ty ale mnul sis čelo a netrpklivě sis na mě dup. Zase se ptám, zas žádná odpověď, jenom jsi na mě zlobně mávnul rukou,	240 245

	Gave sign for me to leave you. So I did, Fearing to strengthen that impatience Which seem'd too much enkindled, and withal Hoping it was but an effect of humour, Which sometime hath his hour with every man. It will not let you eat, nor talk, nor sleep, And could it work so much upon your shape As it hath much prevail'd on your condition, I should not know you, Brutus. Dear my lord, Make me acquainted with your cause of grief.	250
BRUTUS	I am not well in health, and that is all.	
PORTIA	Brutus is wise, and, were he not in health, He would embrace the means to come by it.	
BRUTUS	Why, so I do. Good Portia, go to bed.	260
PORTIA	Is Brutus sick? And is it physical To walk unbraced and suck up the humours Of the dank morning? What, is Brutus sick, And will he steal out of his wholesome bed, To dare the vile contagion of the night And tempt the rheumy and unpurged air To add unto his sickness? No, my Brutus; You have some sick offence within your mind, Which, by the right and virtue of my place, I ought to know of; and, upon my knees, I charm you, by my once-commended beauty, By all your vows of love and that great vow Which did incorporate and make us one, That you unfold to me, yourself, your half, Why you are heavy, and what men tonight Have had to resort to you; for here have been Some six or seven, who did hide their faces Even from darkness.	265
BRUTUS	Kneel not, gentle Portia.	
PORTIA	I should not need, if you were gentle Brutus. Within the bond of marriage, tell me, Brutus, Is it excepted I should know no secrets That appertain to you? Am I yourself But, as it were, in sort or limitation, To keep with you at meals, comfort your bed, And talk to you sometimes? Dwell I but in the suburbs Of your good pleasure? If it be no more, Portia is Brutus' harlot, not his wife.	270
		275
		280

	že mě tam nechceš. Tak jsem odešla, abych až příliš nenapínala tvou trpělivost. Myslela jsem si, že za to může špatná nálada, kterou čas od času má každý muž, že ani nechce mluvit, spát či jíst. Kdybys měl v obličejí vepsáno, co se ti právě odehrává v nitru, já bych tě, Brute, nepoznala. Prosím, pověz mi, z čeho jsi tak nešťastný.	250
BRUTUS	Já – necítím se zdrav, a to je všechno.	
PORCIA	Brutus je moudrý. Kdyby nebyl zdrav, najde si lék na svoje neduhy.	
BRUTUS	Právě to dělám, Porcie. Jdi spát!	260
PORCIA	Jsi nemocný? Tak proč se procházíš rozhalený a do plic vdechuješ škodlivé páry? Když jsi nemocný, proč utíkáš z vyhřáté postele do noci prosycené nákazou a zlými, nečistými výparý? Aby sis přitížil? Ne, Brute, ne! Tvá nemoc ukrývá se v tvé mysli, a já, tvá žena, měla bych mít právo se o ní dozvědět. Teď na kolenou tě prosím. Při mé odvanulé kráse, při tom, žes měl mě rád, a při slibu, prozrad' své manželce, své družce, lásce, co tě tak trápí. A kdo dnešní noc za tebou přišel. Kdo byli ti muži, kteří i v černé noci museli ukrývat tváře?	265
BRUTUS	Vstávej! Nekrekej si!	
PORCIA	Neklečela bych, kdybys mě měl radši. Jsem přece tvoje žena. Řekni, Brute, opravdu nesmím vědět o ničem, co se tě týká? Patřím k tobě snad jen, jak se říká, odtud potud, Brute? Smím s tebou pouze jíst, postel ti hřát a občas promluvit? Pustíš mě pouze na předměstí své lásky? Pokud ano, pak jsem tvá děvka, a ne manželka.	270
		275
		280
		285

BRUTUS	You are my true and honourable wife, As dear to me as are the ruddy drops That visit my sad heart.	290
PORTIA	If this were true, then should I know this secret. I grant I am a woman; but withal A woman that Lord Brutus took to wife; I grant I am a woman; but withal A woman well-reputed, Cato's daughter. Think you I am no stronger than my sex, Being so father'd and so husbanded? Tell me your counsels, I will not disclose 'em. I have made strong proof of my constancy, Giving myself a voluntary wound Here, in the thigh: can I bear that with patience. And not my husband's secrets?	295 300
BRUTUS	O ye gods, Render me worthy of this noble wife! <i>(Knocking within)</i> Hark, hark! One knocks. Portia, go in awhile; And by and by thy bosom shall partake The secrets of my heart. All my engagements I will construe to thee, All the charactery of my sad brows. Leave me with haste. <i>Exit Portia.</i>	305
	Lucius, who's that knocks? <i>Re-enter Lucius with Ligarius.</i>	
LUCIUS	He is a sick man that would speak with you.	310
BRUTUS	Caius Ligarius, that Metellus spake of. Boy, stand aside. <i>Exit Lucius.</i>	
	Caius Ligarius! How?	
LIGARIUS	Vouchsafe good morrow from a feeble tongue.	
BRUTUS	O, what a time have you chose out, brave Caius, To wear a kerchief! Would you were not sick!	315
LIGARIUS	I am not sick, if Brutus have in hand Any exploit worthy the name of honour.	
BRUTUS	Such an exploit have I in hand, Ligarius, Had you a healthful ear to hear of it.	

BRUTUS	Jsi moje pravá, zákonitá žena, tak drahá mému churavému srdci jak rudé kapky, jež ho navštěvují.	290
PORCIA	Mluvíš-li pravdu, prozrad' mi, oč jde. Jsem sice pouze žena, ale žena, kterou si za manželku zvolil Brutus. Jsem sice pouze žena, ale žena z dobrého rodu, dcera Catonova. Určitě snesu víc než jiné, když můj muž jsi ty a můj otec byl on. Řekni mi všechno, já to neprozradím. Chtěla jsem zkusit, kolik vydržím, a schválně jsem se sama poranila zde na stehně. Myslíš, že neunesu tajemství svého muže?	295 300
BRUTUS	Bohové! Kéž bych tě směl být hoden, Porcie! <i>(Za scénou klepání)</i> Pst! Někdo klepal. Porcie, běž dovnitř! Já potom přijdu odkrýt před tebou všechno, co skrývám v srdci. A objasním ti, čemu jsem se upsal rýhami černých vrásek na čele. Prosím tě, jdi už. <i>Odejde Porcia.</i>	305
	Lucie, kdo je tam? <i>Vystoupí Lucius a Ligarius.</i>	
LUCIUS	Nějaký nemocný pán. Chce vás vidět.	310
BRUTUS	To Metellus posílá Ligaria. Chlapče, nech nás. <i>Odejde Lucius.</i>	
	Ligarie! Jak se máš?	
LIGARIUS	Mám sotva sil ti popřát dobré jitro.	
BRUTUS	Teď vskutku, Gaie, není doba na to být nemocný. Škoda že nejsi zdrav!	315
LIGARIUS	Já budu zdrav, když Brutus bude pro mě mít úkol hodný cti a odvahy.	
BRUTUS	Takový úkol měl bych, Ligarie, kdyby tys měl dost síly naslouchat.	

LIGARIUS	By all the gods that Romans bow before, I here discard my sickness! Soul of Rome! Brave son, derived from honourable loins! Thou, like an exorcist, hast conjured up My mortified spirit. Now bid me run, And I will strive with things impossible; Yea, get the better of them. What's to do?	320 325
BRUTUS	A piece of work that will make sick men whole.	
LIGARIUS	But are not some whole that we must make sick?	
BRUTUS	That must we also. What it is, my Caius, I shall unfold to thee, as we are going To whom it must be done.	330
LIGARIUS	Set on your foot, And with a heart new-fired I follow you, To do I know not what; but it sufficeth That Brutus leads me on.	
BRUTUS	Follow me, then.	
	<i>Exeunt.</i>	

SCENE 2.
CAESAR'S HOUSE.

Thunder and lightning. Enter Caesar, in his night-gown.

CAESAR	Nor heaven nor earth have been at peace tonight: Thrice hath Calpurnia in her sleep cried out, 'Help, ho! They murder Caesar!' Who's within?	
	<i>Enter a Servant.</i>	
SERVANT	My lord?	
CAESAR	Go bid the priests do present sacrifice And bring me their opinions of success.	5
SERVANT	I will, my lord.	
	<i>Exit.</i> <i>Enter Calpurnia.</i>	
CALPURNIA	What mean you, Caesar? Think you to walk forth? You shall not stir out of your house today.	
CAESAR	Caesar shall forth. The things that threaten'd me Ne'er look'd but on my back; when they shall see The face of Caesar, they are vanished.	10

LIGARIUS	Při bozích, jimž se klaní Římané, teď jsi mě vyléčil. Ty duše Říma, hrdinný synu ctihodného rodu, jsi jako kouzelník, jenž mého ducha vyvolal ze záhrobí. Poruč: „Běž!“ a já dokážu všechno na světě, a možná ještě víc. Tak o co jde?	320 325
BRUTUS	O úkol, který z mrtvých dělá muže.	
LIGARIUS	A z jiných mužů dělá mrtvoly?	
BRUTUS	To připouštím. Víc ale řeknu ti až cestou k tomu, jemuž uděláme to, co je třeba.	330
LIGARIUS	Ty mi určí směr, já budu slepě a rád následovat každý tvůj krok. Mně zcela postačí, že Brutus kráčí v čele.	
BRUTUS	Pojďme tedy.	
	<i>Odejdou.</i>	

SCÉNA 2.
CAESARŮV DŮM.

Hromy a blesky. Vystoupí Caesar v županu.

CAESAR	Ta bouřka v noci bouřila i ve snech. Ze spaní Calpurnia třikrát křikla: „Pomozte! Vraždí Caesara!“ Hej! Haló!	
	<i>Vystoupí Sluha.</i>	
SLUHA	Pane?	
CAESAR	Běž! Vyříd' kněžím, ať vyvrhnou oběť. A přijď mi říct, jaký je výsledek.	5
SLUHA	Ano, pane.	
	<i>Odejde.</i> <i>Vystoupí Calpurnia.</i>	
CALPURNIA	Caesare, copak? Snad nechceš jít ven? Zůstaneš dneska doma, rozumíš?	
CAESAR	Ne. Caesar půjde. Co mě ohrožuje, vždy se mi krčí v zádech. Postavím-li se tomu čelem, je to rázem pryč.	10

CALPURNIA	Caesar, I never stood on ceremonies, Yet now they fright me. There is one within, Besides the things that we have heard and seen, Recounts most horrid sights seen by the watch. A lioness hath whelped in the streets; And graves have yawn'd, and yielded up their dead; Fierce fiery warriors fought upon the clouds, In ranks and squadrons and right form of war, Which drizzled blood upon the Capitol; The noise of battle hurtled in the air, Horses did neigh, and dying men did groan, And ghosts did shriek and squeal about the streets. O Caesar! These things are beyond all use, And I do fear them.	15
CAESAR	What can be avoided Whose end is purposed by the mighty gods? Yet Caesar shall go forth; for these predictions Are to the world in general as to Caesar.	
CALPURNIA	When beggars die, there are no comets seen; The heavens themselves blaze forth the death of princes.	30
CAESAR	Cowards die many times before their deaths; The valiant never taste of death but once. Of all the wonders that I yet have heard, It seems to me most strange that men should fear; Seeing that death, a necessary end, Will come when it will come.	35
	<i>Re-enter Servant.</i>	
	What say the augurers?	
SERVANT	They would not have you to stir forth today. Plucking the entrails of an offering forth, They could not find a heart within the beast.	40
CAESAR	The gods do this in shame of cowardice: Caesar should be a beast without a heart, If he should stay at home today for fear. No, Caesar shall not. Danger knows full well That Caesar is more dangerous than he. We are two lions litter'd in one day, And I the elder and more terrible, And Caesar shall go forth.	45
CALPURNIA	Alas, my lord, Your wisdom is consumed in confidence.	

CALPURNIA	Nikdy jsem nevěřila ve znamení, však teď se bojím. Kdosi přišel zvenku a k tomu, co my sami viděli, mi líčil hrůzy, které zažil strážný. Prý lvice vrhla mladé na ulici, duchové z hrobů vylézali ven. Vojsky ohnivých mužů ztěžkl mrak a rozpoutal se tak zuřivý boj, až krvavý déšť z kropil Kapitol. Bojový ryk se nesl oblohou a koňské ržání, nárek raněných, pak řev a jekot duchů v ulicích. Caesare, tohle jistě něco věští a já se bojím.	15
CAESAR	Kdo se může vyhnout tomu, co mocní bozi rozhodli? Půjdu tam, jak jsem řekl. Ta znamení si nemusí zle vykládat jen Caesar.	
CALPURNIA	Komety nevěstí smrt žebráka. Když hoří nebe, umírají velcí.	30
CAESAR	Zbabělci umírají tisíckrát. Odvážní poznají smrt pouze jednou. Vždy se mi zdálo velmi podivné, že někdo může pociťovat strach, když má se stát to, co je nezbytné: že život utne smrt.	35
	<i>Vrátí se Sluha.</i>	
	Co řekli augurové?	
SLUHA	Říkají, že byste měl zůstat doma. Když ptáka vyvrhli, ve vnitřnostech nemohli obětníci najít srdce.	40
CAESAR	Tak bohové kárají zbabělost. Caesar má být stvoření bez srdce a zůstat doma, protože má strach? To neudělám. Nebezpečí ví, že pro ně já jsem nebezpečnější. Jsme jak dva lvi, vypuštění v týž den, však já jsem starší, krvelačnější, a proto Caesar půjde.	45
CALPURNIA	Manželi, svou sebejistotu zkróť rozumem.	

	Do not go forth today: call it my fear That keeps you in the house, and not your own. We'll send Mark Antony to the Senate House, And he shall say you are not well today. Let me, upon my knee, prevail in this.	50
CAESAR	Mark Antony shall say I am not well, And, for thy humour, I will stay at home. <i>Enter Decius.</i> Here's Decius Brutus, he shall tell them so.	55
DECIUS	Caesar, all hail! Good morrow, worthy Caesar. I come to fetch you to the Senate House.	
CAESAR	And you are come in very happy time, To bear my greeting to the senators And tell them that I will not come today: Cannot, is false, and that I dare not, falser; I will not come today. Tell them so, Decius.	60
CALPURNIA	Say he is sick.	
CAESAR	Shall Caesar send a lie? Have I in conquest stretch'd mine arm so far, To be afraid to tell graybeards the truth? Decius, go tell them Caesar will not come.	65
DECIUS	Most mighty Caesar, let me know some cause, Lest I be laugh'd at when I tell them so.	70
CAESAR	The cause is in my will: I will not come; That is enough to satisfy the Senate. But for your private satisfaction, Because I love you, I will let you know: Calpurnia here, my wife, stays me at home. She dreamt tonight she saw my statue, Which, like a fountain with an hundred spouts, Did run pure blood; and many lusty Romans Came smiling, and did bathe their hands in it. And these does she apply for warnings, and portents, And evils imminent; and on her knee Hath begg'd that I will stay at home today.	75
DECIUS	This dream is all amiss interpreted; It was a vision fair and fortunate: Your statue spouting blood in many pipes, In which so many smiling Romans bathed, Signifies that from you great Rome shall suck Reviving blood, and that great men shall press	85

	Zůstaň dnes doma. Řekni jim, že já tě nepustila z domu, ne tvůj strach. Pošleme Antonia do senátu, ať vyřídí, že ti dnes není dobře. Nevidíš, jak tě na kolenou prosím?	50
CAESAR	Antonius řekne, že jsem churav. A když si přeješ, zůstanu dnes doma. <i>Vystoupí Decius.</i> Decius Brutus jim to vyřídí.	55
DECIUS	Caesare, zdar! Přeji ti dobré ráno. Přicházím si tě odvést do senátu.	
CAESAR	Přicházíš jako na zavalanou. Vyřid' ode mě pozdrav senátorům a řekni jim, že dneska nepřijdu. Ne že bych nemoh, natož bál se přijít. Řekni, že nepřijdu, to musí stačit.	60
CALPURNIA	Řekni, že není zdrav.	
CAESAR	Má Caesar lhát? Proto jsem dobyl půlku světa, abych se bál říct pravdu několika starcům? Vyřid' jim jen, že Caesar nepřijde.	65
DECIUS	Veliký Caesare, řekni mi důvod, jinak se mi v senátu vysmějou.	70
CAESAR	Důvod je, že to chci. Já nepřijdu. A s tím se senát musí spokojit. Tobě, že tě mám rád, však prozradím soukromě pravou příčinu. Má žena Calpurnia mě nechce nikam pustit. Dnes měla sen, jak z Caesarovy sochy stovkami pramenů jak z fontány tryská má krev. A mnoho Římanů si s úsměvem v ní smáčelo své ruce. Přišlo jí to jak znamení a předzvěst nějaké hrůzy, takže na kolenou mě uprosila, abych zůstal doma.	75
DECIUS	Ten sen si vykládáte zcela mylně. Bylo to krásné, šťastné vidění. Ta socha, z které v proudech tryská krev, v níž s úsměvem si lidé smáčí ruce, značí, že z tebe bude vždycky Řím živoucí sílu brát, že ty jsi zdrojem	80
		85

	For tinctures, stains, relics and cognizance. This by Calpurnia's dream is signified.	90
CAESAR	And this way have you well expounded it.	
DECIUS	I have, when you have heard what I can say: And know it now. The Senate have concluded To give this day a crown to mighty Caesar. If you shall send them word you will not come, Their minds may change. Besides, it were a mock Apt to be render'd, for some one to say 'Break up the Senate till another time, When Caesar's wife shall meet with better dreams.' If Caesar hide himself, shall they not whisper 'Lo, Caesar is afraid?'	95 100
	Pardon me, Caesar; for my dear dear love To our proceeding bids me tell you this; And reason to my love is liable.	
CAESAR	How foolish do your fears seem now, Calpurnia! I am ashamed I did yield to them. Give me my robe, for I will go.	105
	<i>Enter Publius, Brutus, Ligarius, Metellus, Casca, Trebonius, and Cinna.</i> And look where Publius is come to fetch me.	
PUBLIUS	Good morrow, Caesar.	
CAESAR	Welcome, Publius. What, Brutus, are you stirr'd so early too? Good morrow, Casca. Caius Ligarius, Caesar was ne'er so much your enemy As that same ague which hath made you lean. What is 't o'clock?	110
BRUTUS	Caesar, 'tis stricken eight.	
CAESAR	I thank you for your pains and courtesy.	115
	<i>Enter Antony.</i> See! Antony, that revels long o' nights, Is notwithstanding up. Good morrow, Antony.	
ANTONY	So to most noble Caesar.	
CAESAR	Bid them prepare within. I am to blame to be thus waited for. Now, Cinna; now, Metellus; what, Trebonius! I have an hour's talk in store for you;	120

	cti, moci, věhlasu všech Římanů. Takhle si ten sen vysvětluji já.	90
CAESAR	Tvůj výklad se zdá pravděpodobný.	
DECIUS	Je správný, což ti dnešek potvrdí a já teď hned. Senát se rozhodl, že Caesar dnešním dnem se stane králem. Ještě by si to mohli rozmyslet, nepřiďte-li. Ba, budou se ti smát – ne bezdůvodně –, až tam někdo řekne: „Běžte dnes domů! Caesar bude král, jen co se jeho paní správi spaní.“ Zůstaneš doma, hned si začnou špitat: „Caesar má strach!“ Promiň mi, Caesare, to láska k Římu mi velí mluvit takhle troufale. A z lásky strpím teď rád i tvůj hněv.	95 100
CAESAR	Calpurnie, jak se teď stydím, že jsem podlehl tvému bláhovému strachu. Přines mi oblečení. Odcházím. <i>Vystoupí Publius, Brutus, Ligarius, Metellus, Casca, Trebonius, a Cinna.</i> No ne, i Publius si pro mě přišel.	105
PUBLIUS	Zdar, Caesare.	
CAESAR	Bud' vítán, Publie. I Brutus je tak časné na nohou? Zdravím tě, Casko. Gaius Ligarius! Tak nepřátelsky jak tvá choroba se k tobě Caesar nikdy nechoval. Kolik je hodin?	110
BRUTUS	Už odbilo osm.	
CAESAR	Díky vám, že jste přišli, pánové. <i>Vystoupí Antonius.</i> I Antonius, který tak rád spí, si dneska přivstal. Přeji dobré ráno.	115
ANTONIUS	Zdar, velký Caesare.	
CAESAR	Přineste pohoštění! Je mojí vinou, že vás nechám čekat. Á, Cinna, Metellus. Ó, Trebonius! S tebou bych si dnes moc rád promluvil.	120

Remember that you call on me today:
Be near me, that I may remember you.

TREBONIUS Caesar, I will: *(Aside)* and so near will I be,
That your best friends shall wish I had been further. 125

CAESAR Good friends, go in, and taste some wine with me;
And we, like friends, will straightway go together.

BRUTUS *(Aside)* That every like is not the same, O Caesar,
The heart of Brutus yearns to think upon!

Exeunt.

SCENE 3.

A STREET NEAR THE CAPITOL.

Enter Artemidorus, reading a paper.

ARTEMIDOR. 'Caesar, beware of Brutus; take heed of Cassius; come
not near Casca; have an eye to Cinna, trust not
Trebonyus; mark well Metellus Cimber; Decius Brutus
loves thee not; thou hast wronged Caius Ligarius.
There is but one mind in all these men, and it is 5
bent against Caesar. If thou beest not immortal,
look about you: security gives way to conspiracy.
The mighty gods defend thee! Thy lover,
Artemidorus.'

Here will I stand till Caesar pass along, 10
And as a suitor will I give him this.
My heart laments that virtue cannot live
Out of the teeth of emulation.

If thou read this, O Caesar, thou mayst live;
If not, the Fates with traitors do contrive. 15

Exit.

SCENE 4.

BEFORE THE HOUSE OF BRUTUS.

Enter Portia and Lucius.

PORTIA I prithee, boy, run to the Senate House;
Stay not to answer me, but get thee gone.
Why dost thou stay?

Tak se mi nezapomeň přihlásit.
Buď blízko, abych tě měl na očích.

TREBONIUS Jak poroučíš. *(Stranou)* Budu tak blízko, až
tvé blízké bude mrzet, jak jsem blízko. 125

CAESAR Než odejdeme spolu do senátu,
pojďme si připít jako přátelé.

BRUTUS *(Stranou)* Co všechno může značit slovo „jako“!
Srdce mě bolí při tom pomýšlení.

Odejdou.

SCÉNA 3.

ULICE POBLÍŽ KAPITOLU.

Vystoupí Artemidorus, čte si list.

ARTEMIDOR. „Caesare, boj se Bruta, střež se Cassia, vyhni se
Caskovi, nespouštěj z očí Cinna, nevěř Treboniovi,
dávej pozor na Metella Cimbra! Decius Brutus
tě nemá rád, Gaius Ligarius ti neodpustil. Ti všichni
jsou jedné mysli, a ta je nepřátelská Caesarovi. 5
Nejsi-li nesmrtelný, buď ve střehu. Přílišná sebejistota
podněcuje spiknutí. Mocní bohové kéž tě ochraňují!
Tvůj oddaný přítel
Artemidorus.“

Zde budu stát, než Caesar půjde kolem, 10
a jako prosebník mu dám ten list.
Je žalostné, že po všem velikém
cvakají svými zuby závistivci.

Když si to přečteš, Caesare, máš šanci.
Ne-li, osud se spolčil s tvými zrádci. 15

Odejde.

SCÉNA 4.

PŘED BRUTOVÝM DOMEM.

Vystoupí Porcia and Lucius.

PORCIA Prosim tě, chlapče, zajdi do senátu.
Nic nechci slyšet. Honem, utíkej!
Co ještě chceš?

LUCIUS	To know my errand, madam.	
PORTIA	I would have had thee there, and here again, Ere I can tell thee what thou shouldst do there. O constancy, be strong upon my side, Set a huge mountain 'tween my heart and tongue! I have a man's mind, but a woman's might. How hard it is for women to keep counsel! Art thou here yet?	5
LUCIUS	Madam, what should I do? Run to the Capitol, and nothing else? And so return to you, and nothing else?	10
PORTIA	Yes, bring me word, boy, if thy lord look well, For he went sickly forth; and take good note What Caesar doth, what suitors press to him. Hark, boy! What noise is that?	15
LUCIUS	I hear none, madam.	
PORTIA	Prithee, listen well; I heard a bustling rumour, like a fray, And the wind brings it from the Capitol.	
LUCIUS	Sooth, madam, I hear nothing. <i>Enter the Soothsayer.</i>	20
PORTIA	Come hither, fellow. Which way hast thou been?	
SOOTHSAYER	At mine own house, good lady.	
PORTIA	What is't o'clock?	
SOOTHSAYER	About the ninth hour, lady.	
PORTIA	Is Caesar yet gone to the Capitol?	
SOOTHSAYER	Madam, not yet. I go to take my stand, To see him pass on to the Capitol.	25
PORTIA	Thou hast some suit to Caesar, hast thou not?	
SOOTHSAYER	That I have, lady, if it will please Caesar To be so good to Caesar as to hear me, I shall beseech him to befriend himself.	30
PORTIA	Why, know'st thou any harm's intended towards him?	
SOOTHSAYER	None that I know will be, much that I fear may chance. Good morrow to you. Here the street is narrow. The throng that follows Caesar at the heels, Of senators, of praetors, common suitors, Will crowd a feeble man almost to death:	35

LUCIUS	Vědět, co chcete, paní.	
PORCIA	Chci, abys došel tam a zase zpět. Až pak ti řeknu, co jsem vlastně chtěla. Rozume, prosím, neopouštěj mě! Balvanem odděl od srdce můj jazyk! Myslím jak muž, mám ale ženské city a mučí mě, že nesmím promluvit. Proč jsi tu ještě?	5
LUCIUS	Nevím, co mám dělat. Mám běžet na Kapitol – a víc nic? A pak se vrátit domů – a víc nic?	10
PORCIA	Ano! Řekneš mi, jak se má tvůj pán. Zdál se mi nemocný. A prohlédni si Caesara a lidi kolem něj. Slyšíš ty zvláštní zvuky?	15
LUCIUS	Nic neslyším.	
PORCIA	Prosím tě, poslouchej. Jako by kdosi vykřik a pak řev a halas někde u Kapitolu.	
LUCIUS	Nic takového neslyším. <i>Vystoupí Věštec.</i>	20
PORCIA	Pojďte sem, pane. Kdepak jste teď byl?	
VĚŠTEC	U sebe doma, paní.	
PORCIA	Kolik je hodin?	
VĚŠTEC	Bude asi devět.	
PORCIA	Už Caesar odešel na Kapitol?	
VĚŠTEC	Ne, ještě ne. Já si jdu najít místo, abych byl u toho, až půjde kolem.	25
PORCIA	Máš k Caesarovi prosbu, nemýlím se?	
VĚŠTEC	Ano, mám, paní. Pokud bude Caesar dbát zájmů Caesara a vyslechne mě, upozorním ho, že si má dát pozor.	30
PORCIA	Proč? Hrozí mu nějaké nebezpečí?	
VĚŠTEC	O žádném nevím, tuším ale mnohá. Loučím se, paní. Ulice je úzká. V té mačkanici kolem Caesara – senátorů, prétorů, prosebníků – by člověk mohl přijít k úhoně.	35

I'll get me to a place more void, and there
Speak to great Caesar as he comes along.

Exit.

PORTIA I must go in. Ay me, how weak a thing
The heart of woman is! O Brutus, 40
The heavens speed thee in thine enterprise!
(Aside) Sure, the boy heard me. – Brutus hath a suit
That Caesar will not grant. *(Aside)* O, I grow faint.
– Run, Lucius, and commend me to my lord;
Say I am merry; come to me again, 45
And bring me word what he doth say to thee.

Exeunt severally.

Najdu si, kde je místa víc, a odtud
promluvím k Caesarovi, až tam půjde.

Odejde.

PORCIA Musím jít dovnitř. Ach, já nešťastná!
Jak křehká věc je ženské srdce. Brute, 40
kéž stojí bohové dnes při tobě!
(Stranou) Jistě mě ten kluk slyšel. – Muž chce marně
o cosi žádat Caesara. *(Stranou)* Já asi omdlím.
– Běž, Lucie, a vyřiď pánovi,
že je mi dobře. Pak se rychle vrať! 45
A řekneš mi, co vzkazuje on mně.

Odejdou, každý jiným směrem.

ACT III.

SCENE 1.

ROME. BEFORE THE CAPITOL.

Flourish. Enter Caesar, Brutus, Cassius, Casca, Decius Brutus, Metellus Cimber, Trebonius, Cinna, Antony, Lepidus, Artemidorus, Popilius, Publius, and others, and the Soothsayer.

CAESAR *(To the Soothsayer)* The ides of March are come.
 SOOTHSAYER Ay, Caesar; but not gone.
 ARTEMIDOR. Hail, Caesar! Read this schedule.
 DECIUS Trebonius doth desire you to o'erread,
 At your best leisure, this his humble suit. 5
 ARTEMIDOR. O Caesar, read mine first; for mine's a suit
 That touches Caesar nearer. Read it, great Caesar.
 CAESAR What touches us ourself shall be last served.
 ARTEMIDOR. Delay not, Caesar; read it instantly.
 CAESAR What, is the fellow mad?
 PUBLIUS Sirrah, give place. 10
 CASSIUS What, urge you your petitions in the street?
 Come to the Capitol.
Caesar goes up to the Senate House, the rest following.
 POPILIUS I wish your enterprise today may thrive.
 CASSIUS What enterprise, Popilius?
 POPILIUS Fare you well.
Leaves him and joins Caesar.
 BRUTUS What said Popilius Lena? 15
 CASSIUS He wish'd today our enterprise might thrive.
 I fear our purpose is discovered.
 BRUTUS Look, how he makes to Caesar; mark him.
 CASSIUS Casca, be sudden, for we fear prevention.
 Brutus, what shall be done? If this be known, 20
 Cassius or Caesar never shall turn back,
 For I will slay myself.

JEDNÁNÍ III.

SCÉNA 1.

ŘÍM. PŘED KAPITOLEM.

Fanfára. Vystoupí Caesar, Brutus, Cassius, Casca, Decius Brutus, Metellus Cimber, Trebonius, Cinna, Antonius, Lepidus, Artemidorus, Popilius, Publius a další, s nimi Věštec.

CAESAR *(K Věštcí)* Id březnových jsem se dočkal.
 VĚŠTEC Ano, Caesare. Ale ještě's je nepřečkal.
 ARTEMIDOR. Zdar, Caesare! Přečti si tohle, prosím!
 DECIUS Trebonius tě žádá, aby sis,
 až bude čas, přečetl jeho list. 5
 ARTEMIDOR. Tenhle si přečti dřív. Můj týká se
 Caesara blíže. Čti už, Caesare!
 CAESAR To, co se týká mě, snáz může počkat.
 ARTEMIDOR. Nečekej, Caesare! A přečti si to hned!
 CAESAR Ten chlap se zbláznil!
 PUBLIUS Uhni z cesty! Zmiz! 10
 CASSIUS Chceš vznášet svoje prosby na ulici?
 Příklad do senátu!
Caesar vstoupí do senátu a ostatní s ním.
 POPILIUS Kéž se vám dneska zdaří vaše věc!
 CASSIUS O čem to mluvíš, Popilie?
 POPILIUS Těšilo mě.
Odejde za Caesarem do senátu.
 BRUTUS Co říkal Popilius Lena? 15
 CASSIUS Přál hodně zdaru v naší dnešní věci.
 Bojím se, že nás někdo vyzradil.
 BRUTUS Vidíš? Jde za Caesarem. Sleduj ho!
 CASSIUS Casko, buď bdělý. Vypadá to zle.
 Co uděláme, Brute? Až to praskne, 20
 Caesarovi se Cassius nikdy nevzdá.
 To se spíš zabiju.

BRUTUS	Cassius, be constant: Popilius Lena speaks not of our purposes; For, look, he smiles, and Caesar doth not change.	
CASSIUS	Trebonius knows his time; for, look you, Brutus. He draws Mark Antony out of the way. <i>Exeunt Antony and Trebonius.</i>	25
DECIUS	Where is Metellus Cimber? Let him go, And presently prefer his suit to Caesar.	
BRUTUS	He is address'd. Press near and second him.	
CINNA	Casca, you are the first that rears your hand.	30
CAESAR	Are we all ready? What is now amiss That Caesar and his Senate must redress?	
METELLUS	Most high, most mighty, and most puissant Caesar, Metellus Cimber throws before thy seat An humble heart – <i>(Kneeling)</i>	
CAESAR	I must prevent thee, Cimber. These couchings and these lowly courtesies Might fire the blood of ordinary men, And turn preordinance and first decree Into the law of children. Be not fond, To think that Caesar bears such rebel blood That will be thaw'd from the true quality With that which melteth fools; I mean, sweet words, Low-crooked court'sies and base spaniel-fawning. Thy brother by decree is banished: If thou dost bend and pray and fawn for him, I spurn thee like a cur out of my way. Know, Caesar doth not wrong, nor without cause Will he be satisfied.	35 40 45
METELLUS	Is there no voice more worthy than my own To sound more sweetly in great Caesar's ear For the repealing of my banish'd brother?	50
BRUTUS	I kiss thy hand, but not in flattery, Caesar; Desiring thee that Publius Cimber may Have an immediate freedom of repeal.	
CAESAR	What, Brutus!	
CASSIUS	Pardon, Caesar; Caesar, pardon: As low as to thy foot doth Cassius fall, To beg enfranchisement for Publius Cimber.	55

BRUTUS	Ovládej se! Popilius s ním o nás nemluví. Usmívá se. Caesar nic netuší.	
CASSIUS	Trebonius už jedná. Všim sis, Brute? Odklízí Antonia z cesty. <i>Odejdou Antonius a Trebonius.</i>	25
DECIUS	Kde je Metellus Cimber? Přece měl už teď jít na Caesara s prosíkem.	
BRUTUS	Ještě má čas. Jdi tam a podpoř ho!	
CINNA	Casko, ty na něj vztáhneš ruku první.	30
CAESAR	Jsme tady všichni? Jaké bezpráví má senát s Caesarem napravit dnes?	
METELLUS	Vznešený, mocný, vzácný Caesare! Metellus Cimber kleká před tebou a vzdává hold. <i>(Poklekne)</i>	
CAESAR	Musím tě zarazit. Jsou lidé, kterým sladké řečičky a úklony tak stoupnou do hlavy, že zásady a principy jsou pro ně jen dětský rozmar. Nemysli si, že Caesar má v žilách krev tak nestálou, aby ho omámila kořalka, co rozechřívá bláznů: hladká slůvka, ohnuté hřbety a psí lísaní. Tvůj bratr byl vyhoštěn po právu. Budeš-li prosit, plazit se a plakat, pak odkopnu tě z cesty jako psisko. Ne, Caesar není zlý, však pouhé řeči ho neuspokojí.	35 40 45
METELLUS	Není tu nikdo vzácnější než já, kdo přimluví se u Caesara se mnou za návrat mého nešťastného bratra?	50
BRUTUS	Poníženě, však bez ponižování tě žádám, Caesare, aby se mohl Publius Cimber vrátit z vyhnanství.	
CAESAR	Ty, Brute?	
CASSIUS	Promiň, Caesare! K tvým nohám se na kolena vrhá Cassius s přimluvou za Publia Cimbera.	55

CAESAR	I could be well moved, if I were as you. If I could pray to move, prayers would move me. But I am constant as the northern star, Of whose true-fix'd and resting quality There is no fellow in the firmament. The skies are painted with unnumber'd sparks, They are all fire and every one doth shine, But there's but one in all doth hold his place. So in the world; 'tis furnish'd well with men, And men are flesh and blood, and apprehensive; Yet in the number I do know but one That unassailable holds on his rank, Unshaked of motion: and that I am he, Let me a little show it, even in this; That I was constant Cimber should be banish'd, And constant do remain to keep him so.	60
CINNA	O Caesar –	
CAESAR	Hence! Wilt thou lift up Olympus?	
DECIUS	Great Caesar –	
CAESAR	Doth not Brutus bootless kneel?	75
CASCA	Speak, hands for me! <i>(Casca first, then the other conspirators and Brutus stab Caesar)</i>	
CAESAR	Et tu, Brute! Then fall, Caesar. <i>(Dies)</i>	
CINNA	Liberty! Freedom! Tyranny is dead! Run hence, proclaim, cry it about the streets.	
CASSIUS	Some to the common pulpits, and cry out 'Liberty, freedom, and enfranchisement!'	80
BRUTUS	People and senators, be not affrighted; Fly not; stand stiff. Ambition's debt is paid.	
CASCA	Go to the pulpit, Brutus.	
DECIUS	And Cassius too.	
BRUTUS	Where's Publius?	85
CINNA	Here, quite confounded with this mutiny.	
METELLUS	Stand fast together, lest some friend of Caesar's Should chance –	
BRUTUS	Talk not of standing. Publius, good cheer; There is no harm intended to your person, Nor to no Roman else. So tell them, Publius.	90

CAESAR	Dał bych se pohnout, kdybych byl jak vy. Sám kdybych uměl prosit, prosbám neodolám. Jsem ale stálý jako Severka, jež dává pevný, spolehlivý kurs všem nebeským i zemským poutníkům. Na nebi plane nekonečně hvězd a jejich oheň věčně kolotá, jen jediná je ale na místě. Stejně tak svět je plný různých lidí z masa a kostí, rozumných a dobrých, a přece mezi nimi nacházím jen jednoho, jenž jako stálice ostatním dává směr, a to jsem já. Což dokazuji zčásti právě tím, že když jsem rozhodl ho vyhostit, od svého rozhodnutí neustoupím.	60
CINNA	Caesare –	
CAESAR	Dost! Chceš otrást Olympem?	
DECIUS	Veliký Caesare –	
CAESAR	I Brutus prosí marně.	75
CASCA	Ať tedy mluví čin! <i>(Casca první, poté ostatní spiklenci včetně Bruta bodnou Caesara)</i>	
CAESAR	I ty, Brute? Pak padni, Caesare! <i>(Zemře)</i>	
CINNA	Svoboda! Volnost! Konec tyranie! Volejte! Běžte! Ať to každý ví!	
CASSIUS	Vy běžte na náměstí! Volejte: „Svoboda, volnost, konec tyranie!“	80
BRUTUS	Občané, senátoři, nebojte se! Zpupnost je potrestána! Stůjte! Zpátky!	
CASCA	Jdi mluvit k lidu, Brute!	
DECIUS	Ať jde i Cassius!	
BRUTUS	Kde je Publius?	85
CINNA	Zde, zděšený tím, co se tady stalo.	
METELLUS	Při sobě držme! Kdyby přívrženci Caesarovi –	
BRUTUS	Ne, to se nestane. Publie, vzmuz se! Z nás neměj strach. Nikomu z Římanů nic zlého nehrozí. Jdi jim to říct!	90

CASSIUS	And leave us, Publius; lest that the people, Rushing on us, should do your age some mischief.	
BRUTUS	Do so; and let no man abide this deed, But we the doers.	95
	<i>Re-enter Trebonius.</i>	
CASSIUS	Where is Antony?	
TREBONIUS	Fled to his house amazed. Men, wives and children stare, cry out and run As it were doomsday.	
BRUTUS	Fates, we will know your pleasures. That we shall die, we know; 'tis but the time And drawing days out, that men stand upon.	100
CASSIUS	Why, he that cuts off twenty years of life Cuts off so many years of fearing death.	
BRUTUS	Grant that, and then is death a benefit: So are we Caesar's friends, that have abridged His time of fearing death. Stoop, Romans, stoop, And let us bathe our hands in Caesar's blood Up to the elbows, and besmear our swords: Then walk we forth, even to the market-place, And, waving our red weapons o'er our heads, Let's all cry 'Peace, freedom and liberty!'	105 110
CASSIUS	Stoop, then, and wash. How many ages hence Shall this our lofty scene be acted over In states unborn and accents yet unknown!	
BRUTUS	How many times shall Caesar bleed in sport, That now on Pompey's basis lies along No worthier than the dust!	115
CASSIUS	So oft as that shall be, So often shall the knot of us be call'd The men that gave their country liberty.	
DECIUS	What, shall we forth?	
CASSIUS	Ay, every man away. Brutus shall lead; and we will grace his heels With the most boldest and best hearts of Rome.	120
	<i>Enter a Servant.</i>	
BRUTUS	Soft! Who comes here? A friend of Antony's.	
SERVANT	Thus, Brutus, did my master bid me kneel; Thus did Mark Antony bid me fall down; And, being prostrate, thus he bade me say:	125

CASSIUS	Můžeš jít, Publie, ať pomstychtivci, co půjdou po nás, tobě neublíží.	
BRUTUS	Jdi už! Ať vina za tenhle čin padá jen na nás, kteří jsme ho vykonali.	95
	<i>Vrátí se Trebonius.</i>	
CASSIUS	Kde je Antonius?	
TREBONIUS	Utekl domů. Muži, ženy i děti, všichni šílí jak v soudný den.	
BRUTUS	Jsmo v rukou osudu. Že umřeme, to víme. Jde jen o to, jak dlouho budem odkládat svou smrt.	100
CASSIUS	Kdo život zkrátí si o dvacet let, ten o dvacet let míň se bojí smrti.	
BRUTUS	To potom smrt je vysvobození. Dík naší pomoci už Caesar nemá ze smrti strach. Skloňte se, Římané, zde v krvi Caesarově ruce smočme až po lokty, i meče zkrvavme. Pak vyjdem ven, mezi lid na tržiště a s krvavými meči nad hlavou budeme volat: „Mír a bratrství!“	105 110
CASSIUS	V krvi se umyjme. Po kolik věků budou hrát herci tuhle dnešní scénu v zemích a jazycích, jež dosud nejsou!	
BRUTUS	Kolikrát bude Caesar krváčet, jenž leží teď pod sochou Pompeiovou obrácen v prach!	115
CASSIUS	Kdykoli se tak stane, naš malý hlouček budou lidé zvat těmi, kdo dali zemi svobodu.	
DECIUS	Vyjdeme ven?	
CASSIUS	Ano, jak jeden muž. Brutus nás povede a za ním půjde statečný průvod pravých Římanů.	120
	<i>Vystoupí Sluha.</i>	
BRUTUS	Tiše! Kdo je to? Antoniův sluha.	
SLUHA	Tak poručil mi pán, ať pokleknu. Antonius mi řek, ať padnu k zemi a ponížene vyřídím vám toto:	125

Brutus is noble, wise, valiant, and honest;
 Caesar was mighty, bold, royal, and loving;
 Say I love Brutus, and I honour him;
 Say I fear'd Caesar, honour'd him and loved him.
 If Brutus will vouchsafe that Antony 130
 May safely come to him, and be resolved
 How Caesar hath deserved to lie in death,
 Mark Antony shall not love Caesar dead
 So well as Brutus living; but will follow
 The fortunes and affairs of noble Brutus 135
 Thorough the hazards of this untrod state
 With all true faith. So says my master Antony.

BRUTUS Thy master is a wise and valiant Roman;
 I never thought him worse.
 Tell him, so please him come unto this place, 140
 He shall be satisfied; and, by my honour,
 Depart untouch'd.

SERVANT I'll fetch him presently.
Exit.

BRUTUS I know that we shall have him well to friend.
 CASSIUS I wish we may: but yet have I a mind 145
 That fears him much; and my misgiving still
 Falls shrewdly to the purpose.

BRUTUS But here comes Antony.
Re-enter Antony.

Welcome, Mark Antony.

ANTONY O mighty Caesar! Dost thou lie so low?
 Are all thy conquests, glories, triumphs, spoils,
 Shrunk to this little measure? Fare thee well. 150
 I know not, gentlemen, what you intend,
 Who else must be let blood, who else is rank:
 If I myself, there is no hour so fit
 As Caesar's death hour, nor no instrument
 Of half that worth as those your swords, made rich 155
 With the most noble blood of all this world.
 I do beseech ye, if you bear me hard,
 Now, whilst your purpled hands do reek and smoke,
 Fulfil your pleasure. Live a thousand years,
 I shall not find myself so apt to die; 160
 No place will please me so, no mean of death,

„Brutus je čestný, moudrý, vznešený.
 Caesar byl mocný, dobrý, královský.
 Bruta miluji a moc si ho vážím.
 Caesara jsem se bál a měl ho rád.“
 Když Brutus příslibí, že Antonius 130
 bezpečně může přijít, aby zvěděl,
 čím Caesar zasloužil si svoji smrt,
 nebude mu tak drahý mrtvý Caesar,
 jak Brutus, který žije. Pak se slepě
 a s důvěrou dá vzácným Brutem vést 135
 i neznámou a nebezpečnou cestou.
 To vzkazuje vám můj pán Antonius.

BRUTUS Tvůj pán je rozumný a chrabrý Říman
 a vždycky jsem ho ctil.
 Vzkaž mu, ať přijde klidně za námi, 140
 že mu vše řekneme. Má moje slovo.
 Nic se mu nestane.

SLUHA Vyřídím mu to.
Odejde.

BRUTUS Věděl jsem, že se rychle přidá k nám.
 CASSIUS Kéž je to tak! Pořád mám ale z něho 145
 veliký strach. A mé zlé tušení
 se často splní.

BRUTUS Už jde Antonius.
Vystoupí Antonius.

Vítám tě, Marku Antonie.

ANTONIUS Veliký Caesare! Velice ponížils.
 Ze všech tvých vítězství, triumfů, poct
 zbylo tak trapně málo? Sbohem buď. 150
 Já nevím, pánové, co chystáte.
 Kdo další je teď zralý na porážku.
 Jsem-li to já, pak není vhodnější
 chvíle než tato, není nástroje
 důstojnějšího než váš rudý meč, 155
 zbarvený nejvzácnější krví světa.
 Snažně vás prosím, stojím-li vám v cestě,
 teď když vám jeho krví ruce čpí,
 poslužte si. Kdybych žil tisíc let,
 nikdy smrt nepřijmu tak ochotně, 160
 nenajdu lepší místo, způsob smrti,

	As here by Caesar, and by you cut off, The choice and master spirits of this age.	
BRUTUS	O Antony, beg not your death of us. Though now we must appear bloody and cruel, As, by our hands and this our present act, You see we do, yet see you but our hands And this the bleeding business they have done. Our hearts you see not; they are pitiful; And pity to the general wrong of Rome – As fire drives out fire, so pity pity – Hath done this deed on Caesar. For your part, To you our swords have leaden points, Mark Antony: Our arms, in strength of malice, and our hearts Of brothers' temper, do receive you in With all kind love, good thoughts, and reverence.	165 170 175
CASSIUS	Your voice shall be as strong as any man's In the disposing of new dignities.	
BRUTUS	Only be patient till we have appeased The multitude, beside themselves with fear, And then we will deliver you the cause, Why I, that did love Caesar when I struck him, Have thus proceeded.	180
ANTONY	I doubt not of your wisdom. Let each man render me his bloody hand. First, Marcus Brutus, will I shake with you; Next, Caius Cassius, do I take your hand; Now, Decius Brutus, yours; now yours, Metellus; Yours, Cinna; and, my valiant Casca, yours; Though last, not least in love, yours, good Trebonius. Gentlemen all – alas, what shall I say? My credit now stands on such slippery ground, That one of two bad ways you must conceit me, Either a coward or a flatterer. That I did love thee, Caesar, O, 'tis true! If then thy spirit look upon us now, Shall it not grieve thee dearer than thy death, To see thy thy Anthony making his peace, Shaking the bloody fingers of thy foes, Most noble, in the presence of thy corpse? Had I as many eyes as thou hast wounds, Weeping as fast as they stream forth thy blood, It would become me better than to close	185 190 195 200

	než dát se zabít tady, u Caesara, vámi, vůdčími duchy příštích dnů.	
BRUTUS	Antonie, smrt od nás nežádej! I když se ti náš čin zdá krvavý, jak naše ruce krví zbrocené nasvědčují, ty vidíš jen ty ruce a jejich krvavou a krutou žeň. Do srdcí nevidíš, a v nich je lítost. Ale jako když oheň zhltně oheň, tak lítost nad tím, jak upadl Řím, sežehla lítost k němu. Vůči tobě na našich mečích otupělo ostří, odešla síla z rukou, zato srdce tě jako bratra k sobě přivinou s přátelstvím, úctou a vši vážností.	165 170 175
CASSIUS	Budeš mít slovo jako ostatní při udílení nových hodností.	
BRUTUS	Měj trpělivost, než se podaří uklidnit lidi, kteří šílí strachy, a pak ti vysvětlím, proč jsem já, který Caesara nade všechno miloval, ho musel zabít.	180
ANTONIUS	Věřím, žeš měl důvod. Chtěl bych teď každému z vás podat ruku. Marku Brute, jsi první na řadě. Pak Gaius Cassius, podej mi ruku, Decius Brutus, dík, tvou, Metelle, tvou, Cinno, a můj chrabrá Casco, tvou. A poslední můj drahý Trebonius. Pánové, ó! Teď nevím, co mám říct. Mé postavení je tak nejisté, že cokoli udělám, zdát se budu buď jako slaboch, nebo pokrytec. Caesare, měl jsem tě rád. To je pravda. Jestli tvůj duch se nyní na nás dívá, nezabolí tě víc, než bolí smrt, vidíš-li Antonia tisknout v ruce krvavé pazoury tvých nepřátel obřadně přímo před tvou mrtvolou? Kdybych měl očí, kolik ty máš ran, a slzy proudem líl jak ty svou krev, pak cítil bych se líp, než když se bratřím	185 190 195 200

	In terms of friendship with thine enemies. Pardon me, Julius! Here wast thou bay'd, brave hart; Here didst thou fall; and here thy hunters stand, Sign'd in thy spoil, and crimson'd in thy lethe. O world, thou wast the forest to this hart; And this, indeed, O world, the heart of thee. How like a deer, stricken by many princes, Dost thou here lie!	205 210
CASSIUS	Mark Antony –	
ANTONY	Pardon me, Caius Cassius: The enemies of Caesar shall say this; Then, in a friend, it is cold modesty.	
CASSIUS	I blame you not for praising Caesar so; But what compact mean you to have with us? Will you be prick'd in number of our friends; Or shall we on, and not depend on you?	215
ANTONY	Therefore I took your hands, but was, indeed, Sway'd from the point, by looking down on Caesar. Friends am I with you all and love you all, Upon this hope, that you shall give me reasons Why and wherein Caesar was dangerous.	220
BRUTUS	Or else were this a savage spectacle. Our reasons are so full of good regard That were you, Antony, the son of Caesar, You should be satisfied.	225
ANTONY	That's all I seek. And am moreover suitor that I may Produce his body to the market-place; And in the pulpit, as becomes a friend, Speak in the order of his funeral.	230
BRUTUS	You shall, Mark Antony.	
CASSIUS	Brutus, a word with you. <i>(Aside to Brutus)</i> You know not what you do. Do not consent That Antony speak in his funeral. Know you how much the people may be moved By that which he will utter?	
BRUTUS	By your pardon; I will myself into the pulpit first, And show the reason of our Caesar's death. What Antony shall speak, I will protest	235

	s těmi, kteří tě zavraždili. Odpust' mi, Julie. Zde srnce dostihli a tady pad. A tam tví lovci stojí, skropeni krví, kořist u nohou. Srnečku, byl ti lesem celý svět, a tobě, světe, srdcem býval Caesar, než skolili ho tihle vzácní páni jak štvanou zvěř.	205 210
CASSIUS	Antonie!	
ANTONIUS	Promiň mi, Cassie. Tak mluvili by jeho odpůrci, ode mne je to umírněná řeč.	
CASSIUS	Mně nevadí, že pro něj naříkáš. Jak zachováš se ale vůči nám? Chceš se k nám přidat jako jeden z přátel, nebo se s tebou nedá počítat?	215
ANTONIUS	Už jsem vám ruku podal. Jenom jsem se při pohledu na něj zapomněl. Přátelé, mám vás rád a patřím k vám, když vysvětlíte mi, čím pro vás Caesar byl nebezpečný a proč musel zemřít.	220
BRUTUS	To bychom jinak byli barbaři. Měli jsme pro to důvody tak pádné, že kdyby tys byl synem Caesarovým, sám bys je uznal.	225
ANTONIUS	Nejdřív je chci slyšet. A ještě prosím o to, abych směl nést na tržiště jeho mrtvé tělo a z řečniště, co jeho starý přítel, říct, jak se patří, pár pohřebních slov.	230
BRUTUS	Budiž, Antonie.	
CASSIUS	Brute, pojď stranou. <i>(Stranou k Brutovi)</i> Co tě to napadlo? To nedovol, aby směl Antonius mluvit na pohřbu. Víš, jak by mohl lidi zbuntovat a poštvat proti nám?	
BRUTUS	Když dovolíš, nejprve z řečniště promluví já a vysvětlím, proč Caesar musel zemřít. A předem ohlásím, že Antonius	235

He speaks by leave and by permission,
And that we are contented Caesar shall 240
Have all true rites and lawful ceremonies.
It shall advantage more than do us wrong.

CASSIUS I know not what may fall; I like it not.

BRUTUS Mark Antony, here, take you Caesar's body.
You shall not in your funeral speech blame us, 245
But speak all good you can devise of Caesar,
And say you do't by our permission;
Else shall you not have any hand at all
About his funeral. And you shall speak
In the same pulpit whereto I am going, 250
After my speech is ended.

ANTONY Be it so.
I do desire no more.

BRUTUS Prepare the body then, and follow us.
Exeunt all but Antony.

ANTONY O, pardon me, thou bleeding piece of earth,
That I am meek and gentle with these butchers! 255
Thou art the ruins of the noblest man
That ever lived in the tide of times.
Woe to the hand that shed this costly blood!
Over thy wounds now do I prophesy –
Which, like dumb mouths, do ope their ruby lips, 260
To beg the voice and utterance of my tongue –
A curse shall light upon the limbs of men;
Domestic fury and fierce civil strife
Shall cumber all the parts of Italy;
Blood and destruction shall be so in use 265
And dreadful objects so familiar
That mothers shall but smile when they behold
Their infants quarter'd with the hands of war;
All pity choked with custom of fell deeds;
And Caesar's spirit, ranging for revenge, 270
With Ate by his side come hot from hell,
Shall in these confines with a monarch's voice
Cry 'Havoc,' and let slip the dogs of war;
That this foul deed shall smell above the earth
With carrion men, groaning for burial. 275
Enter Octavius' servant.
You serve Octavius Caesar, do you not?

má povoleno říct, co se mu zlíbí,
a že je naším přáním, aby Caesar 240
byl pochován se všemi poctami.
To nám spíš prospěje, než uškodí.

CASSIUS Mně se to nelíbí. Mám z něho strach.

BRUTUS Antonie, nes Caesarovo tělo.
V té řeči nesmíš mluvit proti nám, 245
však můžeš, jak chceš, chválit Caesara.
Já řeknu, že jsme ti to povolili.
Jen s touhle podmínkou se budeš moci
zúčastnit pohřbu. Mluvit budeš smět
na stejném místě, kde promluví já. 250
Promluvíš jako druhý.

ANTONIUS Souhlasím.
Nic víc si nepřēju.

BRUTUS Vem tedy tělo a pojď za námi.
Odejdou všichni až na Antonia.

ANTONIUS Ty zkrvavený kousku hlíny, odpusť,
že jsem k tvým vrahům takhle shovívavý! 255
Jsi troska nejvznešenějšího muže,
jaký kdy vynořil se z víru času.
Smrt rukám, které prolily tvou krev!
Nad tvými ranami, jež otvírají
jak němá ústa svoje rudé rty 260
a prosí, abych za ně promluvil,
prorokuji, že na svět vtrhne zkáza,
občanskou válkou otřese se zem
a Itálii údy pozutíná.
Krvavý rozvrat zemi zaplaví, 265
až hrůza hrůz se stane všedností
a matky budou s úsměvem se dívat,
jak jejich děti čtvrtí na kusy.
Uvyklá zlu i lítost otupí.
Pak pomstychtivě až z horoucích pekel 270
vyskočí na zem přízrak Caesarův
a s velitelským křikem: „Zabíjej!“
vypustí válečné psy mezi nás.
A tento čin až k nebi bude čpět
zdechlinami, jež úpí po pohřbu. 275
Vystoupí Octaviusův sluha.
Ty sloužíš Octaviu Caesarovi?

SERVANT I do, Mark Antony.
 ANTONY Caesar did write for him to come to Rome.
 SERVANT He did receive his letters, and is coming;
 And bid me say to you by word of mouth – 280
(Seeing the body) O Caesar!
 ANTONY Thy heart is big, get thee apart and weep.
 Passion, I see, is catching; for mine eyes,
 Seeing those beads of sorrow stand in thine,
 Began to water. Is thy master coming? 285
 SERVANT He lies tonight within seven leagues of Rome.
 ANTONY Post back with speed, and tell him what hath chanced.
 Here is a mourning Rome, a dangerous Rome,
 No Rome of safety for Octavius yet;
 Hie hence, and tell him so. Yet, stay awhile; 290
 Thou shalt not back till I have borne this corpse
 Into the market-place; there shall I try
 In my oration, how the people take
 The cruel issue of these bloody men;
 According to the which, thou shalt discourse 295
 To young Octavius of the state of things.
 Lend me your hand.
Exeunt with Caesar's body.

SCENE 2. THE FORUM.

Enter Brutus and Cassius, and a throng of citizens.

CITIZENS We will be satisfied; let us be satisfied.
 BRUTUS Then follow me, and give me audience, friends.
 Cassius, go you into the other street,
 And part the numbers.
 Those that will hear me speak, let 'em stay here; 5
 Those that will follow Cassius, go with him;
 And public reasons shall be rendered
 Of Caesar's death.
 1. CITIZEN I will hear Brutus speak.
 2. CITIZEN I will hear Cassius; and compare their reasons,
 When severally we hear them rendered. 10
Exit Cassius, with some of the citizens.

SLUHA Ano, Marku Antonie.
 ANTONIUS Caesar mu psal, že by ho rád měl v Římě.
 SLUHA Můj pán ten dopis dostal a už jede.
 Poručil mi, abych vám osobně – 280
(Spatří tělo) To je Caesar!
 ANTONIUS Tvé srdce puká? Nestyd' se a plač!
 Pláč je snad nakažlivý, i mé oči
 se orosily, když ti v očích vidím
 ty smutné krůpěje. Tvůj pán už přijel? 285
 SLUHA Zůstává na noc jen dvacet mil odtud.
 ANTONIUS Jeď tryskem zpět a vše mu vypověz!
 Tady je smutný Řím a nebezpečný Řím.
 Životem si tu nemůže být jist.
 Tak jeď a vyříd' mu to. Nebo počkej. 290
 Dřív neodjížděj, než to vzácné tělo
 odnesu na tržiště a než zjistím,
 jak po mé řeči budou lidé brát
 krvavý čin svých krutých senátorů.
 Teprve pak se vydáš na cestu 295
 a Octaviovi vše vylíčíš.
 Pomoz mi s ním.
Odejdou s Caesarovým tělem.

SCÉNA 2. FÓRUM.

Vystoupí Brutus a Cassius s občany.

OBČANÉ Chceme slyšet pravdu! Chceme vysvětlení!
 BRUTUS Tak pojdte sem a vyslechněte mě.
 Cassie, odved' si část lidí jinam,
 a tam k nim promluv!
 Kdo chcete slyšet mě, zůstaňte tady, 5
 kdo Cassia, tak následujte jeho.
 Ať každý pozná pravou příčinu,
 proč Caesar zemřel.
 1. OBČAN Já chci slyšet Bruta.
 2. OBČAN Já poslechnu si Cassia a pak
 si porovnáme, co kdo z těch dvou řek. 10
Odejde Cassius se skupinou občanů.

Brutus goes into the pulpit.

3. CITIZEN The noble Brutus is ascended: silence!
- BRUTUS Be patient till the last.
Romans, countrymen, and lovers! Hear me for my cause, and be silent, that you may hear: believe me for mine honour, and have respect to mine honour, 15
that you may believe. Censure me in your wisdom, and awake your senses, that you may the better judge. If there be any in this assembly, any dear friend of Caesar's, to him I say, that Brutus' love to Caesar was no less than his. If then that friend demand 20
why Brutus rose against Caesar, this is my answer: Not that I loved Caesar less, but that I loved Rome more. Had you rather Caesar were living and die all slaves, than that Caesar were dead, to live all free men? As Caesar loved me, I weep for him; as he was 25
fortunate, I rejoice at it; as he was valiant, I honour him; but, as he was ambitious, I slew him. There is tears for his love; joy for his fortune; honour for his valour; and death for his ambition. Who is here so base that would be a bondman? If any, speak; for 30
him have I offended. Who is here so rude that would not be a Roman? If any, speak; for him have I offended. Who is here so vile that will not love his country? If any, speak; for him have I offended. I pause for a reply. 35
- ALL None, Brutus, none.
- BRUTUS Then none have I offended. I have done no more to Caesar than you shall do to Brutus. The question of his death is enrolled in the Capitol; his glory not extenuated, wherein he was worthy, nor his 40
offences enforced, for which he suffered death.
- Enter Antony and others, with Caesar's body.*
- Here comes his body, mourned by Mark Antony, who, though he had no hand in his death, shall receive the benefit of his dying, a place in the commonwealth; as which of you shall not? With this I depart, 45
– that, as I slew my best lover for the good of Rome, I have the same dagger for myself, when it shall please my country to need my death.
- ALL Live, Brutus! Live, live!

Brutus se postaví na řečniště.

3. OBČAN Brutus se chystá mluvit. Buďte zticha!
- BRUTUS Zachovejte klid!
Římané! Krajané! Mí drazí! Vyslechněte mě! Buďte už zticha, at mě slyšíte! Poctivě vám chci všechno vysvětlit. A poctivě mě vyslechne ten, kdo věří 15
v mou poctivost. Sami se zamyslete, at váš vlastní rozum vysloví správný soud. Stojí-li teď mezi vámi největší Caesarův přítel, tomu říkám, že Brutus měl Caesara stejně rád jako on. A bude-li se ten přítel ptát, proč tedy Brutus povstal proti Caesarovi, pak slyšte 20
odpověď. Ne že jsem měl Caesara nerad, ale že jsem raději měl Řím! Co je vám milejší, aby Caesar žil a vy umírali jako otroci, nebo aby Caesar zemřel a vy žili jako svobodní občané? Že mi byl Caesar drahý, pláču pro něho. Že míval úspěchy, obdivoval 25
jsem ho. Že býval chrabřý, vážil jsem si ho. Ale že chtěl být mým pánem, zabil jsem ho. Slzy za jeho lásku. Obdiv za jeho úspěchy. Úctu za jeho chrabrost. A smrt za jeho panovačnost. Kdo z vás je tak ubohý, že by chtěl být otrok? Jsi-li zde, mluv! Tobě jsem 30
ublížil. Kdo z vás je tak podlý, že by se chtěl vzdát jména Říman? Jsi-li zde, mluv! Tobě jsem ublížil. Kdo z vás by se nestyděl zřít se své milované vlasti? Jsi-li zde, mluv! Tobě jsem ublížil. Počkám si na odpověď. 35
- VŠICHNI Nikdo z nás, Brute! Nikdo!
- BRUTUS Tak proč se bouříte? Dovolil jsem si k Caesarovi právě to, co vy si kdykoli můžete dovolit ke mně. Proč zasloužil si smrt, je zapsáno na Kapitolu. O slávu, jež mu náleží, ho nikdo nezkrátil, aniž kdo 40
zveličuje to, kvůli čemu zemřel.
- Vystoupí Antonius nesoucí Caesarovo tělo. S ním další.*
- Hle, mrtvý Caesar, oplakávaný Markem Antoniem, jenž sice za jeho smrt nemůže, ale jeho smrtí se zmůže k hodnosti ve státě, a vydělá na ní, jako vy všichni. Na závěr vám řeknu jedno: tak 45
jako jsem zabil přítele, abych spasil Řím, stejnou dýkou zabiju sebe, kdyby si toho moje vlast žádala.
- VŠICHNI Chceme, abys žil, Brute! Ty žij!

1. CITIZEN Bring him with triumph home unto his house. 50
 2. CITIZEN Give him a statue with his ancestors.
 3. CITIZEN Let him be Caesar.
 4. CITIZEN Caesar's better parts
 Shall be crown'd in Brutus.
 1. CITIZEN We'll bring him to his house with shouts and clamours.
 BRUTUS My countrymen – 55
 2. CITIZEN Peace, silence! Brutus speaks.
 1. CITIZEN Peace, ho!
 BRUTUS Good countrymen, let me depart alone,
 And, for my sake, stay here with Antony.
 Do grace to Caesar's corpse, and grace his speech
 Tending to Caesar's glories; which Mark Antony, 60
 By our permission, is allow'd to make.
 I do entreat you, not a man depart,
 Save I alone, till Antony have spoke.
Exit.
 1. CITIZEN Stay, ho! And let us hear Mark Antony.
 3. CITIZEN Let him go up into the public chair; 65
 We'll hear him. Noble Antony, go up.
 ANTONY For Brutus' sake, I am beholding to you.
Goes into the pulpit.
 4. CITIZEN What does he say of Brutus?
 3. CITIZEN He says, for Brutus' sake,
 He finds himself beholding to us all.
 4. CITIZEN 'Twere best he speak no harm of Brutus here. 70
 1. CITIZEN This Caesar was a tyrant.
 3. CITIZEN Nay, that's certain.
 We are blest that Rome is rid of him.
 2. CITIZEN Peace! Let us hear what Antony can say.
 ANTONY You gentle Romans –
 ALL Peace, ho! Let us hear him.
 ANTONY Friends, Romans, countrymen, lend me your ears; 75
 I come to bury Caesar, not to praise him.
 The evil that men do lives after them;
 The good is oft interred with their bones;
 So let it be with Caesar. The noble Brutus
 Hath told you Caesar was ambitious. 80

1. OBČAN Se slávou doprovodíme ho domů! 50
 2. OBČAN Sochu mu postavme jak jeho předkům.
 3. OBČAN Ať on je Caesar!
 4. OBČAN Korunujme Bruta!
 Má v sobě to nejlepší z Caesara.
 1. OBČAN Doprovodíme ho domů! Sláva Brutovi!
 BRUTUS Drazí občané – 55
 2. OBČAN Tak ticho! Mlčte! Brutus mluví!
 1. OBČAN Klid!
 BRUTUS Občané drazí, já se nyní vzdám.
 Vy, kvůli mně, zůstaňte s Antoniem.
 Mrtvému vzdejte hold a slyšte řeč,
 již k poctě Caesarově Marcus Antonius 60
 vám, s naším svolením, teď hodlá přednést.
 Snažně vás prosím, i když odejdu,
 vy zůstaňte, dokud řeč nedokončí.
Odejde.
 1. OBČAN Tak počkejme a poslechnem si Marka.
 3. OBČAN Nechte ho mluvit! Ať jde na řečniště! 65
 Marku Antonie, vystup a mluv!
 ANTONIUS Dík Brutovi se na vás obracím –
Vystoupí na řečniště.
 4. OBČAN Co říkal o Brutovi?
 3. OBČAN Děkoval mu.
 Říká, že dík Brutovi obrátil.
 4. OBČAN Na Bruta ať nám nesahá! To ne! 70
 1. OBČAN Caesar byl tyran.
 3. OBČAN To je jistá věc.
 Naštěstí už jsme se ho zbavili.
 2. OBČAN Ticho! Ať slyšíme, co nám chce říct.
 ANTONIUS Drazí Římané –
 VŠICHNI Mlčte! Není slyšet.
 ANTONIUS Přátelé, Římané, vyslyšte mě! 75
 Já přišel pohřbít Caesara, ne chválit.
 Zlé skutky člověka vždy přežijí,
 dobré se s jeho kostmi pohřbí pod zem.
 To platí pro každého. Vzácný Brutus
 řekl, že Caesar býval panovačný. 80

	If it were so, it was a grievous fault, And grievously hath Caesar answer'd it. Here, under leave of Brutus and the rest – For Brutus is an honourable man; So are they all, all honourable men – 85 Come I to speak in Caesar's funeral. He was my friend, faithful and just to me; But Brutus says he was ambitious; And Brutus is an honourable man. He hath brought many captives home to Rome 90 Whose ransoms did the general coffers fill: Did this in Caesar seem ambitious? When that the poor have cried, Caesar hath wept; Ambition should be made of sterner stuff: Yet Brutus says he was ambitious; 95 And Brutus is an honourable man. You all did see that on the Lupercal I thrice presented him a kingly crown, Which he did thrice refuse. Was this ambition? Yet Brutus says he was ambitious; 100 And, sure, he is an honourable man. I speak not to disprove what Brutus spoke, But here I am to speak what I do know. You all did love him once, not without cause; What cause withholds you then, to mourn for him? 105 O judgment, thou art fled to brutish beasts, And men have lost their reason. Bear with me; My heart is in the coffin there with Caesar, And I must pause till it come back to me.	
1. CITIZEN	Methinks there is much reason in his sayings.	110
2. CITIZEN	If thou consider rightly of the matter, Caesar has had great wrong.	
3. CITIZEN	Has he, masters? I fear there will a worse come in his place.	
4. CITIZEN	Mark'd ye his words? He would not take the crown; Therefore 'tis certain he was not ambitious. 115	
1. CITIZEN	If it be found so, some will dear abide it.	
2. CITIZEN	Poor soul! His eyes are red as fire with weeping.	
3. CITIZEN	There's not a nobler man in Rome than Antony.	
4. CITIZEN	Now mark him, he begins again to speak.	

	Je-li to tak, pak je to hrozná chyba a Caesar za ni hrozně zaplatil. Já se svolením Bruta a těch dalších, díků Brutovi, který je čestný muž – 85 všichni jsou tuze, tuze čestní muži – smím říci pár slov k počtě Caesarovi. Byl to můj přítel, věrný, spravedlivý. Však Brutus řekl, že byl panovačný, a Brutus, to je přece čestný muž. Do Říma přived mnoho zajatců. 90 A nerozdělil všechnu kořist vám? Dá tomuhle se říkat panovačnost? Když viděl chudé plakat, plakal s nimi. Panovačnost by měla být snad tvrdší. Však Brutus řekl, že byl panovačný, 95 a Brutus, to je přece čestný muž. Viděli jste při luperkáliích, jak nabídl jsem mu třikrát korunu. Třikrát ji odmít. Je to panovačnost? Však Brutus řekl, že byl panovačný, 100 a Brutus, to je jistě čestný muž. Já nechci vyvracet, co řekl Brutus, chci pouze říci to, co vím já sám. Milovali jste ho, ne bez důvodu. Tak jaký důvod brání vám ho želeť? 105 Rozume, utekl jsi k hovadům a z lidí je teď stádo... Promiňte, mé srdce krvácí zde s Caesarem a musím mu dát chvíli odpočinout.	
1. OBČAN	Na tom, co říká, asi něco je.	110
2. OBČAN	Když si to člověk přebere, pak vidí, že Caesarovi ukřivdili.	
3. OBČAN	Že by? Ti, kteří přijdou po něm, budou horší.	
4. OBČAN	Slyšeli jste? Když odmít korunu, tak přece nemůže být panovačný. 115	
1. OBČAN	Tohle si někdo sakra zodpoví!	
2. OBČAN	Chudák Antonius, má v očích slzy.	
3. OBČAN	V Římě se mu nemůže nikdo rovnat.	
4. OBČAN	Pozor! Zas bude mluvit. Buďte zticha!	

ANTONY	But yesterday the word of Caesar might Have stood against the world; now lies he there. And none so poor to do him reverence. O masters, if I were disposed to stir Your hearts and minds to mutiny and rage, I should do Brutus wrong, and Cassius wrong, Who, you all know, are honourable men. I will not do them wrong; I rather choose To wrong the dead, to wrong myself and you, Than I will wrong such honourable men. But here's a parchment with the seal of Caesar; I found it in his closet, 'tis his will. Let but the commons hear this testament – Which, pardon me, I do not mean to read – And they would go and kiss dead Caesar's wounds And dip their napkins in his sacred blood, Yea, beg a hair of him for memory, And, dying, mention it within their wills, Bequeathing it as a rich legacy Unto their issue.	120 125 130 135
4. CITIZEN	We'll hear the will. Read it, Mark Antony.	140
ALL	The will, the will! We will hear Caesar's will.	
ANTONY	Have patience, gentle friends, I must not read it; It is not meet you know how Caesar loved you. You are not wood, you are not stones, but men; And, being men, bearing the will of Caesar, It will inflame you, it will make you mad. 'Tis good you know not that you are his heirs; For, if you should, O, what would come of it!	145
4. CITIZEN	Read the will; we'll hear it, Antony; You shall read us the will, Caesar's will.	150
ANTONY	Will you be patient? Will you stay awhile? I have o'ershot myself to tell you of it. I fear I wrong the honourable men Whose daggers have stabb'd Caesar; I do fear it.	
4. CITIZEN	They were traitors. Honourable men!	155
ALL	The will! The testament!	
2. CITIZEN	They were villains, murderers. The will! Read the will!	
ANTONY	You will compel me, then, to read the will? Then make a ring about the corpse of Caesar, And let me show you him that made the will. Shall I descend? And will you give me leave?	160

ANTONIUS	Jen včera ještě moh svým slovem Caesar převrátit celý svět. Teď leží zde. A žebráci se štítí poklonit. Občané, kdybych vás chtěl ponoukat k násilí nebo podněcoval vzpouru, škodil bych Brutovi a Cassiovi, kteří, jak každý ví, jsou čestní muži, a těm já škodit nechci. Uškodím spíš mrtvému, uškodím sobě, vám, než abych škodil těmhle poctivcům. Však zde je list s pečeti Caesarovou. Závět, co napsal – a ta patří vám! Kdyby lid slyšel tenhle testament, který vám s prominutím nepřechtu, na zem by pad a líbal jeho rány, šátky si smáčel v jeho svaté krvi, vláseček na památku chtěl si vzít, ježž na smrtelném loži, slavnostně, by odkazoval jako vzácný skvost svým potomkům.	120 125 130 135
4. OBČAN	Chcem slyšet jeho závět! Přečti ji!	140
VŠICHNI	Závět! Závět! Chcem slyšet tu závět!	
ANTONIUS	Klid! Přátelé! Já ji číst nesmím. Ne. Nesmíte poznat, jak vás miloval. Jste jenom lidi, nejste z kamene. Kdybyste věděli, jak moc vám přál, běsnili byste, popad by vás vztek. Nechtějte vědět, co vám odkazuje, když stejně z toho nic mít nebudete.	145
4. OBČAN	Přečti tu závět, Antonie! Čti! Chcem vědět, co nám Caesar odkázal.	150
ANTONIUS	Tak mějte rozum! Zachovejte klid! Že jsem si radši jazyk neukous! Já nechci uškodit těm čestným mužům, kteří Caesara k smrti ubodali.	
4. OBČAN	Jakýpak čestný muži! Jsou to zrádci!	155
VŠICHNI	Chcem slyšet závět! Závět! Závět! Závět!	
2. OBČAN	Zrádci a vrazi jsou to! Přečti ji!	
ANTONIUS	Vy tedy naléháte, abych vám ji přečet? Tak udělejte kolem těla kruh, ať aspoň víte, po kom máte dědit. Sestoupím k vám. Uděláte mi místo?	160

CITIZENS	Come down.	
2. CITIZEN	Descend.	
3. CITIZEN	You shall have leave. <i>Antony comes down.</i>	
4. CITIZEN	A ring; stand round.	165
1. CITIZEN	Stand from the hearse, stand from the body.	
2. CITIZEN	Room for Antony, most noble Antony.	
ANTONY	Nay, press not so upon me; stand far off.	
CITIZENS	Stand back; room; bear back.	
ANTONY	If you have tears, prepare to shed them now. You all do know this mantle. I remember The first time ever Caesar put it on; 'Twas on a summer's evening, in his tent, That day he overcame the Nervii. Look, in this place ran Cassius' dagger through: See what a rent the envious Casca made: Through this the well-beloved Brutus stabb'd; And as he pluck'd his cursed steel away, Mark how the blood of Caesar follow'd it, As rushing out of doors, to be resolved If Brutus so unkindly knock'd, or no; For Brutus, as you know, was Caesar's angel. Judge, O you gods, how dearly Caesar loved him! This was the most unkindest cut of all; For when the noble Caesar saw him stab, Ingratitude, more strong than traitors' arms, Quite vanquish'd him: then burst his mighty heart; And, in his mantle muffling up his face, Even at the base of Pompey's statua, Which all the while ran blood, great Caesar fell. O, what a fall was there, my countrymen! Then I, and you, and all of us fell down, Whilst bloody treason flourish'd over us. O, now you weep; and, I perceive, you feel The dint of pity. These are gracious drops. Kind souls, what, weep you when you but behold Our Caesar's vesture wounded? Look you here, Here is himself, marr'd, as you see, with traitors.	170
1. CITIZEN	O piteous spectacle!	
2. CITIZEN	O noble Caesar!	200

OBČANÉ	Pojď mezi nás.	
2. OBČAN	Sestup, Antonie.	
3. OBČAN	Netlačte se! <i>Antonius sestoupí.</i>	
4. OBČAN	Udělejte kruh.	165
1. OBČAN	Dál od nosítek! Dál od toho těla!	
2. OBČAN	Uhněte! Místo pro Antonia!	
ANTONIUS	Netlačte se tak na mě! Ustupte!	
OBČANÉ	Dozadu! Pozor! Couvněte tam vzadu!	
ANTONIUS	Kdo umí plakat, nastal jeho čas. Tenhle plášť všichni znáte. Vzpomínám si, kdy si ho Caesar prvně oblékl. Bylo to jednou v létě, navečer, ve stanu po porážce Nervii. Hle, v tomhle místě Cassius ved nůž. Ten otvor zde je dílem Caskovým. A tudy milovaný Brutus bodal. A jak proklaté ostří vytahoval, pohleďte, jak se Caesarova krev ze dveří vyhrnula přesvědčit se, že Brutus byl tím drzým vetřelcem, ten Brutus, jenž byl pro Caesara anděl. Bohové vědí, jak ho miloval. Tahleta rána byla smrtelná. Když na něj drahý přítel ruku vztáh, nevděčnost hlouběji než dýka zrádce se do něj zaryla a srdce puklo. Pak ukrýváje do pláště svou tvář, tam, přímo k nohám Pompeiovy sochy, do louže krve velký Caesar pad. A při tom pádu, drazí Římané, i já, i vy, a každý z nás jsme padli, jen sprostá zrada je teď na koni! Slyším váš pláč. Řek bych, že cítíte dokonce lítost. Jen se vypláče se. Pláče. Jste dobré duše, když vás rozpláče jen zkrvavený plášť. Však pohleďte, zde ubodaný zrádci je sám Caesar!	170
1. OBČAN	Ó, to je příšerný pohled!	
2. OBČAN	Chudák Caesar!	200

3. CITIZEN O woeful day!
 4. CITIZEN O traitors, villains!
 1. CITIZEN O most bloody sight!
 2. CITIZEN We will be revenged.
 ALL Revenge! About! Seek! Burn! Fire! Kill! Slay! 205
 Let not a traitor live!
 ANTONY Stay, countrymen.
 1. CITIZEN Peace there! Hear the noble Antony.
 2. CITIZEN We'll hear him, we'll follow him, we'll die with him.
 ANTONY Good friends, sweet friends, let me not stir you up 210
 To such a sudden flood of mutiny.
 They that have done this deed are honourable.
 What private griefs they have, alas, I know not,
 That made them do it. They are wise and honourable,
 And will, no doubt, with reasons answer you. 215
 I come not, friends, to steal away your hearts.
 I am no orator, as Brutus is;
 But, as you know me all, a plain blunt man,
 That love my friend; and that they know full well
 That gave me public leave to speak of him. 220
 For I have neither wit, nor words, nor worth,
 Action, nor utterance, nor the power of speech,
 To stir men's blood. I only speak right on;
 I tell you that which you yourselves do know;
 Show you sweet Caesar's wounds, poor poor dumb mouths,
 And bid them speak for me. But were I Brutus,
 And Brutus Antony, there were an Antony
 Would ruffle up your spirits and put a tongue
 In every wound of Caesar that should move
 The stones of Rome to rise and mutiny. 230
 ALL We'll mutiny.
 1. CITIZEN We'll burn the house of Brutus.
 3. CITIZEN Away, then! Come, seek the conspirators.
 ANTONY Yet hear me, countrymen; yet hear me speak.
 ALL Peace, ho! Hear Antony. Most noble Antony!
 ANTONY Why, friends, you go to do you know not what. 235
 Wherein hath Caesar thus deserved your loves?
 Alas, you know not: I must tell you then.
 You have forgot the will I told you of.
 ALL Most true. The will! Let's stay and hear the will.

3. OBČAN To je hrůza!
 4. OBČAN Lumpové! Zrádci!
 1. OBČAN Taková řezničina!
 2. OBČAN Ale my ho pomstíme!
 VŠICHNI Pomsta! Jdem za nimi! Hledejte! Zapalte jim domy!205
 Zabte je! Ať ani jeden zrádce neunikne!
 ANTONIUS Počkejte, Římané.
 1. OBČAN Klid! Antonius mluví! Ticho! Mlčte!
 2. OBČAN To je náš vůdce! Za ním půjdeme. Pro něho zemřem.
 ANTONIUS Já jsem vás nechtěl, milí přátelé, 210
 podněcovat k žádnému povstání.
 Kdo spáchali ten čin, jsou čestní muži
 a jistě měli svoje důvody,
 o nichž nic nevím. Jsou však poctiví
 a všechno vám určité vysvětlí. 215
 Já nepřišel vám srdce krást, já nejsem
 řečník jak Brutus. Vždyť mě znáte, já
 jsem prostý, přímý chlap, který se chce
 jen zastat přítele. Mně dovolili
 nad tělem Caesara k vám promluvit 220
 jedině proto, že mi chybí vtip,
 výřečnost, schopnost zaujmout a strhnout,
 že mluvím od plic, jak mi zobák narost.
 Říkám vám pouze to, co víte sami.
 Němé rty ran ukazují a prosím, 225
 ať mluví za mě. Kdybych já byl Brutem
 a Brutus Antoniem, Antonius
 by zvedl ve vás hněv a tyto rány
 by křičely a donutily Řím
 vzít zbraně do rukou a vzbouřit se. 230
 VŠICHNI Vzpoura!
 1. OBČAN Jdem vypálit Brutovi dům.
 3. OBČAN Svrhnem ty vrahy! Najdeme si je!
 ANTONIUS Římané, ticho! Vyslechněte mě!
 VŠICHNI Mlčte! Teď mluví vzácný Antonius!
 ANTONIUS Přátelé, klid! Víte, co chcete dělat? 235
 A proč si Caesar zaslouží váš vděk?
 Zapomněli jste? Tak já vám to povím.
 Chtěli jste znát tu závěť. Vzpomínáte?
 VŠICHNI No ano. Závěť! Chcem slyšet tu závěť!

ANTONY	Here is the will, and under Caesar's seal. To every Roman citizen he gives, To every several man, seventy-five drachmas.	240
2. CITIZEN	Most noble Caesar! We'll revenge his death.	
3. CITIZEN	O royal Caesar!	
ANTONY	Hear me with patience.	245
ALL	Peace, ho!	
ANTONY	Moreover, he hath left you all his walks, His private arbours and new-planted orchards, On this side Tiber; he hath left them you, And to your heirs for ever, common pleasures, To walk abroad, and recreate yourselves. Here was a Caesar! When comes such another?	250
1. CITIZEN	Never, never. Come, away, away! We'll burn his body in the holy place, And with the brands fire the traitors' houses. Take up the body.	255
2. CITIZEN	Go fetch fire.	
3. CITIZEN	Pluck down benches.	
4. CITIZEN	Pluck down forms, windows, any thing. <i>Exeunt citizens with the body.</i>	
ANTONY	Now let it work. Mischief, thou art afoot, Take thou what course thou wilt! <i>Enter a Servant.</i> How now, fellow!	260
SERVANT	Sir, Octavius is already come to Rome.	
ANTONY	Where is he?	
SERVANT	He and Lepidus are at Caesar's house.	265
ANTONY	And thither will I straight to visit him. He comes upon a wish. Fortune is merry, And in this mood will give us any thing.	
SERVANT	I heard him say, Brutus and Cassius Are rid like madmen through the gates of Rome.	270
ANTONY	Belike they had some notice of the people, How I had moved them. Bring me to Octavius. <i>Exeunt.</i>	

ANTONIUS	Zde je a na ní Caesarova pečeť. Každému občanovi Říma Caesar odkazuje sedmdesát pět drachem.	240
2. OBČAN	Šlechtný Caesar! Musíme ho pomstít.	
3. OBČAN	Královský Caesar!	
ANTONIUS	To ještě není všechno.	245
VŠICHNI	Ticho! Klid!	
ANTONIUS	Dál odkazuje vám své soukromé zahrady, sady, parky s pavilóny na téhle straně řeky. Budou navždy vaše a vám i vašim potomkům poslouží k procházkám a odpočinku. Tak jednal Caesar. Kdo ho nahradí?	250
1. OBČAN	Už nikdy nikdo! Pojdte! Spálíme obřadně tělo na hranici a tím posvátným ohněm potom vypálíme domy všech zrádců. Zvedněte ho. Jdem!	255
2. OBČAN	Přineste oheň!	
3. OBČAN	Rozbijte lavice!	
4. OBČAN	Strhněte okenice, dveře, všechno zničte! <i>Odejdou občané s Caesarovým tělem.</i>	
ANTONIUS	Teď už to půjde samo. Stačí jiskra a mocný požár se hned rozhoří! <i>Vystoupí Sluha.</i> Tak co je, chlapče?	260
SLUHA	Octavius dorazil do Říma.	
ANTONIUS	A kde je teď?	
SLUHA	S Lepidem v Caesarově domě.	265
ANTONIUS	Půjdu hned za ním. Přišel právě včas. Štěstěna je nám, zdá se, nakloněna a v téhle náladě už nám dá vše.	
SLUHA	Slyšel jsem, že prý Cassius a Brutus velice nakvap opustili Řím.	270
ANTONIUS	Zřejmě se doslechli, jak moje řeč pohnula lidmi. Jdem za Octaviem. <i>Odejdou.</i>	

SCENE 3.
A STREET.

Enter Cinna the poet.

POET CINNA I dreamt tonight that I did feast with Caesar,
And things unlucky charge my fantasy.
I have no will to wander forth of doors,
Yet something leads me forth.

Enter citizens.

1. CITIZEN What is your name? 5
2. CITIZEN Whither are you going?
3. CITIZEN Where do you dwell?
4. CITIZEN Are you a married man or a bachelor?
2. CITIZEN Answer every man directly.
1. CITIZEN Ay, and briefly. 10
4. CITIZEN Ay, and wisely.
3. CITIZEN Ay, and truly, you were best.
POET CINNA What is my name? Whither am I going? Where do I
dwell? Am I a married man or a bachelor? Then, to
answer every man directly and briefly, wisely and 15
truly: wisely I say, I am a bachelor.
2. CITIZEN That's as much as to say, they are fools that marry.
You'll bear me a bang for that, I fear. Proceed; directly.
POET CINNA Directly, I am going to Caesar's funeral.
1. CITIZEN As a friend or an enemy? 20
POET CINNA As a friend.
2. CITIZEN That matter is answered directly.
4. CITIZEN For your dwelling – briefly.
POET CINNA Briefly, I dwell by the Capitol.
3. CITIZEN Your name, sir, truly. 25
POET CINNA Truly, my name is Cinna.
1. CITIZEN Tear him to pieces; he's a conspirator.
POET CINNA I am Cinna the poet, I am Cinna the poet.
4. CITIZEN Tear him for his bad verses, tear him for his bad verses.
POET CINNA I am not Cinna the conspirator. 30
4. CITIZEN It is no matter, his name's Cinna; pluck but his
name out of his heart, and turn him going.

SCÉNA 3.
NA ULICI.

Vystoupí básník Cinna.

BÁSNÍK CINNA Proč hodoval jsem ve snu s Caesarem?
Ten sen mi nevěstí nic dobrého.
A pak, ač se mi z domu nechtělo,
přece mě pořád cosi táhlo ven.

Vystoupí občané.

1. OBČAN Kdo jseš? 5
2. OBČAN Kam jdeš?
3. OBČAN Kde bydlíš?
4. OBČAN Jsi ženatý, anebo mládenec?
2. OBČAN Odpověz přímo!
1. OBČAN A stručně! 10
4. OBČAN A moudře!
3. OBČAN A hlavně po pravdě!
BÁSNÍK CINNA Kdo jsem? Kam jdu? Kde bydlím? Jestli jsem
ženatý, anebo mládenec? Hm. A odpovědět musím
přímo, stručně, moudře a po pravdě. 15
Moudře vám řeknu, že jsem mládenec.
2. OBČAN Tím chceš říct, že ženatí jsou hloupi? Abych ti za to
jednu nevrátil. A teď mluv přímo! Kam jdeš?
BÁSNÍK CINNA Přímo teď jdu na pohřeb Caesarovi.
1. OBČAN Jsi jeho přítel, nebo nepřítel? 20
BÁSNÍK CINNA Přítel.
2. OBČAN To byla přímá odpověď.
4. OBČAN A kde bydlíš? Stručně!
BÁSNÍK CINNA Stručně řečeno, u Kapitolu.
3. OBČAN Teď řekni po pravdě, kdo jsi? 25
BÁSNÍK CINNA Jmenuji se Cinna.
1. OBČAN Rozsápejte ho na kusy, je to spiklenec!
BÁSNÍK CINNA Jsem básník Cinna! Básník Cinna!
4. OBČAN Tak ho rozsápejte za jeho špatný verše!
BÁSNÍK CINNA Já nejsem ten spiklenec Cinna. Já jsem – 30
4. OBČAN Co na tom, ale je to Cinna. Vyříznem mu to jméno
ze srdce a pak ať si běží!

-
3. CITIZEN Tear him, tear him! Come, brands ho! Fire-brands!
To Brutus', to Cassius'; burn all! Some to Decius'
house, and some to Casca's; some to Ligarius'! 35
Away, go!
Exeunt all the citizens, dragging off Cinna.

-
3. OBČAN Správně! Zabte ho! Upalte ho! Rozsápejte ho!
Vy, co máte pochodně, pojdte! Vypálíme Cassia
a Bruta! Vypálíme všechny! Vy jděte k Deciovi 35
a ke Caskovi. Vy další k Ligariovi! Pojdte, jdem na ně!
Občané odejdou a odvěčou básníka Cinna.

ACT IV.

SCENE 1.

A HOUSE IN ROME.

Antony, Octavius, and Lepidus, seated at a table.

ANTONY These many, then, shall die; their names are prick'd.
 OCTAVIUS Your brother too must die; consent you, Lepidus?
 LEPIDUS I do consent –
 OCTAVIUS Prick him down, Antony.
 LEPIDUS Upon condition Publius shall not live,
 Who is your sister's son, Mark Antony. 5
 ANTONY He shall not live; look, with a spot I damn him.
 But, Lepidus, go you to Caesar's house;
 Fetch the will hither, and we shall determine
 How to cut off some charge in legacies.
 LEPIDUS What, shall I find you here? 10
 OCTAVIUS Or here, or at the Capitol.
Exit Lepidus.
 ANTONY This is a slight unmeritable man,
 Meet to be sent on errands. Is it fit,
 The three-fold world divided, he should stand
 One of the three to share it?
 OCTAVIUS So you thought him; 15
 And took his voice who should be prick'd to die,
 In our black sentence and proscription.
 ANTONY Octavius, I have seen more days than you;
 And though we lay these honours on this man,
 To ease ourselves of divers slanderous loads, 20
 He shall but bear them as the ass bears gold,
 To groan and sweat under the business,
 Either led or driven, as we point the way;
 And having brought our treasure where we will,
 Then take we down his load, and turn him off, 25
 Like to the empty ass, to shake his ears,
 And graze in commons.

JEDNÁNÍ IV.

SCÉNA 1.

DŮM V ŘÍMĚ.

Antonius, Octavius a Lepidus sedí u stolu.

ANTONIUS Ti s černým puntíkem musejí zemřít.
 OCTAVIUS Tvůj bratr taky. Ano, Lepide?
 LEPIDUS Souhlasím –
 OCTAVIUS Zaškrtni ho, Antonie.
 LEPIDUS Pak ani Publius by neměl žít,
 tvůj synovec, Marku Antonie. 5
 ANTONIUS Nebude žít. Odsouzen škrtem pera.
 Lepide, přines Caesarovu závěť,
 je u něj v domě. Dohodneme se,
 co půjde z těch odkazů vyškrtnout.
 LEPIDUS Najdu vás potom tady? 10
 OCTAVIUS Buď tady, nebo na Kapitolu.
Odejde Lepidus.
 ANTONIUS Ten hňup je dobrý leda na to, aby
 nám dělal poslíčka. Když se má svět
 rozdělit na tři díly, čím si on
 vysloužil celý podíl?
 OCTAVIUS Sám's ho navrhl 15
 a radil se s ním, komu uděláme
 puntík na naší černé listině.
 ANTONIUS Octavie, jsem starší, než jsi ty.
 Ty pocty, co jsme na něj naložili
 – též aby odlehčil nám od pomluv –, 20
 ponese jako osel náklad zlata,
 pod kterým heká, potí se a funí,
 ale ochotně dá se od nás vést.
 A až náš poklad donese, kam chceme,
 náklad mu seberem a pustíme ho, 25
 aby se šel pást na obecní louku
 tak jako dřív.

OCTAVIUS	You may do your will; But he's a tried and valiant soldier.	
ANTONY	So is my horse, Octavius; and for that I do appoint him store of provender. It is a creature that I teach to fight, To wind, to stop, to run directly on, His corporal motion govern'd by my spirit. And, in some taste, is Lepidus but so; He must be taught and train'd and bid go forth; A barren-spirited fellow; one that feeds On objects, arts and imitations, Which, out of use and staled by other men, Begin his fashion. Do not talk of him, But as a property. And now, Octavius, Listen great things. Brutus and Cassius Are levying powers; we must straight make head. Therefore let our alliance be combined, Our best friends made, our means stretch'd And let us presently go sit in council, How covert matters may be best disclosed, And open perils surest answered.	30 35 40 45
OCTAVIUS	Let us do so: for we are at the stake, And bay'd about with many enemies; And some that smile have in their hearts, I fear, Millions of mischiefs.	50
	<i>Exeunt.</i>	

SCENE 2.

CAMP NEAR SARDIS. BEFORE BRUTUS' TENT.

*Drum. Enter Brutus, Lucilius, Lucius, and soldiers;
Titinius and Pindarus meeting them.*

BRUTUS	Stand, ho!	
LUCILIUS	Give the word, ho! And stand.	
BRUTUS	What now, Lucilius! Is Cassius near?	
LUCILIUS	He is at hand; and Pindarus is come To do you salutation from his master.	
BRUTUS	He greets me well. Your master, Pindarus, In his own change, or by ill officers,	5

OCTAVIUS	Říkej si, co chceš, ale podle mě je to spolehlivý voják.	
ANTONIUS	To můžu říct i o svém koni, jemuž dám za tu spolehlivost dobře nažrat. To stvoření já učím, jak jít vpřed, jak couvat, prchat, brát to útokem. Nedělá nic, než co já poručím. A Lepidus je na tom zrovna tak. Musíš ho postrkovat, vést a řídit jak němé hovado. Dokáže strávit jen věci omleté a přežvýkané, a co je pro ostatní dávno pryč, je pro něj objev. Škoda slov. Je dobrý, jen když nám poslouží. Teď k jiné věci, Octavie: Brutus a Cassius sbírají vojsko. Postavíme se jim. A proto spojme ihned svoje síly, jak možno rozšířme i dál svou moc a poradme se, jak bychom co nejdřív odhalili své skryté nepřátele a na ty zjevné rovnou udeřili.	30 35 40 45
OCTAVIUS	S tím souhlasím. Všechno je ještě v sázce. Nepřátel máme pořád dost a dost. Ba jsou i tací, co se tváří mile, však myslí na zradu.	50
	<i>Odejdou.</i>	

SCÉNA 2.

LEŽENÍ U SARD. PŘED BRUTOVÝM STANEM.

*Buben. Vystoupí Brutus, Lucilius, Lucius a vojáci,
z druhé strany vystoupí Titinius a Pindarus.*

BRUTUS	Stát!	
LUCILIUS	Stát! Předejte povel zadním vojům!	
BRUTUS	Tak co, Lucilie? Cassius přišel?	
LUCILIUS	Už dorazil a poslal Pindara, aby vám předal vřelé pozdravy.	
BRUTUS	Za pozdrav díky. Tvůj pán, Pindare, ať vinou svou či špatných podřízených	5

	Hath given me some worthy cause to wish Things done, undone; but, if he be at hand, I shall be satisfied.	
PINDARUS	I do not doubt But that my noble master will appear Such as he is, full of regard and honour.	10
BRUTUS	He is not doubted. A word, Lucilius; How he received you, let me be resolved.	
LUCILIUS	With courtesy and with respect enough; But not with such familiar instances, Nor with such free and friendly conference, As he hath used of old.	15
BRUTUS	Thou hast described A hot friend cooling. Ever note, Lucilius, When love begins to sicken and decay, It useth an enforced ceremony. There are no tricks in plain and simple faith; But hollow men, like horses hot at hand, Make gallant show and promise of their mettle; But when they should endure the bloody spur, They fall their crests, and, like deceitful jades, Sink in the trial. Comes his army on?	20 25
LUCILIUS	They mean this night in Sardis to be quarter'd; The greater part, the horse in general, Are come with Cassius.	
BRUTUS	Hark! He is arrived. <i>(Low march within)</i> March gently on to meet him. <i>Enter Cassius and his powers.</i>	30
CASSIUS	Stand, ho!	
BRUTUS	Stand, ho! Speak the word along.	
1. SOLDIER	Stand!	
2. SOLDIER	Stand!	
3. SOLDIER	Stand!	35
CASSIUS	Most noble brother, you have done me wrong.	
BRUTUS	Judge me, you gods! Wrong I mine enemies? And, if not so, how should I wrong a brother?	
CASSIUS	Brutus, this sober form of yours hides wrongs; And when you do them –	

	učinil řadu věcí, které se neměly stát. Doufám, že přijde sám a vysvětlí mi to.	
PINDARUS	Určitě přijde, a uvidíte, že můj pán byl vždycky, a pořád je, rovný a slušný člověk.	10
BRUTUS	Rád tomu věřím. Lucilie, pojď sem. Jak s tebou mluvil? Jak tě přivítal?	
LUCILIUS	Zdvořile, se vši náležitou úctou, zdaleka ale ne tak bezprostředně, s přátelskou otevřeností a vřele, jak dělal to dřív.	15
BRUTUS	Popsal jsi přesně, jak láska chladne. Všim sis, Lucilie, že mroucí cit se přímo vyžívá v rituálech a ceremoniích? Přátelství se bez toho obejde. Pokrytec je jak jankovitý kůň, jenž vypadá, jak by měl v žilách oheň, však když ho trochu bodneš do slabin, hned ztrácí dech a nakonec tě shodí a uteče. Přichází se svým vojskem?	20 25
LUCILIUS	Měli se dneska utábořit v Sardech, větší část ale, hlavně celá jízda, přichází s Cassiem.	
BRUTUS	Á, už je tady! <i>(Za scénou zvuky pochodu)</i> Pojďme ho přivítat. <i>Vystoupí Cassius se svým vojskem.</i>	30
CASSIUS	Stát!	
BRUTUS	Stát! Předejte povel dál!	
1. VOJÁK	Stát!	
2. VOJÁK	Stát!	
3. VOJÁK	Stát!	
CASSIUS	Můj vzácný bratře, ukřivdil jsi mi.	35
BRUTUS	Suďte mě, bozi! Křivdím nepřítelům? Když ne, jak moh bych křivdit bratrovi?	
CASSIUS	Brute, ta tvoje slušnost kryje zlo. Když dopustíš –	

BRUTUS Cassius, be content.
 Speak your griefs softly; I do know you well. 40
 Before the eyes of both our armies here,
 Which should perceive nothing but love from us,
 Let us not wrangle. Bid them move away;
 Then in my tent, Cassius, enlarge your griefs,
 And I will give you audience.

CASSIUS Pindarus, 45
 Bid our commanders lead their charges off
 A little from this ground.

BRUTUS Lucilius,
 Do you the like; and let no man
 Come to our tent till we have done our conference.
 Let Lucius and Titinius guard our door. 50
Exeunt.

SCENE 3.**BRUTUS' TENT.***Enter Brutus and Cassius.*

CASSIUS That you have wrong'd me doth appear in this:
 You have condemn'd and noted Lucius Pella
 For taking bribes here of the Sardians;
 Wherein my letters, praying on his side,
 Because I knew the man, were slighted off. 5

BRUTUS You wronged yourself to write in such a case.

CASSIUS In such a time as this it is not meet
 That every nice offence should bear his comment.

BRUTUS Let me tell you, Cassius, you yourself
 Are much condemn'd to have an itching palm;
 To sell and mart your offices for gold
 To undeservers. 10

CASSIUS I an itching palm!
 You know that you are Brutus that speak this,
 Or, by the gods, this speech were else your last.

BRUTUS The name of Cassius honours this corruption,
 And chastisement doth therefore hide his head. 15

CASSIUS Chastisement!

BRUTUS Cassie, uklidni se.
 Nekřič tu na mě. Já vím, o čem mluvím. 40
 Nehádej se. Jsme vojskům na očích.
 Vojáci musí vidět, že my dva
 jsme přátelé. Odvel je o kus dál.
 Pak ve stanu mi všechno vysvětlíš
 a já tě vyslechnu.

CASSIUS Hej, Pindare, 45
 dej rozkaz, ať se moje oddíly
 stáhnou o kousek dál.

BRUTUS Lucilie,
 udělej totéž! A dbej, ať nás nikdo
 ve stanu při jednání neruší.
 Ať Lucius a Titinius drží stráž. 50
Odejdou.

SCÉNA 3.**BRUTŮV STAN.***Vystoupí Brutus a Cassius.*

CASSIUS Tady je důkaz, jak's mi ukřivdil.
 Lucia Pellu obviňuješ z toho,
 že od Sardských bral úplatky, však dopis,
 v kterém se za něj беру, protože
 ho dobře znám, jsi ani nečetl. 5

BRUTUS Škodíš sám sobě, že ho obhajuješ.

CASSIUS Dnes není vhodná doba na to, abys
 hned z každé maličkosti dělal zločin!

BRUTUS Poslouchej, Cassie, i o tobě
 se říká, že rád natahuješ ruku
 a za peníze rozdělujete posty
 i neschopným. 10

CASSIUS Já natahuju ruku?
 Kdybys ta slova, Brute, neřek ty,
 byla by posledními, cos kdy řek.

BRUTUS Když bere Cassius, můžou i jiní,
 a potrestaný nemůže být nikdo! 15

CASSIUS Urážíš mě!

BRUTUS	Remember March, the ides of March remember. Did not great Julius bleed for justice' sake? What villain touch'd his body, that did stab, And not for justice? What, shall one of us That struck the foremost man of all this world But for supporting robbers, shall we now Contaminate our fingers with base bribes, And sell the mighty space of our large honours For so much trash as may be grasped thus? I had rather be a dog, and bay the moon, Than such a Roman.	20
CASSIUS	Brutus, bay not me; I'll not endure it. You forget yourself, To hedge me in; I am a soldier, I, Older in practise, abler than yourself To make conditions.	30
BRUTUS	Go to; you are not, Cassius.	
CASSIUS	I am.	
BRUTUS	I say you are not.	
CASSIUS	Urge me no more, I shall forget myself; Have mind upon your health, tempt me no further.	35
BRUTUS	Away, slight man!	
CASSIUS	Is't possible?	
BRUTUS	Hear me, for I will speak. Must I give way and room to your rash choler? Shall I be frighted when a madman stares?	40
CASSIUS	O ye gods, ye gods! Must I endure all this?	
BRUTUS	All this! Ay, more: fret till your proud heart break; Go show your slaves how choleric you are, And make your bondmen tremble. Must I budge? Must I observe you? Must I stand and crouch Under your testy humour? By the gods You shall digest the venom of your spleen, Though it do split you; for, from this day forth, I'll use you for my mirth, yea, for my laughter, When you are waspish.	45
CASSIUS	Is it come to this?	50
BRUTUS	You say you are a better soldier: Let it appear so; make your vaunting true, And it shall please me well. For mine own part, I shall be glad to learn of noble men.	

BRUTUS	Březnové idy, ty měj na paměti. Jak zemřel Caesar, když ne po právu? Kdo zabil ho, byl vrah, když nezabíjel ve jménu spravedlnosti. Což my, kdo zabili jsme prvního z nás proto, že strpěl zlodějinu, můžeme si špinit prsty hnusným úplatkářstvím a ty největší pocty prodávat za bakšiš, co se vejde do dlaně? Spíš budu pes, jenž vyje na měsíc, než takovýhle Říman.	20
CASSIUS	Nedráždi mě! Tohle já nesnáším. Ty nemáš právo mně říkat, co mám dělat. Já jsem voják, starší a zkušenější, než jsi ty. Vím líp, co dělat.	30
BRUTUS	Právě že to nevíš.	
CASSIUS	Vím to.	
BRUTUS	A já říkám, že nevíš.	
CASSIUS	Teď už mi, Brute, došla trpělivost. Mlč radši, nebo já se neudržím!	35
BRUTUS	Zmiz, jenom plácáš!	
CASSIUS	Co jsi to řek?	
BRUTUS	Tak dobře. Poslouchej. Proč bych měl snášet tvoji prchlivost? Mně řeči blázna nenaženou strach.	40
CASSIUS	Bohové! Tohle si mám nechat líbit?	
BRUTUS	Ano, a jestli ne, tak vzteky pukni! Na svoje sluhy můžeš hulákat a pouštět na ně hrůzu. Na mě ne! Já ti mám ustupovat? Já se mám ohlížet na tvé nálady? To zrovna. Sám udav se svým vztekem, zalkni se, až z toho praskneš! Já se napříště tvým scénám budu smát a bavit se, když začneš vyvádět.	45
CASSIUS	Tak teď's to přehnal.	50
BRUTUS	Říkal jsi, že jsi lepší voják. No tak se ukaž! Dokaž mi, že nejsi jen pouhý tlučhuba. Já budu rád, když mi dá lekci někdo schopnější.	

CASSIUS	You wrong me every way; you wrong me, Brutus; I said, an elder soldier, not a better: Did I say 'better'?	55
BRUTUS	If you did, I care not.	
CASSIUS	When Caesar lived, he durst not thus have moved me.	
BRUTUS	Peace, peace! You durst not so have tempted him.	
CASSIUS	I durst not!	
BRUTUS	No.	
CASSIUS	What, durst not tempt him!	60
BRUTUS	For your life you durst not!	
CASSIUS	Do not presume too much upon my love; I may do that I shall be sorry for.	
BRUTUS	You have done that you should be sorry for. There is no terror, Cassius, in your threats, For I am arm'd so strong in honesty That they pass by me as the idle wind, Which I respect not. I did send to you For certain sums of gold, which you denied me; For I can raise no money by vile means: By heaven, I had rather coin my heart, And drop my blood for drachmas, than to wring From the hard hands of peasants their vile trash By any indirection. I did send To you for gold to pay my legions, Which you denied me: was that done like Cassius? Should I have answer'd Caius Cassius so? When Marcus Brutus grows so covetous, To lock such rascal counters from his friends, Be ready, gods, with all your thunderbolts; Dash him to pieces!	65 70 75 80
CASSIUS	I denied you not.	
BRUTUS	You did.	
CASSIUS	I did not. He was but a fool that brought My answer back. Brutus hath rived my heart. A friend should bear his friend's infirmities, But Brutus makes mine greater than they are.	85
BRUTUS	I do not, till you practise them on me.	
CASSIUS	You love me not.	
BRUTUS	I do not like your faults.	

CASSIUS	Zase mi křivdíš! To jsem neřek, Brute! Řekl jsem zkušenější, a ne lepší. Řekl jsem „lepší“?	55
BRUTUS	Mně už je to jedno.	
CASSIUS	Caesar by se mnou takhle nejednal!	
BRUTUS	Víš proč? Na něho by sis netroufl.	
CASSIUS	Že netroufl?	
BRUTUS	Ne.	
CASSIUS	Já, a netroufl?	60
BRUTUS	Cassie, bál by ses ho rozhněvat!	
CASSIUS	Přestaň mě dráždit, nebo udělám něco, čeho pak budu litovat.	
BRUTUS	Spíš lituj toho, cos už udělal. Tvé výhrůžky mi nenaženou strach. Mám proti nim bezpečnou ochranu svou poctivost. Mluv si, co chceš, mě se to netkne. Já tě požádal o menší výpomoc, a tys ji odmít. Nechci vybírat daně násilím. Spíš budu razit mince ze srdce a platit vlastní krví, než bych ždímal žebrácké groše z mozolnatých dlaní nebohých rolníků. Žádal jsem tě o zlato na žold pro své legie, a tys mě odbyl. Tak se chová Cassius? Zachoval bych se k tobě takhle já? Až z Marka Bruta bude chamtivec, co přátelům nepustí ani chlup, ať ho v tu ránu třeba srazí blesk! Zaslouží si to.	65 70 75 80
CASSIUS	Já tě neodbyl.	
BRUTUS	Odbyl.	
CASSIUS	To není pravda! Můj vzkaz musel ten pitomec překroutit. Ty mi rveš srdce. Příteli přítel chyby promíjí a nedělá je větší, nežli jsou.	85
BRUTUS	Zapomínáš, že všechno má svou mez.	
CASSIUS	Nemáš mě rád.	
BRUTUS	Nemám rád tvoje chyby.	

CASSIUS	A friendly eye could never see such faults.	
BRUTUS	A flatterer's would not, though they do appear As huge as high Olympus.	90
CASSIUS	Come, Antony, and young Octavius, come, Revenge yourselves alone on Cassius, For Cassius is awear of the world; Hated by one he loves; braved by his brother; Check'd like a bondman; all his faults observed; Set in a note-book, learn'd, and conn'd by rote, To cast into my teeth. O, I could weep My spirit from mine eyes! There is my dagger, And here my naked breast; within, a heart Dearer than Plutus' mine, richer than gold: If that thou be'st a Roman, take it forth; I, that denied thee gold, will give my heart: Strike, as thou didst at Caesar; for, I know, When thou didst hate him worst, thou lovedst him better Than ever thou lovedst Cassius.	95 100
BRUTUS	Sheathe your dagger. Be angry when you will, it shall have scope; Do what you will, dishonour shall be humour. O Cassius, you are yoked with a lamb That carries anger as the flint bears fire; Who, much enforced, shows a hasty spark, And straight is cold again.	110
CASSIUS	Hath Cassius lived To be but mirth and laughter to his Brutus, When grief, and blood ill-temper'd, vexeth him?	115
BRUTUS	When I spoke that, I was ill-temper'd too.	
CASSIUS	Do you confess so much? Give me your hand.	
BRUTUS	And my heart too.	
CASSIUS	O Brutus!	
BRUTUS	What's the matter?	
CASSIUS	Have not you love enough to bear with me, When that rash humour which my mother gave me Makes me forgetful?	120
BRUTUS	Yes, Cassius; and, from henceforth, When you are over-earnest with your Brutus, He'll think your mother chides, and leave you so.	

CASSIUS	Neviděl bys je, kdybys byl můj přítel.	
BRUTUS	Pokrytec byl bych, kdybych přehlížel chyby velké jak Olymp.	90
CASSIUS	Přijď, Antonie, Octavie, přijď, a na mně vykonějte sladkou pomstu! Protože Cassius má po krk světa. Když přítel se ho zřek, bratr ho tupí, plísni ho, ponižuje, chyby sčítá, zapisuje a s rozkoší mu je otlouká o hlavu. Kež bych tak moh si duši vyplakat! Zde je má dýka a tady je mé srdce. Uvnitř něj je spousta pokladů. Dražších než zlato. Jestli jsi správný Říman, vem si ho. Když jsem ti nedal zlato, dám ti srdce. Tak bodni, jak jsi bodl Caesara! I když jsi k němu nejvíc cítil zášť, měl jsi ho stejně radší nežli mě.	95 100 105
BRUTUS	Schovej tu dýku. Klidně se rozčiluj. Mně je to jedno. Moc dobře vím, že to tak nemyslíš. Ach, Cassie, jsi jako vztekly beran a srší ohněm jako křesadlo, do něhož když se křísne, rychle vzplane a rázem vychladne.	110
CASSIUS	Tak Cassius už je jen k smíchu svému Brutovi, když z žalu, v rozčilení ztratil hlavu?	115
BRUTUS	Když jsem to řekl, taky jsem mluvil v zlosti.	
CASSIUS	Myslíš to opravdu? Podej mi ruku.	
BRUTUS	Máš i mé srdce.	
CASSIUS	Brute!	
BRUTUS	Co se děje?	
CASSIUS	Měj, prosím tebe, se mnou strpení. Tu prchlivost mám po matce a občas nevím, co dělám.	120
BRUTUS	Dobře, Cassie. Napříště tedy, až tě chytne vztek, budu to za vinu klást tvou matce.	

POET	<i>(Within)</i> Let me go in to see the generals; There is some grudge between 'em, 'tis not meet They be alone.	125
LUCILIUS	<i>(Within)</i> You shall not come to them.	
POET	<i>(Within)</i> Nothing but death shall stay me. <i>Enter Poet, followed by Lucilius, Titinius, and Lucius.</i>	
CASSIUS	How now! What's the matter?	
POET	For shame, you generals! What do you mean? Love, and be friends, as two such men should be; For I have seen more years, I'm sure, than ye.	130
CASSIUS	Ha, ha! How vilely doth this cynic rhyme!	
BRUTUS	Get you hence, sirrah; saucy fellow, hence!	
CASSIUS	Bear with him, Brutus; 'tis his fashion.	
BRUTUS	I'll know his humour, when he knows his time. What should the wars do with these jiggng fools? Companion, hence!	135
CASSIUS	Away, away, be gone. <i>Exit Poet.</i>	
BRUTUS	Lucilius and Titinius, bid the commanders Prepare to lodge their companies tonight.	
CASSIUS	And come yourselves, and bring Messala with you Immediately to us. <i>Exeunt Lucilius and Titinius.</i>	140
BRUTUS	Lucius, a bowl of wine! <i>Exit Lucius.</i>	
CASSIUS	I did not think you could have been so angry.	
BRUTUS	O Cassius, I am sick of many griefs.	
CASSIUS	Of your philosophy you make no use, If you give place to accidental evils.	145
BRUTUS	No man bears sorrow better. Portia is dead.	
CASSIUS	Ha! Portia!	
BRUTUS	She is dead.	
CASSIUS	How 'scaped I killing when I cross'd you so? O insupportable and touching loss! Upon what sickness?	150
BRUTUS	Impatient of my absence, And grief that young Octavius with Mark Antony	

BÁSNÍK	<i>(Za scénou)</i> Pusťte mě dovnitř, musím za nimi. Hádají se a nemůžeme je tam nechat spolu.	125
LUCILIUS	<i>(Za scénou)</i> Dovnitř nikdo nesmí.	
BÁSNÍK	<i>(Za scénou)</i> Jen smrt mě zastaví! <i>Vystoupí Básník a za ním Lucilius, Titinius a Lucius.</i>	
CASSIUS	Co se to děje?	
BÁSNÍK	Styděte se, páni generálové! Mějte se rádi, chraňte své přátelství, to vám radím já, jenž starší jsem než vy.	130
CASSIUS	Oč drzejší je, o to hůř rýmuje.	
BRUTUS	Hned se ztrať, opovážlivče! Zmiz! Táhní!	
CASSIUS	Nech ho být, Brute. Je to jenom básník.	
BRUTUS	Má vědět, že teď na něj není čas. Válka se obejde bez těchtole šašků. Říkám ti, zmiz!	135
CASSIUS	Tak jdi! Ať už jsi pryč! <i>Odejde Básník.</i>	
BRUTUS	Lucilie a Titinie, vyřidte velitelům, ať vojáci jdou spát.	
CASSIUS	Potom se vraťte zpět a přiveďte sem ihned Messalu. <i>Odejdou Lucilius a Titinius.</i>	140
BRUTUS	Lucie, podej víno! <i>Odejde Lucius.</i>	
CASSIUS	Netušil jsem, že umíš takhle zuřit.	
BRUTUS	Ach, Cassie, mám spoustu trápení.	
CASSIUS	Jsi špatný filozof, když neumíš se obrnit proti chvilkovému žalu.	145
BRUTUS	Nesu ho statečně. Porcia zemřela.	
CASSIUS	Porcia?	
BRUTUS	Je mrtvá.	
CASSIUS	Div, žes mě v tomhle stavu nezabil. Taková nenahraditelná ztráta! A na co umřela?	150
BRUTUS	Snad steskem po mně. A žalem, že se mladý Octavius	

Have made themselves so strong; for with her death
That tidings came. With this she fell distract,
And, her attendants absent, swallow'd fire. 155
CASSIUS And died so?
BRUTUS Even so.
CASSIUS O ye immortal gods!
Re-enter Lucius, with wine and taper.
BRUTUS Speak no more of her. Give me a bowl of wine.
In this I bury all unkindness, Cassius.
CASSIUS My heart is thirsty for that noble pledge.
Fill, Lucius, till the wine o'erswell the cup; 160
I cannot drink too much of Brutus' love.
BRUTUS Come in, Titinius!
Exit Lucius.
Re-enter Titinius, with Messala.
Welcome, good Messala.
Now sit we close about this taper here,
And call in question our necessities.
CASSIUS Portia, art thou gone?
BRUTUS No more, I pray you. 165
Messala, I have here received letters,
That young Octavius and Mark Antony
Come down upon us with a mighty power,
Bending their expedition toward Philippi.
MESSALA Myself have letters of the selfsame tenor. 170
BRUTUS With what addition?
MESSALA That by proscription and bills of outlawry,
Octavius, Antony, and Lepidus,
Have put to death an hundred senators.
BRUTUS Therein our letters do not well agree; 175
Mine speak of seventy senators that died
By their proscriptions, Cicero being one.
CASSIUS Cicero one!
MESSALA Cicero is dead,
And by that order of proscription.
Had you your letters from your wife, my lord? 180
BRUTUS No, Messala.
MESSALA Nor nothing in your letters writ of her?

s Antoniem tak vzmohli. Obě zprávy
mi přišly najednou. Prý pomátla se,
a když odešel sluha, polkla oheň. 155
CASSIUS Tak zemřela?
BRUTUS Právě tak.
CASSIUS Bohové!
Vystoupí Lucius s konvicí vína a svící.
BRUTUS Už o ní nemluvme. Pojď sem s tím vínem.
V tom víně utopme vše, co nás dělí.
CASSIUS Moc rád si na to s tebou přijiju.
Lucie, dolej mi až po okraj. 160
Brutovy lásky nemám nikdy dost.
BRUTUS Pojď dál, Titinie.
Odejde Lucius.
Vystoupí Titinius a Messala.
Messalo, vítej.
Přisedněte si tady ke stolu
a probereme všechno, co je třeba.
CASSIUS Porcia? Mrtvá?
BRUTUS Prosím tě, dost o tom. 165
Messalo, před chvílí jsem dostal zprávu,
že mladý Octavius s Antoniem
se na nás hrou s velkou armádou
a mají tábořit prý u Filipp.
MESSALA V listech, co přišly mně, je zhruba totéž. 170
BRUTUS Jiného nic?
MESSALA Vyšel prý dekret a jím bez milosti
Octavius, Antonius a Lepidus
poslali na smrt stovku senátorů.
BRUTUS Potom se naše zprávy rozcházejí. 175
Mně píšou, že jich bylo popraveno
jen sedmdesát, včetně Cicerona.
CASSIUS Cicero taky?
MESSALA Cicero je mrtev.
Byl zabit jako všichni ostatní.
Dostal jste dopis od své ženy, pane? 180
BRUTUS Nedostal.
MESSALA A ani žádnou zprávu z domova?

BRUTUS	Nothing, Messala.	
MESSALA	That, methinks, is strange.	
BRUTUS	Why ask you? Hear you aught of her in yours?	
MESSALA	No, my lord.	185
BRUTUS	Now, as you are a Roman, tell me true.	
MESSALA	Then like a Roman bear the truth I tell: For certain she is dead, and by strange manner.	
BRUTUS	Why, farewell, Portia. We must die, Messala. With meditating that she must die once, I have the patience to endure it now.	190
MESSALA	Even so great men great losses should endure.	
CASSIUS	I have as much of this in art as you, But yet my nature could not bear it so.	
BRUTUS	Well, to our work alive. What do you think Of marching to Philippi presently?	195
CASSIUS	I do not think it good.	
BRUTUS	Your reason?	
CASSIUS	This it is: 'Tis better that the enemy seek us; So shall he waste his means, weary his soldiers, Doing himself offence; whilst we, lying still, Are full of rest, defense, and nimbleness.	200
BRUTUS	Good reasons must, of force, give place to better. The people 'twixt Philippi and this ground Do stand but in a forced affection; For they have grudged us contribution. The enemy, marching along by them, By them shall make a fuller number up, Come on refresh'd, new-added, and encouraged; From which advantage shall we cut him off, If at Philippi we do face him there, These people at our back.	205 210
CASSIUS	Hear me, good brother.	
BRUTUS	Under your pardon. You must note beside, That we have tried the utmost of our friends, Our legions are brim-full, our cause is ripe. The enemy increaseth every day; We, at the height, are ready to decline. There is a tide in the affairs of men, Which, taken at the flood, leads on to fortune;	215

BRUTUS	Ne, Messalo.	
MESSALA	To je mi ale divné.	
BRUTUS	A proč? V tvých dopisech se o ní píše?	
MESSALA	Ne, pane.	185
BRUTUS	Tak jako že jsi Říman, řekni pravdu.	
MESSALA	Pak jako Říman vy tu pravdu neste. Zemřela, pane, velmi zvláštní smrtí.	
BRUTUS	Pak sbohem, Porcie, všechny to čeká. Když připouštěl jsem, že mi může zemřít, pak nemůže mě zdrtit její smrt.	190
MESSALA	Jen velký muž dokáže tak nést ztrátu.	
CASSIUS	Dívám se na to stejně jako ty, však nést to takhle, to bych nedovedl.	
BRUTUS	Vraťme se k živým. Co tak, pánové, vyrazit jim k Filippám naproti?	195
CASSIUS	S tím nesouhlasím.	
BRUTUS	Důvod?	
CASSIUS	Tady je: Radši ať oni přijdou za námi. To odčerpá jim síly, prostředky a uškodí i jinak. Zatím my se odpočatí na ně připravíme.	200
BRUTUS	Máš dobrý důvod. Já mám ale lepší. Lid v celé oblasti až k Filippám k nám chová vynucenou poslušnost a odvody nám platí s odporem. Nepřítel, který tudy potáhne, zde rázem získá silné posily, čerstvou krev, odhodlání, odvahu. Tě výhody ho zbavíme jen tím, že postoupíme rychle k Filippám a tyhle odříznem.	205 210
CASSIUS	Poslouchej, bratře –	
BRUTUS	Když dovolíš! Nesmíme zapomínat, že získali jsme na svou stranu všechny, které šlo získat. Víc jich nebude. Nepřítel ale přibývá den za dnem. Jsme na špici, a tudíž zralí k pádu. Život je jako příboj na moři. Když chytneš příliv, ke štěstí tě zene,	215

Omitted, all the voyage of their life
Is bound in shallows and in miseries. 220
On such a full sea are we now afloat;
And we must take the current when it serves,
Or lose our ventures.

CASSIUS Then, with your will, go on;
We'll along ourselves, and meet them at Philippi.

BRUTUS The deep of night is crept upon our talk, 225
And nature must obey necessity;
Which we will niggard with a little rest.
There is no more to say?

CASSIUS No more. Good night.
Early tomorrow will we rise, and hence.

BRUTUS Lucius!
Enter Lucius.
My gown.
Exit Lucius.

Farewell, good Messala. 230
Good night, Titinius. Noble, noble Cassius,
Good night, and good repose.

CASSIUS O my dear brother!
This was an ill beginning of the night.
Never come such division 'tween our souls!
Let it not, Brutus.

BRUTUS Every thing is well. 235

CASSIUS Good night, my lord.

BRUTUS Good night, good brother.

TITINIUS,
MESSALA Good night, Lord Brutus.

BRUTUS Farewell, every one.
Exeunt all but Brutus.
Re-enter Lucius, with the gown.
Give me the gown. Where is thy instrument?

LUCIUS Here in the tent.

BRUTUS What, thou speak'st drowsily?
Poor knave, I blame thee not; thou art o'erwatch'd. 240
Call Claudius and some other of my men;
I'll have them sleep on cushions in my tent.

zmeškáš-li ho, tvá bídná plavba bude
jen plná nástrah a ty ztroskotáš. 220
My jsme teď právě na vrcholu vlny
a můžeme buď proudu využít,
či padnout ke dnu.

CASSIUS No tak vyrazíme
a potáhnem společně do Filipp.

BRUTUS Do rozhovoru se nám vkradla noc 225
a lidská přirozenost teď chce své.
Snad obelstí ji krátké zdřímnutí.
Chceš ještě něco říct?

CASSIUS Ne, dobrou noc.
A zítra časné ráno vyrážíme.

BRUTUS Lucie!
Vystoupí Lucius.
Župan.
Odejde Lucius.

Sbohem, Messalo. 230
Titinie. Můj drahý Cassie,
dobrou noc. Odpočiň si.

CASSIUS Drahý bratře,
ten večer započal moc ošklivě.
Už nikdy nesmíme se rozhádat!
Ach, nedopusť to, Brute.

BRUTUS Je to pryč. 235

CASSIUS Dobrou noc, veliteli.

BRUTUS Dobrou, bratře.

TITINIUS,
MESSALA Dobrou noc, pane.

BRUTUS Páni, spěte blaze.
Odejdou všichni až na Bruta.
Vrátí se Lucius s županem.
Podej mi župan. Kde máš svoji loutnu?

LUCIUS Zde ve stanu.

BRUTUS Vypadáš ospale.
Já ti to nevyčítám. Den byl dlouhý. 240
Claudiovi a tomu druhému
řekni, ať si jdou zdřímnout tady ke mně.

LUCIUS	Varro and Claudius! <i>Enter Varro and Claudius.</i>	
VARRO	Calls my lord?	
BRUTUS	I pray you, sirs, lie in my tent and sleep; It may be I shall raise you by and by On business to my brother Cassius.	245
VARRO	So please you, we will stand and watch your pleasure.	
BRUTUS	I will not have it so; lie down, good sirs; It may be I shall otherwise bethink me. <i>Varro and Claudius lie down.</i>	
	Look, Lucius, here's the book I sought for so; I put it in the pocket of my gown.	250
LUCIUS	I was sure your lordship did not give it me.	
BRUTUS	Bear with me, good boy, I am much forgetful. Canst thou hold up thy heavy eyes awhile, And touch thy instrument a strain or two?	255
LUCIUS	Ay, my lord, an't please you.	
BRUTUS	It does, my boy. I trouble thee too much, but thou art willing.	
LUCIUS	It is my duty, sir.	
BRUTUS	I should not urge thy duty past thy might; I know young bloods look for a time of rest.	260
LUCIUS	I have slept, my lord, already.	
BRUTUS	It was well done; and thou shalt sleep again; I will not hold thee long. If I do live, I will be good to thee. <i>Music, and a song.</i>	
	This is a sleepy tune. O murderous slumber, Lay'st thou thy leaden mace upon my boy, That plays thee music? Gentle knave, good night; I will not do thee so much wrong to wake thee. If thou dost nod, thou break'st thy instrument; I'll take it from thee; and, good boy, good night. Let me see, let me see; is not the leaf turn'd down Where I left reading? Here it is, I think.	265
	<i>Enter the Ghost of Caesar.</i> How ill this taper burns! Ha! Who comes here? I think it is the weakness of mine eyes That shapes this monstrous apparition.	270

LUCIUS	Varro a Claudie! <i>Vystoupí Varro a Claudius.</i>	
VARRO	Přál jste si, pane?	
BRUTUS	Pánové, lehněte si tu a spěte. Občas vás asi budu muset vzbudit a poslat za svým švagrem Cassiem.	245
VARRO	Vyčkáme bdělí vašich příkazů.	
BRUTUS	Ne, není třeba. Spěte, pánové, dokud vám neřeknu nic dalšího. <i>Varro a Claudius ulehnou na zem.</i>	
	Lucie, vidíš? Kniha, co jsem hledal. Měl jsem ji tady. V kapse županu.	250
LUCIUS	Byl jsem si jistý, že jste mi ji nedal.	
BRUTUS	Měj se mnou strpení. Jsem roztržitý. Udržíš ještě oči otevřené a zahraješ mi něco na loutnu?	255
LUCIUS	Když vás to potěší.	
BRUTUS	To víš, že ano. Trápím tě moc a ty se nevzpouzíš.	
LUCIUS	Je to má povinnost.	
BRUTUS	Měl bych chtít od tebe jen, na co stačíš. A mladá krev se potřebuje vyspat.	260
LUCIUS	Já už spal, pane. Opravdu.	
BRUTUS	No výtečně. A zase budeš spát. Dlouho tě nezdržím. Budu-li živ, však se ti odvděčím. <i>Hudba a píseň.</i>	
	Ospalá písnička. Vražedný spánku! Svou těžkou palicí jsi zasáh toho, kdo hrál ti na počest? Dobrou noc, chlapče. Já nejsem necita, abych tě budil. Pozor, ať si tu loutnu nerozbiješ. Radší ji vezmu. Kloučku, sladce spi. Kam jsem to dočet? Počkat. Až sem, jak je zahnutý růžek? Ano, nejspíš sem. <i>Vystoupí Caesarův duch.</i>	265
	Ta svíce divně svítí! Co to je? Dělají se mi mžítka před očima a vykreslují strašidelný přízrak.	270

It comes upon me. Art thou any thing?
 Art thou some god, some angel, or some devil,
 That makest my blood cold and my hair to stare?
 Speak to me what thou art.

GHOST Thy evil spirit, Brutus.

BRUTUS Why comest thou? 280

GHOST To tell thee thou shalt see me at Philippi.

BRUTUS Well; then I shall see thee again?

GHOST Ay, at Philippi.

BRUTUS Why, I will see thee at Philippi, then.
Exit Ghost.

Now I have taken heart thou vanishest. 285
 Ill spirit, I would hold more talk with thee.
 Boy, Lucius! Varro! Claudius! Sirs, awake! Claudius!

LUCIUS The strings, my lord, are false.

BRUTUS He thinks he still is at his instrument.
 Lucius, awake! 290

LUCIUS My lord?

BRUTUS Didst thou dream, Lucius, that thou so criedst out?

LUCIUS My lord, I do not know that I did cry.

BRUTUS Yes, that thou didst. Didst thou see any thing?

LUCIUS Nothing, my lord. 295

BRUTUS Sleep again, Lucius. Sirrah Claudius!
(To Varro) Fellow thou, awake!

VARRO My lord?

CLAUDIUS My lord?

BRUTUS Why did you so cry out, sirs, in your sleep?

VARRO,
 CLAUDIUS Did we, my lord?

BRUTUS Ay. Saw you any thing?

VARRO No, my lord, I saw nothing.

CLAUDIUS Nor I, my lord. 300

BRUTUS Go and commend me to my brother Cassius;
 Bid him set on his powers betimes before,
 And we will follow.

VARRO,
 CLAUDIUS It shall be done, my lord.
Exeunt.

Kráčí to ke mně! Řekni, co jsi zač?
 Nějaký bůh či anděl nebo ďábel,
 že se mi ježí vlasy na hlavě?
 Odpověz! Kdo jsi?

DUCH Tvůj zlý duch, Brute.

BRUTUS A proč přicházíš? 280

DUCH Říct ti, že u Filipp se setkáme.

BRUTUS Takže tě ještě někdy uvidím?

DUCH Ano, u Filipp.

BRUTUS Dobře. U Filipp tedy na shledanou.
Odejde Duch.

Teď když jsem našel řeč, se ztratíš, duchu. 285
 Tak rád bych si byl s tebou promluvil.
 Lucie, vstávej! Varro! Claudie!

LUCIUS Loutna je rozladěná, pane.

BRUTUS Myslí si, že mi pořád ještě hraje.
 Lucie, vstávej! 290

LUCIUS Pane?

BRUTUS Co se ti zdálo, žes tak vykřikl?

LUCIUS Já nevím, pane, že bych vykřikl.

BRUTUS Křičel jsi ze spaní. Viděl jsi něco?

LUCIUS Ne, pane, neviděl. 295

BRUTUS Spi dál, Lucie. Vzbud' se, Claudie!
(K Varronovi) I ty, mládenče, vstávej!

VARRO Pane?

CLAUDIUS Pane?

BRUTUS Proč křičeli jste, páni, ze spaní?

VARRO,
 CLAUDIUS Křičeli?

BRUTUS Ano. Viděli jste něco?

VARRO Ne, pane. Já nic neviděl.

CLAUDIUS Já taky ne. 300

BRUTUS Jděte hned za mým švagrem Cassiem,
 ať jako první dá se na pochod.
 My půjdem za ním.

VARRO,
 CLAUDIUS Rozkaz, veliteli.
Odejdou.

ACT V.

SCENE 1.

THE PLAINS OF PHILIPPI.

Enter Octavius, Antony, and their army.

OCTAVIUS Now, Antony, our hopes are answered.
You said the enemy would not come down,
But keep the hills and upper regions;
It proves not so; their battles are at hand;
They mean to warn us at Philippi here,
Answering before we do demand of them. 5

ANTONY Tut, I am in their bosoms, and I know
Wherefore they do it. They could be content
To visit other places; and come down
With fearful bravery, thinking by this face 10
To fasten in our thoughts that they have courage;
But 'tis not so.

Enter a Messenger.

MESSSENGER Prepare you, generals.
The enemy comes on in gallant show;
Their bloody sign of battle is hung out,
And something to be done immediately. 15

ANTONY Octavius, lead your battle softly on,
Upon the left hand of the even field.

OCTAVIUS Upon the right hand I; keep thou the left.

ANTONY Why do you cross me in this exigent?

OCTAVIUS I do not cross you; but I will do so. 20

(March)

*Drum. Enter Brutus, Cassius, and their Army;
Lucilius, Titinius, Messala, and others.*

BRUTUS They stand, and would have parley.

CASSIUS Stand fast, Titinius; we must out and talk.

OCTAVIUS Mark Antony, shall we give sign of battle?

JEDNÁNÍ V.

SCÉNA 1.

POLE U FILIPP.

Vystoupí Octavius, Antonius a jejich vojska.

OCTAVIUS Vidíš, Antonie, že jsem měl pravdu?
Tys myslel, že nepřítel nesestoupí
a opevní se v horách, zatímco
se udál opak. Už je máme tady.
Udeřit na nás chtějí u Filipp 5
a odpovédět nám dřív, než je vyzvem.

ANTONIUS Vidím jim do žaludku a vím dobře,
proč tohle dělají. Nejraději
by se nám vyhnuli. Ta bojovnost,
s kterou se na nás hrnou, vzbudit má 10
v nás i v nich dojem, že se nebojí.
My víme svoje.

Vystoupí Posel.

POSEL Je čas vyrazit.
Nepřítel už se blíží v plné síle
se vztyčenou krvavou korouhví.
Je třeba ihned něco podniknout. 15

ANTONIUS Octavie, ty se svou armádou
si vezmeš na starost to levé křídlo.

OCTAVIUS Vezmu si pravé. Nalevo buď ty.

ANTONIUS To se chceš hádat zrovna v tuhle chvíli?

OCTAVIUS Nechci se hádat. Bude, jak jsem řekl. 20

(Zvuk pochodu)

*Buben. Vystoupí Brutus, Cassius a jejich vojska;
Lucilius, Titinius, Messala a další.*

BRUTUS Tam jsou. Snad chtějí vyjednávat.

CASSIUS Stůj, Titinie! Chtějí s námi mluvit.

OCTAVIUS Marku Antonie, tak dáme povel k boji?

ANTONY	No, Caesar, we will answer on their charge. Make forth; the generals would have some words.	25
OCTAVIUS	Stir not until the signal.	
BRUTUS	Words before blows: is it so, countrymen?	
OCTAVIUS	Not that we love words better, as you do.	
BRUTUS	Good words are better than bad strokes, Octavius.	
ANTONY	In your bad strokes, Brutus, you give good words; Witness the hole you made in Caesar's heart, Crying 'Long live! Hail, Caesar!'	30
CASSIUS	Antony, The posture of your blows are yet unknown; But for your words, they rob the Hybla bees, And leave them honeyless.	35
ANTONY	Not stingless too.	
BRUTUS	O, yes, and soundless too; For you have stol'n their buzzing, Antony, And very wisely threat before you sting.	
ANTONY	Villains, you did not so, when your vile daggers Hack'd one another in the sides of Caesar: You show'd your teeth like apes, and fawn'd like hounds, And bow'd like bondmen, kissing Caesar's feet; Whilst damned Casca, like a cur, behind Struck Caesar on the neck. O you flatterers!	40 45
CASSIUS	Flatterers! Now, Brutus, thank yourself. This tongue had not offended so today, If Cassius might have ruled.	
OCTAVIUS	Come, come, the cause. If arguing make us sweat, The proof of it will turn to redder drops. Look; I draw a sword against conspirators; When think you that the sword goes up again? Never, till Caesar's three and thirty wounds Be well avenged; or till another Caesar Have added slaughter to the sword of traitors.	50 55
BRUTUS	Caesar, thou canst not die by traitors' hands, Unless thou bring'st them with thee.	
OCTAVIUS	So I hope; I was not born to die on Brutus' sword.	
BRUTUS	O, if thou wert the noblest of thy strain, Young man, thou couldst not die more honourable.	60

ANTONIUS	Ne, ještě ne. Ať radši začnou oni. Pojď vpřed. Chtějí si s námi promluvit.	25
OCTAVIUS	Nehýbejte se, dokud nedám povel.	
BRUTUS	Nejdřív řeč, potom rány, Římané?	
OCTAVIUS	Já vím, že vám jsou slova milejší.	
BRUTUS	Dobré slovo je lepší než zlá rána.	
ANTONIUS	Ty špatnou ránu slovy vylepšuješ. Vzpomeň, jak ubodal jsi Caesara a křičel přitom: „Sláva Caesarovi!“	30
CASSIUS	Antonie! Jak rány rozdáváš, nám není známo, však tvoje sladké řeči okrádají včeličky o med.	35
ANTONIUS	O žihadlo taky?	
BRUTUS	Jistě, a taky o to jejich „bz bz“! Ty taky pouštíš na celý svět hrůzu, Antonie, než odhodláš se bodnout.	
ANTONIUS	Vím, vrazi, vy jste jiní. Vaše dýky se posekaly v Caesarově těle. Nejdřív jste se na něho zubili jak opice, jak psi se plazili a líbali mu nohy, než se Casca zezadu přikradl a bod ho. Skety!	40 45
CASSIUS	Slyšíš to, Brute? Za to děkuj sobě! Nemohl by nás takhle urážet, kdybyste tehdy dali na má slova.	
OCTAVIUS	Dost! K věci! Nechme upocených hádek a pojďme místo potu cedit krev. Hleďte! Teď proti spiklencům tasím svůj meč. Kdy myslíte si, že ho pustím z ruky? Až Caesarových třiatřicet ran se dočká pomsty – či až další Caesar nalezne smrt na mečích hnusných zrádců.	50 55
BRUTUS	Jestli tě zabijí nějaký zrádci, pak leda na tvé straně.	
OCTAVIUS	Taky doufám, že jsem se nenarodil pro tvůj meč.	
BRUTUS	Kdybys byl výkvět svého rodu, chlapče, vznešenější smrt by sis nemoh přát.	60

CASSIUS	A peevisch schoolboy, worthless of such honour, Join'd with a masker and a reveller!	
ANTONY	Old Cassius still!	
OCTAVIUS	Come, Antony, away! Defiance, traitors, hurl we in your teeth. 65 If you dare fight today, come to the field; If not, when you have stomachs. <i>Exeunt Octavius, Antony, and their army.</i>	
CASSIUS	Why, now, blow wind, swell billow and swim bark! The storm is up, and all is on the hazard.	
BRUTUS	Ho, Lucilius! Hark, a word with you. 70	
LUCILIUS	<i>(Standing forth)</i> My lord? <i>Brutus and Lucilius converse apart.</i>	
CASSIUS	Messala!	
MESSALA	<i>(Standing forth)</i> What says my general?	
CASSIUS	Messala, This is my birthday; as this very day Was Cassius born. Give me thy hand, Messala: Be thou my witness that against my will, 75 As Pompey was, am I compell'd to set Upon one battle all our liberties. You know that I held Epicurus strong And his opinion; now I change my mind, And partly credit things that do presage. 80 Coming from Sardis, on our former ensign Two mighty eagles fell, and there they perch'd, Gorging and feeding from our soldiers' hands; Who to Philippi here consorted us. This morning are they fled away and gone; 85 And in their steads do ravens, crows and kites, Fly o'er our heads and downward look on us, As we were sickly prey; their shadows seem A canopy most fatal, under which Our army lies, ready to give up the ghost. 90	
MESSALA	Believe not so.	
CASSIUS	I but believe it partly; For I am fresh of spirit and resolved To meet all perils very constantly.	
BRUTUS	Even so, Lucilius.	

CASSIUS	Vždyť je to cucák, nehodný té pocty, když spřáhnul se s tím komediantem!	
ANTONIUS	Cassius jako vždy!	
OCTAVIUS	Jdem, Antonie! Do tváře vám teď vmetám výzvu k boji. 65 Když troufnete si, přijďte do pole. Když ne, přijďte, až budete mít kuráž. <i>Odejdou Octavius, Antonius a jejich vojska.</i>	
CASSIUS	Teď, větre, burácej, a, bárko, pluj! Když zuří bouře, v sázce bývá všechno.	
BRUTUS	Lucilie! Pojď sem. Chci s tebou mluvit. 70	
LUCILIUS	<i>(Vystoupí do popředí)</i> Veliteli? <i>Brutus a Lucilius jdou stranou.</i>	
CASSIUS	Messalo!	
MESSALA	<i>(Vystoupí do popředí)</i> Co chcete, veliteli?	
CASSIUS	Messalo, dneska mám narozeniny. Je den, kdy jsem se narodil. Podej mi ruku. Jsi svědek, že jsem v sázku musel dát 75 jak kdysi Pompeius, proti své vůli, v jediné bitvě svobodu nás všech. Ty víš, že jsem si vážil Epikúra a jeho učení. Změnil jsem názor a zčásti věřím divným úkazům. 80 Cestou ze Sard se vpředu na korouhev snesli dva velcí orli. Seděli tam, dokonce vojákům žrali i z ruky, a doprovázeli nás do Filipp. Dnes ráno odlétli a místo nich 85 nám havrani a vrány létají nad hlavami a dívají se na nás jak na zdechliny. Jejich černý stín je jako baldachýn nad naším vojskem, které se chystá duši vypustit. 90	
MESSALA	Nevěřte tomu.	
CASSIUS	Řek jsem, že jen zčásti věřím těm úkazům, jinak jsem silný a odhodlaný postavit se všemu.	
BRUTUS	Tak drž se, Lucilie.	

CASSIUS	Now, most noble Brutus, The gods today stand friendly, that we may, Lovers in peace, lead on our days to age! But since the affairs of men rest still incertain, Let's reason with the worst that may befall. If we do lose this battle, then is this The very last time we shall speak together: What are you then determined to do?	95 100
BRUTUS	Even by the rule of that philosophy By which I did blame Cato for the death Which he did give himself, I know not how, But I do find it cowardly and vile, For fear of what might fall, so to prevent The time of life, arming myself with patience To stay the providence of some high powers That govern us below.	105
CASSIUS	Then, if we lose this battle, You are contented to be led in triumph Thorough the streets of Rome?	110
BRUTUS	No, Cassius, no: think not, thou noble Roman, That ever Brutus will go bound to Rome; He bears too great a mind. But this same day Must end that work the ides of March begun; And whether we shall meet again I know not. Therefore our everlasting farewell take. For ever, and for ever, farewell, Cassius! If we do meet again, why, we shall smile; If not, why then, this parting was well made.	115 120
CASSIUS	For ever, and for ever, farewell, Brutus! If we do meet again, we'll smile indeed; If not, 'tis true this parting was well made.	
BRUTUS	Why, then, lead on. O, that a man might know The end of this day's business ere it come! But it sufficeth that the day will end, And then the end is known. Come, ho! Away! <i>Exeunt.</i>	125

CASSIUS	Drahý Brute, svěřme svůj osud bohům, ať nám přejí a my se šťastně dožijeme stáří! Ale že na ně není vždycky spoleh, je možné, že to nedopadne dobře. Když prohrajem tu bitvu, pak je jisté, že spolu mluvíme teď naposled. Jak by ses zachoval v tom případě?	95 100
BRUTUS	Ve shodě se svým pevným přesvědčením, s nímž odsoudil jsem Catoa, že sám přivodil sobě smrt, se zachovám. Případá mi to zbabělé a hloupé, se ze strachu, co zítra může přijít, dnes zítřka vzdát. Je lepší trpělivě čekat a věřit, že nás shora řídí nějaká vyšší moc.	105
CASSIUS	Když prohrajeme, ty by ses nechal jako kořist vést římskými ulicemi?	110
BRUTUS	Ne, Cassie. Nemysli si, že Brutus by dopustil, aby ho tupil Řím. Na to jsem příliš hrdý. Ale dnes ať skončí se, co započalo v březnu. Já nevím, zda se ještě setkáme, proto ti sbohem raději dám teď. Navěky věků sbohem, Cassie. Když nezemřem, pak zasmějem se tomu. Když zemřem, naše sbohem přišlo včas.	115 120
CASSIUS	Na věky věků sbohem, Brute! Když nezemřem, budem se tomu smát. Když zemřem, naše sbohem přišlo včas.	
BRUTUS	Kéž by tak mohl člověk ráno vědět, jak skončí jeho den! Víme jen to, že všechno má svůj konec a ten přijde tak nebo onak, dřív či později! Vpřed! <i>Odejdou.</i>	125

SCENE 2.

THE SAME. THE FIELD OF BATTLE.

Alarum. Enter Brutus and Messala.

BRUTUS Ride, ride, Messala, ride, and give these bills
Unto the legions on the other side.

(Loud alarum)

Let them set on at once; for I perceive
But cold demeanor in Octavius' wing,
And sudden push gives them the overthrow. 5
Ride, ride, Messala; let them all come down.

Exeunt.

SCENE 3.

ANOTHER PART OF THE FIELD.

Alarums. Enter Cassius and Titinius.

CASSIUS O, look, Titinius, look, the villains fly!
Myself have to mine own turn'd enemy:
This ensign here of mine was turning back;
I slew the coward, and did take it from him.

TITINIUS O Cassius, Brutus gave the word too early; 5
Who, having some advantage on Octavius,
Took it too eagerly; his soldiers fell to spoil,
Whilst we by Antony are all enclosed.

Enter Pindarus.

PINDARUS Fly further off, my lord, fly further off;
Mark Antony is in your tents, my lord 10
Fly, therefore, noble Cassius, fly far off.

CASSIUS This hill is far enough. Look, look, Titinius;
Are those my tents where I perceive the fire?

TITINIUS They are, my lord.

CASSIUS Titinius, if thou lovest me, 15
Mount thou my horse, and hide thy spurs in him,
Till he have brought thee up to yonder troops,
And here again; that I may rest assured
Whether yond troops are friend or enemy.

TITINIUS I will be here again, even with a thought.

Exit.

SCÉNA 2.

JINDE NA VÁLEČNÉM POLI.

Bitevní vřava. Vystoupí Brutus a Messala.

BRUTUS Jeď, jeď, Messalo, jeď a předej rozkaz
mým legiím na protilehlém křídle.

(Hlasitý zvuk polnice)

Ať ihned zaútočí. Zdá se mi,
že Octaviovi ubývá síl 5
a náhlá zteč ho srazí na kolena.
Jeď, jeď, Messalo! Kupředu a na ně!

Odejdou.

SCÉNA 3.

JINDE NA VÁLEČNÉM POLI.

Bitevní vřava. Vystoupí Cassius a Titinius.

CASSIUS Hej, Titinie! Vidíš? Utíkají!
Musel jsem obrátit se proti vlastním.
Sketa, co nes mou korouhev, chtěl utéct,
tak jsem ho zabil a nesu ji sám.

TITINIUS Ach, Cassie, Brutus se unáhlil. 5
Myslel si, že má Octavia v hrsti,
dal zbrkle povel k pronásledování,
a zatím nás obklíčil Antonius.

Vystoupí Pindarus.

PINDARUS Spaste se! Utíkejte! Slyšíte?
Marcus Antonius přepadl náš tábor. 10
Utečte, pane! Dřív, než bude pozdě.

CASSIUS Jsme od nich daleko. Titinie,
ten oheň v dálce, to jsou naše stany?

TITINIUS Myslím, že ano.

CASSIUS Jestli mě máš rád, 15
skoč na koně a tryskem jeď až tam,
na tamten kopec, jak vidíš ta vojska,
a vrať se zpět. Musím se přesvědčit,
zda jsou to naši, nebo nepřítel.

TITINIUS Za okamžik jsem zpátky, veliteli.

Odejde.

CASSIUS	Go, Pindarus, get higher on that hill; My sight was ever thick; regard Titinius, And tell me what thou notest about the field. <i>Pindarus ascends the hill.</i> This day I breathed first. Time is come round, And where I did begin, there shall I end; My life is run his compass. Sirrah, what news?	20
PINDARUS	<i>(Above)</i> O my lord!	
CASSIUS	What news?	
PINDARUS	<i>(Above)</i> Titinius is enclosed round about With horsemen, that make to him on the spur; Yet he spurs on. Now they are almost on him. Now, Titinius! Now some light. O, he lights too. He's ta'en. <i>(Shout within)</i> And, hark! They shout for joy.	25
CASSIUS	Come down, behold no more. O, coward that I am, to live so long, To see my best friend ta'en before my face! <i>Pindarus descends.</i> Come hither, sirrah. In Parthia did I take thee prisoner; And then I swore thee, saving of thy life, That whatsoever I did bid thee do, Thou shouldst attempt it. Come now, keep thine oath; Now be a freeman; and with this good sword, That ran through Caesar's bowels, search this bosom. Stand not to answer. Here, take thou the hilts; And, when my face is cover'd, as 'tis now, Guide thou the sword. <i>(Pindarus stabs him)</i> Caesar, thou art revenged, Even with the sword that kill'd thee. <i>(Dies)</i>	35
PINDARUS	So, I am free; yet would not so have been, Durst I have done my will. O Cassius, Far from this country Pindarus shall run, Where never Roman shall take note of him. <i>Exit.</i> <i>Re-enter Titinius with Messala.</i>	45

CASSIUS	Pindare, prosím, vylez na ten kopec. Já špatně vidím. Sleduj Titinia a povídej mi, co se děje v poli. <i>Pindarus vyleze na kopec.</i> Dnes je den, kdy jsem poprvé se nadech. Kolo se otočilo. V dnešní den svůj život dokonám. Co je? Tak mluv!	20
PINDARUS	<i>(Nahoře)</i> Bohové!	
CASSIUS	Co se děje?	
PINDARUS	<i>(Nahoře)</i> Titinius je obklíčený jezdcí. Je jich tam spousta a hrnou se na něj! Pobízí koně! Už jsou u něho. Titinie! Sesedají. On taky. Zajali ho. <i>(Za scénou křik)</i> Slyšíte? Jásají.	25
CASSIUS	Pojď dolů. Dál se na to nedívej. Jsem zbabělec, když dožil jsem se toho, že do zkázy jsem vernal přítel! <i>Pindarus sestoupí.</i> Pindare, pojď sem. Když jsem tě tehdy zajal v Parthii, musels pod trestem smrti odpřisáhnout, že uděláš vše, oč tě požádám. Teď tedy svůj slib splň, a budeš volný. Tenhle meč, který kdysi Caesarovi pronik až do střev, vem a vraž ho do mě. Neodmlouvej. Chyť rukojeť a bodni. Já schovám tvář a nebudu se dívat. Tak rychle bodej! <i>(Pindarus ho probodne)</i> Caesare, jsi pomstěn. Dokonce mečem, který zabil tebe. <i>(Zemře)</i>	35
PINDARUS	Jsem svobodný. Však kdybych si moh vybrat, radši bych nebyl. Pane Cassie. Pryč z téhle země, nohy na ramena. Už mě tu žádný Říman neuvidí. <i>Odejde.</i> <i>Vrátí se Titinius s Messalou.</i>	40

MESSALA	It is but change, Titinius; for Octavius Is overthrown by noble Brutus' power, As Cassius' legions are by Antony.	
TITINIUS	These tidings will well comfort Cassius.	
MESSALA	Where did you leave him?	
TITINIUS	All disconsolate, With Pindarus his bondman, on this hill.	55
MESSALA	Is not that he that lies upon the ground?	
TITINIUS	He lies not like the living. O my heart!	
MESSALA	Is not that he?	
TITINIUS	No, this was he, Messala, But Cassius is no more. O setting sun, As in thy red rays thou dost sink tonight, So in his red blood Cassius' day is set; The sun of Rome is set! Our day is gone; Clouds, dews, and dangers come; our deeds are done! Mistrust of my success hath done this deed.	60 65
MESSALA	Mistrust of good success hath done this deed. O hateful error, melancholy's child, Why dost thou show to the apt thoughts of men The things that are not? O error, soon conceived, Thou never comest unto a happy birth, But kill'st the mother that engender'd thee!	70
TITINIUS	What, Pindarus! Where art thou, Pindarus?	
MESSALA	Seek him, Titinius, whilst I go to meet The noble Brutus, thrusting this report Into his ears; I may say, thrusting it; For piercing steel and darts envenomed Shall be as welcome to the ears of Brutus As tidings of this sight.	75
TITINIUS	Hie you, Messala, And I will seek for Pindarus the while. <i>Exit Messala.</i> Why didst thou send me forth, brave Cassius? Did I not meet thy friends? And did not they Put on my brows this wreath of victory, And bid me give it thee? Didst thou not hear their shouts? Alas, thou hast misconstrued every thing! But, hold thee, take this garland on thy brow; Thy Brutus bid me give it thee, and I Will do his bidding. Brutus, come apace,	80 85

MESSALA	Šťěstí se obrací, Titinie. Cassius podleh Antoniovi, a teď zas Octavius Brutovi.	
TITINIUS	Cassius bude mít obrovskou radost.	
MESSALA	Kde jsi ho nechal?	
TITINIUS	Tady na kopci, zoufalého, se sluhou Pindarem.	55
MESSALA	Není to on, co leží tamhle? Vidíš?	
TITINIUS	Zdá se mi, že je mrtvý! Bohové!	
MESSALA	Je to Cassius?	
TITINIUS	Není, ale byl. Cassius už to není, Messalo. Jak v červánkách se topí dnešní den, tak v louži krve Cassiův den zhas. V něm zhaslo slunce Říma. Padla noc. Mraky a déšť a hrůzná tma nás halí. V můj úspěch nevěřil, a proto zemřel.	60 65
MESSALA	V náš úspěch nevěřil, a proto zemřel. Klamavé zdání, dítě beznaděje, proč zatemňuješ rozum člověka věcmi, jež nejsou? Omyl počne lehce, šťastného zrodu se však nedočká, když matku, co ho nosí, zabije!	70
TITINIUS	Pindare, kde jsi? Slyšíš? Pindare!	
MESSALA	Najdi ho, Titinie. Já jdu zatím za Markem Brutem vbodnout mu tu zprávu do uší. Správně jsem řek „vbodnout jí“! Vždyť ostrý hrot či otrávený šíp by jeho uchu byly vítanější než tahle strašná zvěst.	75
TITINIUS	Jdi, Messalo. Já zatím budu hledat Pindara. <i>Odejde Messala.</i> Proč jsi mě posílal pryč, Cassie? Nenašel jsem tam naše? Nedali mi na čelo vavřík vítězství s tím, abych ho předal tobě? Neslyšels ten jásot? A ty? Všechno sis špatně vyložil! Tumáš. Vem si ten věnec na hlavu. Tvůj Brutus ti ho posílá a já ten rozkaz splnil. Brute, pospěš sem	80 85

And see how I regarded Caius Cassius.
By your leave, gods. This is a Roman's part.
Come, Cassius' sword, and find Titinius' heart. 90

(Kills himself)

Alarum. Re-enter Messala, with Brutus, Cato, Strato, Volumnius, and Lucilius.

BRUTUS Where, where, Messala, doth his body lie?
MESSALA Lo, yonder, and Titinius mourning it.
BRUTUS Titinius' face is upward.
CATO He is slain.
BRUTUS O Julius Caesar, thou art mighty yet!
Thy spirit walks abroad and turns our swords 95
In our own proper entrails.

(Low alarums)

CATO Brave Titinius!
Look, whether he have not crown'd dead Cassius!
BRUTUS Are yet two Romans living such as these?
The last of all the Romans, fare thee well! 100
It is impossible that ever Rome
Should breed thy fellow. Friends, I owe more tears
To this dead man than you shall see me pay.
I shall find time, Cassius, I shall find time.
Come, therefore, and to Thasos send his body. 105
His funerals shall not be in our camp,
Lest it discomfort us. Lucilius, come;
And come, young Cato; let us to the field.
Labeo and Flavius, set our battles on.
'Tis three o'clock; and, Romans, yet ere night 110
We shall try fortune in a second fight.

Exeunt.

SCENE 4.

ANOTHER PART OF THE FIELD.

Alarum. Enter fighting, soldiers of both armies; then Brutus, Cato, Lucilius, and others.

BRUTUS Yet, countrymen, O, yet hold up your heads!
CATO What bastard doth not? Who will go with me?
I will proclaim my name about the field.

a hled', jak jsem Cassia vyznamenal.
Promiňte, bozi. Tak umírá Říman.
Cassiův meč, hledej moje srdce. 90

(Zabije se)

Hlas polnice. Vystoupí Messala, Brutus, Cato, Strato, Volumnius a Lucilius.

BRUTUS Kde leží jeho tělo, Messalo?
MESSALA Tamhle, a nad ním v slzách Titinius.
BRUTUS Titinius se ani nepohne.
CATO Je mrtev.
BRUTUS Julie Caesare, máš pořád velkou moc.
Tvůj duch tu obchází a obrací 95
do našich útroch naše vlastní meče.

(V dále hlas polnice)

CATO Chrabrý Titinius!
Mrtvého Cassia stih ověncit!
BRUTUS Kdo z živých vyrovná se těmto dvěma?
Poslední dva z Římanů, buďte sbohem. 100
V Římě se sotva kdy už narodí
vám rovnocenní. Dlužím tomu muži
více slz, než kdy stačím proplakat.
Já si čas ale najdu, Cassie.
Půjdem. Dopravte tělo na Thasos. 105
Bylo by pro nás příliš truchlivé
pohrbit ho v táboře. Lucilie,
i ty, Cato, zavelte do pole.
Labeo s Flaviem, seřadte vojska.
Jsou právě tři. Římané, nastal čas 110
buď zvítězit, nebo si zlámat vaz.
Odejdou.

SCÉNA 4.

JINDE NA VÁLEČNÉM POLI.

Bitevní vřava. Vystoupí bojující vojáci z obou táborů; za nimi pak Brutus, Cato, Lucilius a další.

BRUTUS Zpět, přátelé, zpět! Nevzdávejte se!
CATO Který lump se chce vzdát? Držte se při mně!
Rozhlásím svoje jméno po bojišti.

	I am the son of Marcus Cato, ho! A foe to tyrants, and my country's friend; I am the son of Marcus Cato, ho!	5
LUCILIUS	And I am Brutus, Marcus Brutus, I; Brutus, my country's friend; know me for Brutus! <i>(Young Cato dies)</i>	
	O young and noble Cato, art thou down? Why, now thou diest as bravely as Titinius; And mayst be honour'd, being Cato's son.	10
1. SOLDIER	Yield, or thou diest.	
LUCILIUS	Only I yield to die: There is so much that thou wilt kill me straight; <i>(Offering money)</i>	
	Kill Brutus, and be honour'd in his death.	
1. SOLDIER	We must not. A noble prisoner! <i>Enter Antony.</i>	15
2. SOLDIER	Room, ho! Tell Antony, Brutus is ta'en.	
1. SOLDIER	I'll tell the news. Here comes the general. Brutus is ta'en, Brutus is ta'en, my lord.	
ANTONY	Where is he?	
LUCILIUS	Safe, Antony; Brutus is safe enough. I dare assure thee that no enemy Shall ever take alive the noble Brutus. The gods defend him from so great a shame! When you do find him, or alive or dead, He will be found like Brutus, like himself.	20 25
ANTONY	This is not Brutus, friend; but, I assure you, A prize no less in worth. Keep this man safe; Give him all kindness. I had rather have Such men my friends than enemies. Go on, And see whether Brutus be alive or dead; And bring us word unto Octavius' tent How every thing is chanced. <i>Exeunt.</i>	30

	Hejhou! Já jsem syn Marka Catona! Nepřítel tyranů a přítel Říma! Hejhou! Já jsem syn Marka Catona!	5
LUCILIUS	A já jsem Brutus, Marcus Brutus jsem! Ochránce Říma! Já jsem Marcus Brutus! <i>(Mladý Cato zemře)</i>	
	Tak srazili tě, chlapče, na kolena? Zemřel jsi chabře jako Titinius; Všechna čest tobě, synu Catonův.	10
1. VOJÁK	Vzdej se, či zemřeš!	
LUCILIUS	Vzdám se leda smrti. Zab mě a tohle všechno bude tvoje. <i>(Nabízí peníze)</i>	
	Jsem Brutus. Zabít mě je pro vás čest.	
1. VOJÁK	To nemůžem! Jste příliš vzácná kořist! <i>Vystoupí Antonius.</i>	15
2. VOJÁK	Haló! Ohlaste, že je Brutus zajat.	
1. VOJÁK	Jde Antonius. Řeknu mu to sám. Brutus je zajat. Zajali jsme Bruta.	
ANTONIUS	A kde je?	
LUCILIUS	V bezpečí, Antonie. V bezpečí. Troufám si říct, že nikdo nedokáže našeho Bruta zajmout živého. Takovou hanbu bozi nestrpí! Jestli ho najdeš, živého či ne, bude to pořád on, náš vzácný Brutus.	20 25
ANTONIUS	To není Brutus, příteli. Máš ale podobně cennou kořist. Hlídejte ho a neublížujte mu. S takovým chci být spíš přítel nežli nepřítel. Chci Bruta, živého či mrtvého. Najděte ho a přineste mi zprávu do stanu Octavia Caesara. <i>Odejdou.</i>	30

SCENE 5.

ANOTHER PART OF THE FIELD.

Enter Brutus, Dardanius, Clitus, Strato, and Volumnius.

BRUTUS	Come, poor remains of friends, rest on this rock.	
CLITUS	Statilius show'd the torch-light, but, my lord, He came not back; he is or ta'en or slain.	
BRUTUS	Sit thee down, Clitus. Slaying is the word; It is a deed in fashion. Hark thee, Clitus.	5
	<i>(Whispers)</i>	
CLITUS	What, I, my lord? No, not for all the world.	
BRUTUS	Peace then! No words.	
CLITUS	I'll rather kill myself.	
BRUTUS	Hark thee, Dardanius.	
	<i>(Whispers)</i>	
DARDANIUS	Shall I do such a deed?	
CLITUS	O Dardanius!	
DARDANIUS	O Clitus!	10
CLITUS	What ill request did Brutus make to thee?	
DARDANIUS	To kill him, Clitus. Look, he meditates.	
CLITUS	Now is that noble vessel full of grief, That it runs over even at his eyes.	
BRUTUS	Come hither, good Volumnius; list a word.	15
VOLUMNIUS	What says my lord?	
BRUTUS	Why, this, Volumnius: The ghost of Caesar hath appear'd to me Two several times by night; at Sardis once, And, this last night, here in Philippi fields. I know my hour is come.	
VOLUMNIUS	Not so, my lord.	20
BRUTUS	Nay, I am sure it is, Volumnius. Thou seest the world, Volumnius, how it goes; Our enemies have beat us to the pit.	
	<i>(Low alarms)</i>	
	It is more worthy to leap in ourselves, Than tarry till they push us. Good Volumnius, Thou know'st that we two went to school together:	25

SCÉNA 5.

JINDE NA VÁLEČNÉM POLI.

Vystoupí Brutus, Dardanius, Clitus, Strato a Volumnius.

BRUTUS	Ubohé zbytky přátel, posadme se.	
CLITUS	Statiliovu louč jsem zahléd, pane. A pak už nic. Je zajat, nebo zabit.	
BRUTUS	Posaď se, Clite. Tohle slovo „zabit“ je dneska v módě. Clite, pojď sem blíž.	5
	<i>(Šeptá)</i>	
CLITUS	Tohle? Já? Nikdy. Za nic na světě.	
BRUTUS	Tak o tom pomlč.	
CLITUS	Spíš bych zabil sebe.	
BRUTUS	Poslyš, Dardanie.	
	<i>(Šeptá)</i>	
DARDANIUS	To chcete po mně?	
CLITUS	Co, Dardanie?	
DARDANIUS	Ach, Clite!	10
CLITUS	Co hrozného po tobě Brutus chtěl?	
DARDANIUS	Abych ho zabil. Vidíš? Přemýšlí.	
CLITUS	Je žalem naplněn až po okraj, že slzami mu z očí přetéká.	
BRUTUS	Pojď ke mně, Volumnie. Na slovíčko.	15
VOLUMNIUS	Co chcete, pane?	
BRUTUS	Tohle, Volumnie: Už dvakrát se mi v noci zjevil duch mrtvého Caesara. Poprvé u Sard a včera v noci tady u Filipp. Přišel můj čas.	
VOLUMNIUS	Nevěřte tomu, pane.	20
BRUTUS	Ne, Volumnie. Já si tím jsem jist. Sám přece vidíš, že nás nepřítel dohnal až na kraj propasti, a pro nás <i>(Z dálky hlas polnice)</i> teď bude lepší skočit do ní sami než nechat se tam strčit. Volumnie, chodívali jsme spolu do školy.	25

	Even for that our love of old, I prithee, Hold thou my sword-hilts, whilst I run on it.	
VOLUMNIUS	That's not an office for a friend, my lord. <i>(Alarum still)</i>	
CLITUS	Fly, fly, my lord; there is no tarrying here.	30
BRUTUS	Farewell to you; and you; and you, Volumnius. Strato, thou hast been all this while asleep; Farewell to thee too, Strato. Countrymen, My heart doth joy that yet in all my life I found no man but he was true to me.	35
	I shall have glory by this losing day More than Octavius and Mark Antony By this vile conquest shall attain unto. So fare you well at once; for Brutus' tongue Hath almost ended his life's history.	40
	Night hangs upon mine eyes; my bones would rest, That have but labour'd to attain this hour. <i>Alarum. Cry within, 'Fly, fly, fly!'</i>	
CLITUS	Fly, my lord, fly.	
BRUTUS	Hence! I will follow. <i>Exeunt Clitus, Dardanius, and Volumnius.</i>	
	I prithee, Strato, stay thou by thy lord. Thou art a fellow of a good respect; Thy life hath had some smatch of honour in it. Hold then my sword, and turn away thy face, While I do run upon it. Wilt thou, Strato?	45
STRATO	Give me your hand first. Fare you well, my lord.	
BRUTUS	Farewell, good Strato. <i>(Runs on his sword)</i>	
	Caesar, now be still; I kill'd not thee with half so good a will. <i>(Dies)</i>	50
	<i>Alarum. Retreat. Enter Octavius, Antony, Messala, Lucilius, and the army.</i>	
OCTAVIUS	What man is that?	
MESSALA	My master's man. Strato, where is thy master?	
STRATO	Free from the bondage you are in, Messala. The conquerors can but make a fire of him; For Brutus only overcame himself, And no man else hath honour by his death.	55

	Jako tvůj starý přítel prosím tě, ten meč mi podrž, já si na něj lehnu.	
VOLUMNIUS	To není úkol pro přítele, pane. <i>(Hlas polnice)</i>	
CLITUS	Utečte, pane. Nesmíte tu zůstat.	30
BRUTUS	Pánové, jděte. Sbohem, Volumnie. Strato, tys tady celou dobu spal. I s tebou, Strato, loučím se. Mí drazí, měl jsem to štěstí, že po celý život mě provázeli věrní přátelé.	35
	Tou dnešní prohrou získáme víc slávy než Octavius nebo Antonius získali za svůj triumf nade mnou. Se všemi loučím se, vždyť Brutův jazyk už téměř dovprávěl Brutův příběh. Do očí padá noc, dám kostem klid, jež donesly mě až k tomuto konci. <i>Hlas polnice. Za scénou výkřiky: „Utečte! Utečte!“</i>	40
CLITUS	Utečte, pane! Pryč!	
BRUTUS	Jděte! Já přijdu. <i>Odejdou Clitus, Dardanius a Volumnius.</i>	
	Prosím tě, Strato, pomůžeš mi, vid'?	
	Vždycky jsem věděl, že jsi čestný člověk, a vážil si tě, i když jsi jen sluha. Tady mi podrž meč a odvrát tvář, než na něj nalehnu. Uděláš to?	45
STRATO	Dřív podejte mi ruku. Sbohem, pane.	
BRUTUS	Sbohem, Strato. <i>(Nalehne na meč)</i>	
	Caesare, klidně spi! Má smrt mě zdaleka jak ta tvá netrápí. <i>(Zemře)</i>	50
	<i>Hlas polnice. Vystoupí Octavius, Antonius, Messala, Lucilius a jejich vojska.</i>	
OCTAVIUS	Kdo je ten člověk?	
MESSALA	Brutův sluha. Strato, kde je tvůj pán?	
STRATO	Tam, kde je svobodnější nežli vy. Vítězům zbyla pouze mrtvola, protože Bruta přemohl jen Brutus. Ta smrt nikomu na cti nepřidá.	55

LUCILIUS	So Brutus should be found. I thank thee, Brutus, That thou hast proved Lucilius' saying true.	
OCTAVIUS	All that served Brutus, I will entertain them. Fellow, wilt thou bestow thy time with me?	60
STRATO	Ay, if Messala will prefer me to you.	
OCTAVIUS	Do so, good Messala.	
MESSALA	How died my master, Strato?	
STRATO	I held the sword, and he did run on it.	65
MESSALA	Octavius, then take him to follow thee, That did the latest service to my master.	
ANTONY	This was the noblest Roman of them all. All the conspirators save only he Did that they did in envy of great Caesar; He only, in a general honest thought And common good to all, made one of them. His life was gentle, and the elements So mix'd in him that Nature might stand up And say to all the world 'This was a man!'	70 75
OCTAVIUS	According to his virtue let us use him, With all respect and rites of burial. Within my tent his bones tonight shall lie, Most like a soldier, order'd honourably. So call the field to rest; and let's away, To part the glories of this happy day.	80
	<i>Exeunt.</i>	

LUCILIUS	Předvídal jsem to. Děkuji ti, Brute, že nenechal jsi Lucilia lhát.	
OCTAVIUS	Kdo sloužil Brutovi, teď může ke mně. Co ty, chtěl bys jít ke mně do služby?	60
STRATO	Když pan Messala dovolí, proč ne.	
OCTAVIUS	On dovolí, že, Messalo?	
MESSALA	Jak zemřel tvůj pán, Strato?	
STRATO	Já držel meč a on si na něj lehl.	65
MESSALA	Ať je tvým sluhou, Octavie, ten, kdo splnil Brutovi poslední přání.	
ANTONIUS	Jediný z nich to myslel poctivě. Všichni ti ostatní to spiknutí provedli ze závisťi k Caesarovi. Jen on měl na srdci obecné dobro a všechno dělal z čistých pohnutek. Měl jemnou duši a měl charakter tak ryzí, že by sama Příroda prohlásit mohla hrdě: „To byl muž!“	70 75
OCTAVIUS	Zítřka mu vystrojíme čestný pohřeb, tak jak si toho žádá jeho význam. Mezitím uložme ho s poctami do mého stanu jako vojáka. Je dobojováno. A nyní jdeme, užívat slávy v dnešní velký den.	80
	<i>Odejdou.</i>	

G L O S S A R Y

I/1

3. **mechanical**: of the artisan class. 4. **sign... profession**: e.g. tools, aprons, etc. 10. **in... workman**: (1) as far as skilled workmanship is concerned, (2) compared with a skilled workman. 11. **cobbler**: (1) mender of shoes; (2) butcher. 12. **directly**: in plain language. 14. **soles**: with obvious quibble on *souls*. 15. **naughty**: good-for-nothing. 16. **out**: angry. 17. **if... you**: i.e. if your shoes have holes, I can repair them (but Marullus understands 'if you are subject to anger, I can reform you'). 26. **recover**: resole; **As... leather**: as handsome men as ever wore shoes (proverbial). 27. **neat's leather**: cowhide; **gone**: walked. 34. **tributaries**: captive princes who will pay tribute. 47. **replication**: reverberation. 55. **intermit**: withhold. 62. **See... moved**: note how even their base natures are affected. 66. **ceremonies**: symbols of state. 70. **Caesar's trophies**: ornaments in honour of Caesar. 71. **vulgar**: common people, plebs. 73. **These... pitch**: A figure from falconry; pitch = the highest point of a hawk's flight, from which it swoops down on its prey.

I/2

15. **press**: throng. 18. **ides of March**: March 15. 40. **passions... difference**: conflicting emotions. 49. **By means whereof**: as a result of which (mistake). 54. **just**: true. 58. **shadow**: reflection. 71. **jealous on**: suspicious of. 72. **laughter**: source of laughter. 73. **stale**: make common. 74. **protester**: one who professes friendship. 77. **profess myself**: profess friendship. 87. **indifferently**: impartially. 88. **speed me**: cause me to prosper. 91. **favour**: appearance. 109. **of controversy**: excited by the contest. 123. **bend**: glance. 124. **his**: its. 130. **get the start of**: outstrip. 155. **Rome... room**: pronounced alike. 158. **brook'd**: tolerated. 159. **keep his state**: maintain his court. 161. **nothing jealous**: not at all doubtful. 185. **ferret**: i.e. red, angry (like a ferret's). 187. **cross'd in conference**: opposed in debate. 195. **given**: disposed. 197. **my name**: i.e. I myself. 200. **looks... men**: i.e. penetrates to their secret motives. 215. **sad**: serious. 226. **marry**: indeed. 231. **gentle**: noble. 237. **fain**: willingly. 241. **still**: always. 246. **swounded**: swooned. 252. **falling sickness**: epilepsy. 263. **doublet**: jacket. 264. **An**: if. 265. **at a word**: at his word. 283. **scarfs**: decorations. 294. **quick mettle**: spirited. 297. **tardy form**: sluggish manner. 305. **the world**: the state of affairs. 308. **that... disposed**: i.e. his natural temper. 311. **doth... hard**: has a grudge against me. 313. **humour**: persuade. 316. **tending**: relating.

I/3

3. **sway**: rule, order. 20. **Against**: opposite. 22. **annoying**: harming; **drawn...**

heap: huddled together. 26. **bird of night**: screech-owl. 30. **These**: such and such. 31. **portentous... climate**: things of ill omen to the region. 35. **Clean... purpose**: quite contrary to the actual significance. 64. **from... kind**: behaving in a fashion contrary to their true nature. 65. **calculate**: forecast. 66. **ordinance**: established order. 67. **performed**: original, innate. 77. **prodigious**: ominous. 81. **thews**: sinews. 82. **woe the while**: woe to the age. 93. **Nor**: neither. 95. **be... spirit**: hold back a determined spirit. 106. **were not**: would not be; **hinds**: female deer. 108. **trash**: small pieces of waste wood. 111. **vile**: worthless. 118. **Be factious**: form a party. 125. **by... stay**: by now they are waiting. 128. **element**: sky. 131. **close**: concealed. 135. **incorporate**: a party to. 137. **on't**: of it. 144. **Where... it**: where only Brutus may find it. 159. **countenance**: approval, support. 162. **conceited**: understood.

II/1

11. **spurn**: kick. 12. **general**: public good. 21. **proof**: experience. 22. **lowliness**: (pretended) humility. 26. **degrees**: steps, rungs of the ladder. 29. **Will... is**: cannot be persuasively based on his conduct so far. 44. **exhalations**: meteors. 65. **phantasma**: evil vision. 66. **The genius... council**: i.e. the reasonable soul takes counsel with its lower powers (called 'mortal' because they animate the body). 70. **brother**: i.e. brother-in-law. Cassius had married a sister of Brutus. 75. **discover**: identify. 83. **if... on**: if you go about wearing your natural expression. 84. **Erebus**: underworld realm of darkness. 98. **watchful**: preventing sleep. 107. **growing**: encroaching. 110. **high**: due. 117. **idle**: unused. 118. **high-sighted**: looking down from a height (like a hawk), haughty. 119. **by lottery**: i.e. as the tyrant's eye chances to fall on him. 126. **palter**: deceive. 129. **cautelous**: deceitful. 130. **carrions**: corpse-like men. 133. **even**: steadfast. 134. **insuppressive**: irrepressible. 138. **several**: individual. 150. **break with**: reveal our secret to. 160. **annoy**: injure. 164. **envy**: malice. 180. **purgers**: i.e. physicians who have purged the body politic. 188. **that... should**: that would be a good deal for him to do, i.e. it isn't likely that he will. 196. **from**: contrary to; **main**: strong. 197. **ceremonies**: rites of divination, or the portents they disclose. 216. **rated**: upbraided. 218. **by him**: to his house. 225. **put on**: reveal. 227. **formal constancy**: consistent decorum. 231. **figures**: imaginings. 240. **across**: folded across your chest (a sign of melancholy). 261. **physical**: healthful. 262. **humours**: damps. 266. **rheumy**: dank; **unpurged**: not yet purified by the sun. 268. **sick offense**: troublesome illness. 281. **excepted**: stated as a condition in the contract. 283. **in... limitation**: in a limited manner only. 298. **counsels**: secrets. 308. **charactery**: import (literally, handwriting). 313. **Vouchsafe**: deign to accept. 315. **wear a kerchief**: i.e. be ill.

II/2

5. **present**: immediate. 6. **success**: the outcome (whether good or bad). 13. **stood on ceremonies**: heeded omens. 76. **tonight**: last night. 103. **proceeding**: advancement, welfare. 104. **liable**: subservient; i.e. he dares, out of love, to tell Caesar what reason suggests will be an unwelcome opinion. 128. **every...same**:

Referring to the saying *Omne simile non est idem*, and meaning here 'Not every professed friend is a friend in fact.'

II/3

13. **Out... emulation**: beyond the reach of envious rivalry.

II/4

9. **counsel**: a secret. 18. **bustling**: tumultuous. 20. **Sooth**: truly. 37. **more void**: less crowded.

III/1

28. **presently prefer**: immediately present. 29. **address'd**: ready. 36. **couchings**: bowings; **lowly courtesies**: low bows. 38. **preordinance and first decree**: decisions formerly settled upon. 41. **true quality**: i.e. stability, firmness. 51. **repealing**: recall. 54. **freedom of**: permission for. 59. **pray to move**: beg favours of a superior (as you do). 62. **fellow**: equal. 75. **bootless**: in vain. 77. **Et tu, Brute**: And thou, Brutus. 80. **common pulpits**: public platforms. 83. **Ambition's debt**: what was due to Caesar for being ambitious. 94. **abide**: take the consequences of. 115. **basis**: pedestal; **along**: prostrate. 126. **honest**: honourable. 131. **be resolved**: have explained to him. 136. **Thorough**: through; **untrod state**: unknown state of affairs. 145. **my... purpose**: I'm not often wide of the mark when I have doubts of this kind. 152. **rank**: overripe ready to be cut down. 157. **bear me hard**: have a grudge against me. 159. **Live**: if I live. 161. **mean**: means, manner. 169. **pitiful**: full of pity. 171. **pity pity**: i.e. pity for Rome's plight drove out pity for Caesar. 174. **in... malice**: with the same strength as they showed when their object was to hurt. 192. **conceit**: conceive, judge. 202. **close**: be reconciled. 204. **bay'd**: brought to bay (like a stag); **hart**: with play on *heart*. 206. **Sign'd... spoil**: marked with the tokens of your death (as, for example, children are 'blooded' at a hunt); **lethe**: stream of death, i.e. Caesar's life-blood. 213. **modesty**: moderation. 216. **prick'd in number**: marked on the list. 224. **full... regard**: sound, acceptable. 230. **order**: ceremony. 266. **objects**: sights. 269. **custom... deeds**: cruel deeds, grown familiar. 271. **Ate**: goddess of discord. 273. **Havoc**: no quarter (a war-cry); **let slip**: unleash. 283. **Passion**: grief. 294. **issue**: deed.

III/2

1. **be satisfied**: have affairs explained to our satisfaction. 15. **have respect to**: bear in mind. 16. **Censure**: judge. 38. **question... enrolled**: justification for his death is on record. 40. **extenuated**: diminished. 41. **enforced**: unduly stressed. 52. **parts**: qualities. 59. **Do grace**: pay respect; **grace his speech**: give his speech a courteous hearing. 67. **beholding**: indebted. 116. **dear abide it**: pay dearly for it. 122. **none... reverence**: no one is so lowly as to be subservient to Caesar. 132. **commons**: common people. 135. **napkins**: handkerchiefs. 166. **hearse**: bier. 174. **Nervii**: a Belgian tribe defeated by Caesar in 57 B.C. 176. **envious**: malicious. 181. **unkindly**: cruelly and unnaturally. 195. **dint**: impression. 213. **griefs**:

grievances. 221. **wit**: intellectual power; **words**: fluency; **worth**: position (to give authority to my words). 222. **Action**: effective gestures; **utterance**: good delivery. 228. **ruffle up**: rouse to anger. 242. **several**: individual. 250. **common pleasures**: public pleasure-grounds. 259. **forms**: benches; **windows**: shutters. 266. **straight**: at once. 270. **Are rid**: have ridden. 271. **Belike**: probably.

III/3

18. **bear... bang**: get a blow from me. 32. **turn him going**: send him off.

IV/1

1. **prick'd**: checked on a list. 6. **spot**: mark (on the list). 12. **unmeritable**: not deserving (respect or honor). 16. **took his voice**: accepted his vote. 20. **slandrous loads**: burdens of slander. 26. **empty**: relieved of his load. 34. **taste**: degree. 37. **objects... imitations**: Whether or not this list is of essentially trivial interests (as has been argued), Antony's main charge is that Lipidus takes them up at second hand. 39. **Begin his fashion**: he then picks up as his own usage. 40. **property**: tool. 42. **make head**: raise an army. 43. **combined**: augmented, strengthened. 46. **How... disclosed**: (to make plans) how hidden dangers may best be uncovered. 47. **surest answered**: most safely met. 49. **bay'd about**: surrounded as by baying dogs.

IV/2

5. **greet me well**: sends a good man to greet me. 7. **worthy**: just. 11. **regard and honour**: i.e. a care for your joint affairs which is consistent with his integrity. 13. **resolved**: informed. 15. **familiar instances**: tokens of intimacy. 22. **hollow**: insincere; **hot at hand**: lively at the start. 25. **fall**: let fall; **jades**: inferior horses. 26. **Sink**: fail. 28. **horse in general**: all the cavalry. 30. **gently**: slowly.

IV/3

2. **noted**: branded with disgrace. 4. **letters**: letter (paralleling Latin litterae, plural in form but singular in meaning). 5. **slighted off**: contemptuously disregarded. 8. **nice**: trivial; **bear his comment**: be subjected to critical scrutiny. 11. **mart**: traffic in. 25. **the mighty... honours**: the greatness of our reputations. 28. **bay**: harass. 30. **hedge me in**: place restrictions on me. 32. **make conditions**: decide how affairs shall be managed. 39. **rash choleric**: anger that flares up suddenly. 45. **observe**: defer to. 47. **spleen**: irascible temper. 74. **indirection**: dishonest means. 79. **rascal counters**: worthless discs. 95. **braved**: defied. 96. **Check'd**: reprov'd. 101. **Pluto**: god of the underworld, here confused, as commonly, with Plutus, god of wealth. 108. **scope**: free play. 109. **dishonour... humour**: I shall interpret your insults as effects of your quick temper. 110. **yoked with**: like. 115. **blood ill-temper'd**: bad humour. 120. **rash humour**: irritable temper. 135. **I'll... time**: I'll indulge his odd behaviour when he chooses an appropriate time to exhibit it. 153. **her death**: i.e. news of her death. 155. **fire**: According to Plutarch, burning coals. 164. **call in question**: discuss. 169. **expedition**: speedy course. 190. **once**: at some time. 191. **patience**: fortitude. 193. **art**: philosophic theory. 208. **new-added**: reinforced.

219. **Omitted**: missed. 223. **our ventures**: all that we have risked (literally, merchandise risked in trade). 227. **niggard**: put off with a scant allowance. 240. **knave**: boy; **o'erwatch'd**: worn out from lack of sleep. 247. **watch your pleasure**: keep awake and wait for your commands. 249. **otherwise... me**: change my mind. 266. **leaden**: heavy, dulling; **mace**: rod of office, here as used by a sheriff's officer making an arrest. 278. **stare**: stand on end. 302. **set... before**: advance his troops early in the morning, before me.

V/1

4. **battles**: forces. 5. **warn**: challenge. 7. **am... bosoms**: know their secrets. 8. **could... places**: would really prefer to be somewhere else. 10. **fearful bravery**: a fine display to hide their fear; **face**: show of courage. 16. **softly**: slowly. 19. **exigent**: emergency. 24. **answer... charge**: retaliate when they attack. 34. **The posture... blows**: what kind of blows you can deliver. 35. **Hybla**: a place in Sicily famous for honey. 48. **ruled**: prevailed. 49. **the cause**: to the business in hand. 50. **proof**: test, trial. 53. **goes up**: will be sheathed. 56. **added slaughter to**: been slaughtered by. 60. **strain**: family line. 69. **on the hazard**: at stake. 76. **set**: stake. 81. **former ensign**: foremost banner. 82. **fell**: swooped down. 84. **consorted**: accompanied. 88. **As**: as if. 95. **The gods... stand**: may the gods... be. 98. **reason with**: consider. 106. **prevent**: i.e. cut short the natural duration.

V/2

1. **bills**: written orders. 4. **cold demeanor**: lack of spirit.

V/3

3. **ensign**: standard-bearer. 21. **thick**: dim. 31. **light**: alight. 42. **search**: penetrate. 51. **change**: exchange (of advantage). 65. **Mistrust... success**: fears as to the outcome of my mission. 68. **apt**: only too ready (to be deceived). 98. **Look... not**: i.e. see how he has

V/4

2. **What... not**: who is so base as not to do so. 12. **Only ... die**: I yield only in order to die (not to escape death). 13. **There... straight**: here is what will make you kill me at once (i.e. the announcement in the next line that he is Brutus).

V/5

2. **show'd the torchlight**: i.e. as a signal. 23. **beat**: driven; pit: (1) hole into which an animal is driven to be captured, (2) grave. 45. **respect**: reputation. 46. **smatch**: smack, taste. 60. **entertain**: take into service. 61. **bestow**: employ. 62. **prefer**: recommend. 67. **latest**: last. 71. **He... them**: He alone joined the conspiracy out of honourable concern for the common weal. 73. **gentle**: noble; **the elements**: the four bodily fluids, or humours, recognized by the old physiology as determinants of a man's temperament. 79. **order'd honourably**: treated with respect. 80. **field**: army. 81. **part**: share.

P O Z N Á M K Y

TEXT A DOBA VZNIKU HRY

Hra byla napsána a poprvé provozována s největší pravděpodobností v roce 1599 v nově vybudovaném divadle The Globe, do kterého se uchýlila herecká společnost, již byl Shakespeare členem; není vyloučeno, že na sklonku léta toho roku provoz divadla dokonce zahajovala. Proti dřívější dataci mluví fakt, že hra nebyla zařazena do Meresova soupisu význačných her, který vyšel v roce 1598 pod názvem *Palladis Tamia*. K roku 1599 pak poukazují mimo jiné citace z **Julia Caesara** v soudobé hře Bena Jonsona *Every Man out of his Humour* či deníkové zápisky švýcarského cestovatele Thomase Plattera, který navštívil představení **Caesara** 21. září 1599. Tiskem vyšla hra poprvé až v prvním foliovém vydání třiceti šesti Shakespearových her (F1) v roce 1623. Jak naznačují poměrně podrobné scénické poznámky, podkladem byla zřejmě nápovědní kniha. Text byl vysázen pečlivě, drobné nejasnosti jsou pouze ve 4. jednání ve značení vedlejších postav (Titinia, Lucilia a Lucia). Mnozí komentátoři se domnívají, že ve druhé scéně čtvrtého jednání autor po zredigování omylem ponechal dvakrát informaci o smrti Brutovy ženy. Tato podoba textu má ale svou logiku, takže není nutné to považovat za chybu.

VLASTNÍ JMÉNA

Latinská jména uvádíme v nepočestěném pravopisu, kromě jména „Julius“. Výslovnost se tedy řídí známými zásadami: *ae* se vyslovuje *é*, *c* před *e*, *ae*, *i*, *y* se vyslovuje jako české *c* (Cicero, Cinna), jinak jako české *k* (Cassius, Casca), *di*, *ti*, *ni* se vyslovuje tvrdě (Titinius = *Tytnyjus*), *ti* před samohláskou se vyslovuje *ci* (Portia), *qu* se vyslovuje *kv* (Tarquinius). Mužská jména končící na *-o*, která mají kmen *-on*, skloňujeme (Cato, Catona), v pátém pádě ponecháváme tvar nominativu (Cicero, Strato, Varro). Ponecháváme už u Plútarcha chybně uvedené jméno Decius namísto historického jména Decimus, stejně jako Popilius Lena místo správného Popilius Laenas a Flavius namísto Flavus. Řecké jméno Cnidios přepisujeme jako Knidos.

I/1

19. **Mě chceš podrazit?**: Ve hře, v níž jednu z předních rolí hraje všudypřítomný římský lid, jehož celkový obraz zde vynívá značně nelichotivě, je hned v úvodu dán prostor člověku z lidu, který vtípem a inteligencí zastíní váženého tribuna. Flavus a Marullus se po tomto výstupu již na scéně neobjeví, přestože se o nich v textu mluví. Bohatý soupis postav muselo zvládnout zhruba patnáct herců.

35. zajatci z dobytého území: Lid oslavuje Caesarovo vítězství nad syny Gnaea Pompeia, k němuž došlo v říjnu 45 př. n. l. u španělské Mundy.

68. Víš, že se dneska světí Lupercus?: Zmíněná oslava Luperka (boha Fauna, ochránce polností a dobytka), nazývaná luperkálie, se konala 15. února roku 44 př. n. l. Shakespeare soustředil obě události do jednoho dne.

76. z nás udělá ustrašené sluhy: Základní téma hry, tedy potřeba zabránit Caesarovi v neomezené vládě, je nastoleno už na začátku.

I/2

9. ztrácí svou neplodnost: Caesar vstupuje do děje touto na veřejnosti nanejvýš netaktní připomínkou. Jde o jednu z řady změn oproti Plútarchově předloze, jejichž společným jmenovatelem byla autorova snaha představit Caesara nejen jako mocnou autoritu, ale i jako člověka s lidskými slabostmi: ješitného, pověřivého, tělesně zchátralého.

23. Id březnových se střež: Podle římského kalendáře 15. března. U Plútarcha se toto varování věštce vyskytuje též, ale mnohem dříve než o luperkáliích.

112. Aeneas: Hrdina Vergiliovy *Aeneidy*. Z hořící Tróje zachránil svého otce Anchise. Byl předkem Romula a Rema, a tak i legendárním praotcem Římanů.

135. kolos: Narážka na obrovskou bronzovou sochu boha Héliá, která střežila přístup k přístavu na ostrově Rhodos. Byla jedním ze sedmi divů světa.

158. o jistém Brutovi: Brutův předek Lucius Iunius Brutus v roce 510 př. n. l. vypudil z Říma krále Tarquinia a založil římskou republiku.

159. ďábel: Jeden z řady anachronismů, které se ve hře vyskytují. Představa ďábla do antické doby přirozeně nepatří. Shakespeare, který byl svými studovanými kolegy dramatiky vysmíván pro nedostatečné vzdělání, neusiloval ovšem ani tak o historickou věrnost, jako o uměleckou působivost.

194. Ten není nebezpečný: Na rozdíl od zkušeného Caesara, který intuitivně vycítil Cassiovy záměry, Antonius se mylí. Tato postava prodělává ve hře velký vývoj: od lehkovážného milovníka kratochvílí, přes citlivého člověka zlomeného smrtí přítele, manipulátora s náladami davu a nelítostného mstitele, až po hrdého vítěze bitvy, který nad Brutovým tělem objektivně reflektuje skutečnost.

272. ubodal k smrti: Z úst Casky, který bude prvním, kdo Caesara bodne, zní tato věta jako varovné předznamenání budoucího děje. Shakespeare i na jiných místech hry využívá známosti látky, a vnáší tak do textu ironické akcenty.

302. zítra... / stavím se u tebe; 313. dnešní noc / mu hodím do okna pár dopisů: Princip dvojího času, krátkého – dramatického, a dlouhého – psychologického, kterého autor použil již např. v tragédii *Romeo a Julie*, je v této hře nebývale propracován. Zatímco konkrétní odkazy na čas a návaznost dnů a nocí vzbuzují dojem, že děj hry probíhá v několika málo dnech, ve hře je současně mnoho míst, která odkazují na delší časové prodlevy. Shakespeare tímto způsobem dociluje toho, že výrazný dramatický spád není na úkor psychologie postav. Následující

scéna (I/3) se pak zdánlivě odehrává téhož dne, tedy v noci 15. února, a divák nepostřehne, že mezitím uplynul téměř celý měsíc.

307. vzácná ražba: Metaforika u této hry není tak výrazně jednotná jako jinde. Vedle pojmenování ze zvířecí sféry se objevují známé renesanční paralely mezi mikrokosmem člověka a makrokosmem vesmíru, lidskými a přírodními ději, např. připodobňování bouře k boji. Významné místo tu má i metaforika divadelní. Nápadné je občasně poukazování na kovy a jejich vlastnosti. V tomto smyslu autor občas se skrytou ironií využívá etymologie jména Brutus (tzn. „tupý“).

310. Kdo je tak pevný, aby nepodleh?: Už ve druhé scéně hry je naznačen rozpor, který bude mít rozhodující dopad na celé spiknutí. Brutus, který je oficiální hlavou spiknutí a zaštiťuje je svou morální autoritou, je v této fázi hry manipulován Cassiem. Brutus podřizuje své jednání nadosobním principům a ideji, v kterou věří, zatímco u Cassia je jako motivace přinejmenším stejně důležitá jeho osobní zášť vůči Caesarovi.

I/3

16. zved levou ruku, a ta rázem vzplála: Popis mnoha podivuhodných a nepřirozených úkazů, které předznamenávaly Caesarovu smrt, převzal autor z Plútarchovy předlohy. Děj hry se nenápadně přenáší do noci ze 14. na 15. března.

143. přetorské křeslo: Úřad městského přetora, který Brutus zastával, z něho po Caesarovi a konzulu Antoniovi dělal třetího nejmocnějšího muže v Římě.

147. do Pompeiovy síně v divadle: Sloupová síň, která byla součástí Pompeiova divadla, prvního stálého divadla v Římě, vybudovaného v roce 55 př. n. l.

V prvním jednání se rozvíjí expozice příběhu, jsou naznačena základní témata a protagonisté. Hybatelem děje je zde Cassius, jenž hledá spojení k svému záměru.

II/1

12. Má z něho být král. / Co když to změní jeho povahu?: Důvody, které autor Brutovi ponechává k ospravedlnění účasti na spiknutí, jsou sice vedeny ohledem k veřejným zájmům, ale jsou pouze hypotetické. V historických pramenech by autor býval mohl najít důvody pádnější. V interpretaci obou stěžejních postav sledoval opět více uměleckou než historickou pravdu. Brutova postava je složitá a v shakespeareovské literatuře se již několik staletí vede debata, zda ve své hře stál autor na straně Brutově či Caesarově. (Takto ale Shakespeare své hry, zdá se, nepsal. Jeho velikost spočívá právě v tom, že vytváří plastické postavy a situace, jejichž hodnocení ponechává zcela na divácích a čtenářích.) Brutus v sobě nese výrazný pocit morální zodpovědnosti za své jednání, což z něho dělá předchůdce Hamleta. Tím ale, že je do jisté míry oslabena faktická oprávněnost jeho činu, tím, že podléhá Cassiově manipulaci a do jisté míry i své vlastní ješitnosti – cítí se spasitelem (II/1/180) a člověkem, který se obětuje pro obecné dobro – a v neposlední řadě pro svou politickou naivitu, stává se jedním z nejpřesvědčivějších literárních zpodobnění dějinného paradoxu, kdy politik ve snaze odstranit zlořád se sám stává

příčinou zlořádu ještě většího. Autor předpokládal, že divák ví, že Brutova oběť ve jménu společenského řádu měla za následek politický teror a občanskou válku.

37. našel jsem tenhle list: Replika posiluje dojem bezprostřední návaznosti na předcházející scénu, kde se o dopisech podvržených Brutovi mluví.

39. Není už zítra / patnáctého?: Konkrétní údaj potvrzuje časový posun.

70. švagr Cassius: V originále je „brother“. Cassius měl za ženu Brutovu sestru. Překlad podle kontextu na některých místech ponechává emotivnější „bratře“.

73. Jsou všichni zahaleni do pláštů: V originále je doslova: „Mají klobouky naražené přes uši / a půlku obličeje schovanou pod kabátem.“ Na několika místech v textu jsou přímo pojmenovány části oděvů, které patří do alžbětinského šatníku, a nikoli k antice. Moderní inscenátoři, na rozdíl od těch alžbětinských, většinou oblékají herce do antických kostýmů. Překlad se proto snaží o obecnější formulace.

183. Já se ho bojím: Vedle idealisty Bruta je realista Cassius politicky mnohem prozíravější. Svá často výhodnější řešení ale neprosazuje a respektuje Brutovu autoritu. Cassiovou tragédií je, že jako racionální politik má jeden zásadní nedostatek: iracionální obdiv k člověku, který ho morálně přesahuje.

192. Odbily už tři: Mechanické hodiny byly až vynálezem středověku.

204. jak ptáci chytají se do sítí: Mezi obvyklými loveckými nástrahami jsou zmiňovány nástrahy pro dnešního čtenáře tak neobvyklé, že překlad dává u dvou z nich přednost substitucím obecnějšího rázu. V originále je: „Jednorožci chytají se na strom, medvědi na zrcadlo.“

295. dcera Catonova: Marcus Portius Cato mladší patřil jako obhájce republikánského zřízení k Caesarovým největším odpůrcům. Bojoval po boku Pompeia, a než aby se Caesarovi vzdal, spáchal v Utice sebevraždu. Caesar a Brutus, dvě ústřední postavy, jsou v této jinak výrazně maskulinní hře ukázáni v promyšleně symetrické výstavbě krátce po sobě i v domácím prostředí se svými ženami. Ideje, které oba reprezentují, se promítají i do toho, jak se chovají ke svým ženám, a konec konců i do toho, jaké ty ženy jsou.

II/2

37. augurové: Byli to kněží, kteří věštili podle vyvržených vnitřností, ale i podle letu, křiku a zobání ptáků. V Plútarchově líčení ptáka obětuje a z vnitřností čte sám Caesar. Motiv věštby vnáší do hry dalšího význačného protagonistu, a sice nevyzpytatelný osud, který nakonec lidské snahy může převrátit v opak. Nastoluje se tu současně i otázka rozličné interpretace jevů. Stejně jako si lze různě vykládat věštby a sny, stejně lze různě vykládat skutečnost, politické činy, a dokonce, jak se na konci hry stává Cassiovi (V/3/35), lze zaměnit i projevy vítězství za projevy porážky.

65. Má Caesar lhát?: Kromě toho, že o sobě Caesar rád mluví megalomansky ve třetí osobě, a to i v domácím prostředí, je pozoruhodné, že ačkoli by Antonia se lží o své nemoci do senátu poslal (viz 55), a se zřejmou úlevou tak dal na obavy své ženy, po příchodu Decima v něm ješitnost zvítězí nad strachem.

76. z Caesarovy sochy... /... tryská krev: V Plútarchově líčení se Calpurnii pouze zdálo, že byl Caesar zabit. Shakespeare rozvinul její sen jinou zmínkou ze *Životů vznešených Řeků a Římanů*, podle níž ve chvíli Caesarovy smrti z Pompeiovy sochy začala tryskat krev; téhož motivu pak použil při rituálu krevní očisty po zavraždění Caesara (III/1/111) a při Antoniově řeči k lidu.

II/4

9. mučí mě, že nesmím promluvit: Portia byla Brutem zjevně zasvěcena do plánu spiknutí. Divák si ani neuvědomí, že Brutus neměl šanci si s ní promluvit: s Ligariem odešel k Caesarovi a odtud pak se všemi do senátu.

V druhém jednání pokračuje expozice příběhu a děj se zaměřuje na dvě ústřední postavy: Bruta a Caesara.

III/1

8. To, co se týká mě, může snáz počkat: Podle Plútarcha si Caesar od Artemidora dopis vzal, ale nestihl si ho přečíst. Ve vyrovnané bilanci kladných a záporných stránek, ze kterých autor modeluje titulní postavu, zde tedy Caesar získává na sympatiích.

77. I ty, Brute?: V originále je použit slavný latinský citát: Et tu, Brute!, který, jak uvádějí historici, Caesar nejspíš nikdy neřekl, a pokud ano, tak řecky. Zabitím Caesara se hra lomí. Někteří komentátoři ovšem jako nejvýraznější zlom uvádějí až příchod Antoniova sluhu, tedy chvíli, kdy se spiklenci musí za svůj čin začít zodpovídat veřejnosti. V dramatické struktuře hry tak nastává fáze kolize. To, že titulní postava umírá v polovině hry, vede některé komentátory k úvahám, že jde dílo barokní – to totiž vysunuje protagonistu ze středu na okraj obrazu. Caesar ale ve hře zůstává dál. Zatímco Brutus je od druhé poloviny na sestupu, absolutistická moc, tedy to, co Caesar představoval a proti čemu bylo spiknutí vedeno, je na vzestupu a stává se duchem doby. Symbolicky to autor vyjadřuje přítomností Caesarova ducha, který se zjevuje Brutovi.

147. Vítám tě, Marku Antonie: Shakespeare ve snaze urychlit dramatický spád děje přivádí Antonia bezprostředně na místo činu a ukazuje ho jako člověka odhodlaného a smělého. Ve skutečnosti se Antonius tři dny skrýval v Římě a až tři dny po atentátu promluvil na Caesarově pohřbu.

232. To nedovol, / aby směl Antonius mluvit na pohřbu: Plútarchos upozorňuje na to, že Cassius dvakrát osudně pochybil: poprvé když ustoupil Brutově přání ušetřit Antonia, podruhé když Antoniovi dovolil promluvit na Caesarově pohřbu.

270. Áté: dcera vládce bohů Dia, bohyně zkázy, zaslepenosti a pomsty.

III/2

13. Římané! Krajané! Mí draží!: Brutova řeč, psaná v próze, strukturovaná podle klasických rétorických zásad, je po obsahové stránce výrazem víry v libera-

lismus a lidský rozum. Zároveň je příkladem naivity politika, který je ve své intelektuální povznesenosti přesvědčen, že jeho autorita a jeho pravda jsou dostatečnou zárukou toho, že bude vyslyšen.

52. Ať on je Caesar! Korunujme Bruta!: Je krutě ironické, že Brutus, který atentát na Caesara obhajuje zájmem lidu a ideály demokracie, se od lidu dočká takovéto emotivní reakce. Podle Plútarcha bylo Brutovi odpovědí na jeho řeč naopak rozpačité ticho.

75. Přátelé, Římané, vyslyšte mě: Antoniova řeč k lidu, která ve hře tvoří druhý zásadní zlom, je mistrovskou ukázkou politické demagogie. Antonius téměř po celou svou řeč neřekne proti atentátníkům nic špatného, naopak je chválí. Pouze nahlíží na jejich čin z opačného hlediska oběti. Hraje přitom na soucit lidí, jejich špatné svědomí i touhu po penězích. Až když si je zcela získá, přejde do útoku. Vzpourou římského lidu, podnícenou Antoniovou řečí, přechází hra do fáze krize.

110. Mluví dost rozumně: Je pozoruhodné, že zatímco Brutova řeč k lidu, která měla být apelem na rozum, vyvolá v lidech emoce, Antoniovův útok na emoce vnímají lidé jako racionální argumentaci.

174. Nervii: Nerviové byl keltský kmen v severní části Galie, který Caesar v roce 57 př. n. l. porazil v boji.

III/3

29. Tak ho rozsápejte za jeho špatný verš!: Gaius Helvius Cinna (zaměněný za Lucia Cornelia Cinna, účastníka spiknutí) byl básník nevalné pověsti a o jeho tragickém konci pojednává obšírně Plútarchos. Z něho autor převzal i drastický způsob smrti. Komicky absurdní výsledek, kterým do vážné hry vstupuje odlišný, sarkastický tón, je ovšem vkladem autorským.

Třetí, divadelně nesmírně působivé jednání přináší nejvíce dějových zvratů. Po fázi krize se děj zklidňuje a vstupuje do fáze peripetie.

IV/1

2. Tvůj bratr též: Lepidův bratr, Lucius Aemilius Paulus, byl na straně spiklenců. Podle Plútarcha Antonius a Octavius na Lepidovi smrt jeho bratra požadovali. Antonius výměnou souhlasil se smrtí svého strýce Lucia Caesara, místo něhož je, zřejmě omylem, ve hře zmíněn neexistující synovec Publius (4).

13. Když se má svět / rozdělit na tři díly: Octavius, Antonius a Lepidus vytvořili v roce 43 př. n. l. triumvirát. Zatímco Shakespeare klade schůzku bezprostředně za Caesarův pohřeb, ve skutečnosti se konala až rok a půl po něm. V tomto krátkém výstupu se poprvé objevuje ve hře Octavius Caesar a vedle emotivního a úskočného Antonia působí klidně a vyrovnaně. Zmínkou o chystané válce dostává děj další zrychlení. Ve skutečnosti se vojska Brutova a Cassiova utkala s vojsky triumvirů až na sklonku roku 42 př. n. l., a to ve dvou bitvách, mezi nimiž byla dvacetidenní přestávka.

IV/3

2. Lucia Pellu obviňuješ: Historicky doložený spor mezi Brutem a Cassiem skutečně nastal chvíli poté, co se setkali. Ale na spor o Lucia Pellu došlo podle Plútarcha až druhý den po Cassiově příchodu. Shakespeare epizodu využívá pro dramatický úvod jejich střetu. Autor pozměňuje Plútarcha i v druhém bodě jejich sporu. Cassius přes varování svých přátel Brutovi ve skutečnosti poskytl třetinu svých financí. Tématem korupce a sporů o peníze chtěl autor ukázat, jak neslavné mohou být konce ušlechtilých činů, jejichž prostředky jsou násilné a jejichž vykonavatelé jsou omylní lidé.

146. Portia je mrtvá: Mnozí komentátoři se domnívají, že v tomto místě nebyl omylem odstraněn škrť, neboť Brutus se o smrti své ženy dovídá ještě jednou, od Messaly krátce nato (188). Argumentují tím, že kdyby Brutus nedal najevo, že o smrti své ženy už ví, projevil by se jako pokrytec, což se neslučuje s jeho povahou. I dvojitá informace o Portiině smrti má však svou logiku. Brutus ji přijímá nejprve jako osoba soukromá, podruhé jako vojevůdce před svými vojáky.

144. filozof: Brutus byl zastáncem stoicismu, učení, jehož stoupenci svěřovali své životy osudu. Vyznačovali se střídmostí, zdrženlivostí a vnitřním klidem.

155. polkla oheň: Podle Plútarcha si Portia si vzala do úst řeřavé uhlí a udusila se.

Čtvrté jednání ukazuje rozpory na obou zneprátených stranách a vnáší do hry Caesarova ducha jako příčinu daného stavu a připomínku neodvratného osudu.

V/1

19. To se chceš hádat zrovna v tuhle chvíli?: Náznak sporu se paralelně objevuje i mezi Antoniem a Octaviem.

78. Epikúra: Epikúros byl řecký filozof (342–270 př. n. l.). Jeho učení hlásá pozitivní vztah k životu, odpor k pověrám a předsudkům.

V/3

45. Caesare, jsi pomstěn: Cassiova krátkozrakost a Pindarova tragicky chybná interpretace toho, co vidí, jsou pouze průvodní jevy zákonitého konce. Cassiovou sebevraždou vstupuje hra do fáze katastrofy.

V/5

76. Zítřka mu vystrojíme čestný pohřeb: Zatímco Antonius projevuje lidskou účast s Brutem a dokáže objektivně posoudit jeho účast na spiknutí, poslední slova hry, která bývají v Shakespearových hrách pronášena autoritou nejvyšší, patří Octaviovi. Starý svět reprezentovaný „lidským“ diktátorem Caesarem a vraždícím idealistou Brutem padl zásluhou „pěšáků“, jako byl Cassius a Antonius, kteří byli až příliš jeho součástí, než aby nepadli s ním. Na uvolněné místo se dostal mladý ambiciózní Octavius, jenž nastoluje smír a jímž zjevně vstupuje na historickou scénu člověk nezatížený předsudky ani ohledy minulosti.

EDIČNÍ POZNÁMKA

Originál hry je vytištěn podle vydání William Shakespeare: The Tragedy of Julius Caesar (Oxford University Press 1980, S ISSC 1992) s textovými úpravami podle jiných, níže uvedených kritických vydání. Úpravy se týkají pravopisu, ojedinělých sporných výrazů a označení postav. Pro snadnější orientaci v textu jsou podle uvedených kritických vydání doplněny rovněž údaje o místu děje a scénické poznámky. Překlad a anglický glosář jsou pořízeny podle následujících kritických vydání, z nichž bylo částečně čerpáno pro předmluvu a závěrečné poznámky:

W. Shakespeare: Julius Caesar (Oxford University Press 1980, S ISSC 1992)

W. Shakespeare: Julius Caesar (The Arden Shakespeare, Routledge, 1994)

W. Shakespeare: Julius Caesar (Signet Classic, 1987)

W. Shakespeare: The Tragedy of Julius Caesar (The Riverside Shakespeare, 1974)

W. Shakespeare: The Tragedy of Julius Caesar (The Norton Shakespeare, 1997)

OBSAH

Předmluva	5
Julius Caesar	8
Julius Caesar	9
Glossary	162
Poznámky	167
Ediční poznámka	174

WILLIAM
SHAKESPEARE

**William
Shakespeare**
**THE TRAGEDY OF
JULIUS CAESAR**

JULIUS
CAESAR

Z anglického originálu The Tragedy of Julius Caesar přeložil,
poznámkami opatřil a předmluvu napsal Jiří Josek.

Obálku navrhl Aleš Krejča.

Grafická úprava a sazba Jaroslav Hrabě.

Redakce Jana Mertinová a Zuzana Štátná.

Vydalo nakladatelství Romeo, U Roháčových kasáren 20, Praha 10,
jako svou 9. publikaci.

Vytiskly Těšínské papírny, s.r.o.

Vydání první, Praha 2001.